

ÎN ACEST NUMĂR:

p. 2 - SFÂNTUL ARDEALULUI
de Ioan Vulcan-Agniteanul

p. 3 - De la „falsa memorie” la „dragoste pe credit”
de Constantin Dram

p. 2 - Sirenele. Sunetele morții
de Mihai Buznea

p. 4 - Reverberații, din hățșurile timpului
Grigore Curcanu: „Zăpada de jar”
de Mioara Bahna

p. 5 - Eva Constantinescu
Ecouri 102 sonete/ Echoes 102 sonnets
de Lucian Gruta

p. 6 - TOAMNA BACOVIANĂ A SCRITORILOR, 2024
de Cristina Ștefan

p. 7 - Despre luminile și umbrele unui început de drum
de Otilia Ardeleanu

p. 8 - Adevăr și poezie
de Valeria Manta Tăicuțu

p. 9 - Emil Ariton - proiecții matematice în poezie
de Mihai Botez

p. 10 - Pledoarie pentru întoarcerea la minunea de a fi „om”
de Diana Dobrița Bîlea

p. 11 - VIRTUȚILE TABLETEI LITERARE
de Constantin Miu

p. 12 - Vladimir SOROKIN despre o lume fără cărți
de Ana Ludușan

p. 13 - Mă găsești când vrei
de Elena Purușniuc

p. 14 - EUGEN JEBELEANU, un lord al timpului său și al creației sale
de Ion Bărbunțoiu

p. 15 - Remember Aurora Cornu
de Livia Ciupercă

p. 16 - Când la deal și când la vale?
de Maria-Loredana Pleșca

p. 17 - Confesiunile unei mașinuțe de aur
de Clelia Ifrim

VASILE IOSIF

Dramaturg, prozator, poet (n. 16 mai 1919, loc. Dealul Morii, jud. Bacău - d. 9 decembrie 2015) a publicat volume de poezie (*Altfel de cântec; Flori de mirt; Neuitata copilărie*, proză (*Pălăria de pai; Băietana*), a scris teatru (*Zburați Pescărușilor, Oaia neagră; Vinovatul joc al tinereții; Râsu - Plânsu*).

Membru titular al Uniunii Scriitorilor din România, a făcut parte din prima promoție a Școlii de Literatură „Mihai Eminescu” București. A desfășurat o diversă activitate publicistică (reportaje, cronici dramatice, redactor la ziare și reviste de cultură) și de animator cultural.

„Lipsite de gesturi grandilocvente, spusă calm, cum se spun povestirile la focuri de seară, înmiresmând puternic cu duhul ierburii și fructelor, luminoasă, nesofisticată, directă și plină de sinceritate, poezia lui Vasile Iosif curge ca apele unui râu molcom de câmpie în matca sa de munte”
(Dragoș Vicol)

„Cu sânge, trudă și temperată visare, într-un segment de timp pătruns de imprevizibile prefaceri sociale și estetice, Vasile Iosif își merită împlinită ultima dorință – „a dăinui măcar cu unul din versuri nemuritor!” (*Apocrif*). Horațianul „Non omnis moriar” îi acompaniază epitaful și îi legitimează așezarea, romantică, „printre cântăreții stelelor din vis”
(Ioan Dănilă)

„Piesa *Vinovatul joc al tinereții* are două calități de scriitură. Una este atmosfera, a doua gradația... Dialogul este adevărat, neforțat, plin de umanitate simplă, firească și cu umorul blând al unei legături consolidate... Scriitura vedește o stăpânire exactă a gradației - instrument al tehnicii de teatru (care la Vasile Iosif) funcționează bine”
(Paul Everac)

*
Una dintre piesele sale, „Maria” („Zburați, pescărușilor”) a fost pusă în scenă în 1959, la Teatrul de Vară din București, alături de „Bădăranii” de Carlo Goldoni și „Tartuffe” de Moliere. Unul dintre actorii piesei lui Vasile Iosif a fost Toma Caragiu.

MIHAI BUZNEA

SIRENELE. SUNETELE MORȚII

Motto

„Pacea nu poate veni din dorința de pace, ci de la suprimarea instinctelor de război”

Nicolae Iorga

Zeului Marte, Zeul războiului în mitologia romană, i-a cășunat din nou pe pământeni, slobozind asupra lor valuri de foc, de cenușă și de moarte.

Se-aud din nou sunetele de sirenă peste Europa, și nu doar asupra ei. Orientul Mijlociu arde, la rândul său, incendiat de ambițiile ucigătoare ale liderilor săi. Ucraina, Rusia, Israelul și Libanul, Cisiordania și Gaza își trăiesc zilele și nopțile, lunile și anii, în teroarea sirenelor ce vestesc, și aduc moartea, pe aripile lor războinice. Sunt vestitoarele de dezastre umanitare, cu nenumărate pierderi de vieți omenești, cu ostateci fără de vină, cu suferinți și distrugerii inimaginabile. Mesagere ale războinicilor ce și-au pierdut simțul rațiunii și al umanității, purtători de barbarism pe mașinile lor zburătoare, pe fortărețele de oțel ale tancurilor și celorlalte creaturi fantastice ale prezentului civilizat (!), al tunurilor cu glasurile lor de orgă ce bagă spaima și printre morți și ale rachetelor teleghidate ce strivesc, distrug, omoară speranțe și destine. Punând în fața *Viitorului* un mare semn de întrebare. *Cavalerii Apocalipsei* înzeuați în ambițiile lor războinice, revanșarde, acaparatoare, totalitare și dominatoare, și-au pierdut, oare, complet simțul rațiunii? *Quo vadis*, omenirea? Qui prodest? Iată întrebările la care așteptăm răspunsurile. Dar înainte de orice alte teze și ipoteze, trebuie să fim de acord cu faptul că spiritul războinic, malefic, al pământenilor, dintotdeauna și de pretutindeni dovedindu-se proprii lor dușmani, s-a manifestat încă de la începuturile istoriei, însoțindu-se, iată, până în vremurile acestea. Constatare ce ar putea explica, întrucâtva, ororile timpului prezent și cărora le suntem martori, ori chiar participanți activi, la decăderea în derizoriul rațional numit civilizație de secol XXI. În aceste distribuții horror ale violențelor exacerbate sirenele au devenit combatantul cel mai important al ostilităților.

De la sirenele homeriene cu aspect de femeie, cu picioare și aripi de pasăre, iar mai târziu cu coadă de pește, și care prin cântecele/vaietele lor îi ademeneau pe corăbieri în locuri primejdioase, unde aceștia își găseau moartea în apele ce scaldau insulele biblice ale pierzaniei, Scyla și Caribda, și până la sirenele mecanice din timpul celor două conflagrații mondiale ale secolului trecut, apoi la cele din ziua de

astăzi, cu sunetele lor ascuțit-terifiante, ce-ngheață sângele în vine și ridică tensiunea, am ascultat aproape neîntrerupt vaietele morții ca pe niște partituri cosmice interpretate de îngerii negri ai pierzaniei semînții omenești. „Omul poate uita unde a îngropat pipa păcii, dar nu uită niciodată unde se află toporul”, spunea cândva marele vizionar și scriitor american Mark Twain. Și asta, pentru că omul este singurul și propriul său dușman pentru că Sfântul Nicolae Velimirovici să ne readucă la acest etern și imuabil adevăr conform căruia „Vrăjmașii m-au învățat să știu ceea ce puțini știu în lume: că omul nu are pe pământ vrăjmași afară de sine însuși”. Istoria ne este martor peste timp, iar vocile memoriei rămân la fel de sonore, precum vaietele actualelor sirene ce-și fac auzite sunetele din teatrele de război. Asta-i muzica ce place, a devenit partitura preferată a promotorilor războaielor din zilele noastre, cu, dar mai ales, fără motive ce țin de raționalitate. De umanitate. Forța (armelor) și pohtele ce pohtesc fiindu-le argumentele supreme. Acționând doar cu ambiții revanșarde și cuceritoare, de recroire a sferelor de influență și de dominație strategică. Cu variațiunile lor amenințătoare de primejdii, provocatoare și inhibitoare de replici. Sirenele – deopotrivă cele de aviație ori terestre, cu complicatele lor sisteme electronice de avertizare și de încetare a alarmelor, sunt combatanții din primele linii ale teatrelor de operațiuni militare, reușind să reducă la tăcere, ori chiar să ucidă orice speranță de reacție la realitatea imediată.

Viața în buncăre și adăposturi a devenit, astfel, o normalitate pentru cei prinși în văltoarele războaielor. Cu efecte

psihice practic iremediabile: de frică și de teamă, de nesiguranță și pericol, de înfricoșare și neprevăzut. „Lasciate ogni speranță, voi ch'entrate!” („Lăsați orice speranță, voi care intrați!”) sunt cuvintele pe care marele poet italian Dante Alighieri le-a imortalizat pe poarta de intrare în Infern. Și iată că porțile Infernului se deschid tot mai larg, în sunetele/vaietele prelungi ale sirenelor, pentru milioane de oameni vinovați fără de nicio vină, decât aceea de a exista.

Și totuși: atâta timp cât speranța nu moare se poate găsi și calea ce duce spre liniștirea spiritelor războinice. Anunțată de sunetele de victorie ale sirenelor vestitoare...

SFÂNTUL ARDEALULUI

IOAN VULCAN AGNITEANUL

Motto

„A fi fericit înseamnă a-l face fericit pe celălalt”

Arsenie Boca ...

Data calendaristică de 29 septembrie 1910 este cea a ivirii în lume a pictorului cu har și dar Zian, fiul de moți al lui Cristina și Joseph Boca, din satul hunedorean Vața de Sus, așezat de-a lungul malurilor Crișului Alb, mai în jos de Brad. Așadar, doar „la o palmă de loc” de biserică, de cimitir și de gorunul de la căpătâiul mormântului odihnei veșnice a „Crăișorului Munților”- cancelistul-revoluționar Avram Iancu. Mă întreb dacă nu doar această întâmplătoare alăturare a influențat definitiv și irevocabil destinul celui care avea să se numească în monahism **ARSENIE BOCA!** Și în așa de mare măsură încât să devină un foarte căutat și mult-ascultat trimis al lui Dumnezeu pe Pământ! Dovadă că dintru început își va dedica studiile liceale și cele universitare viitoarei sale meniri în viața pământească, aceea de preot, de călugăr și de stareț în două falnice și eroice mănăstiri: cea a Martirilor Brâncoveni de la Sâmbăta de Sus, zidită pe brâu împădurit al Munților Făgăraș, și cea a liniștitului Prislop din Țara Hațegului.

În cimitirul acestei din urmă mănăstiri își doarme somnul de veci, începând cu data de 29 noiembrie 1989, devenită, an de an, zi de nesfârșit pelerinaj la mormântul și la chipul aceluia „bărbat scânteietor cu ochi de un albastru infinit”.

Cei care l-au cunoscut mai îndeaproape supranumindu-l când „Omul lui Iisus”, când „Sfântul Ardealului”, când „Sfântul de la Sâmbăta de Sus”.

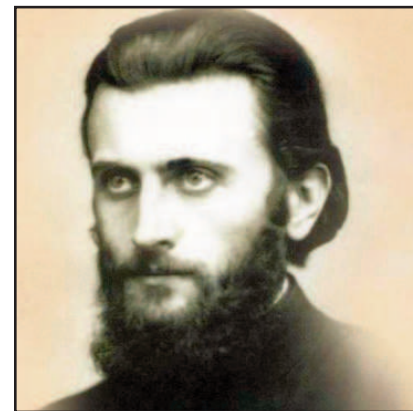
A fost, rând pe rând, un cuminte și silitor copil-școlar în satul său natal; apoi un destoinic și inteligent elev al Liceului Național Ortodox „Avram Iancu” din Brad (absolvit în anul 1929), precum și un eminent student al Academiei Teologice „Șaguniana” din Sibiu (absolvită în anul 1933). Îndemnat de dascălii lui valoroși se va duce în București pentru a frecventa cursurile Institutului de Arte Frumoase, precum și pentru a audia prelegerile pilduitoare ale unor venerabili dascăli universitari ai vremii, între care Francis Rainer - de la Facultatea de Medicină și Nichifor Crainic - de la Facultatea de

Teologie.

Din acei ani rodnici de studii și de căutări datează și două dintre cele mai izbutite creații plastice ale sale: pictarea bisericii din satul Drăgușescu, din apropierea Bucureștiului, precum și marea frescă din foaierul Ateneului Român din București, cuprinzând scene care-l reprezintă pe întâiul unificator de țară, Voievodul Mihai Viteazul. Tot de prestigiosul său nume se leagă și fericita întâmplare a aducerii în țară, de la Muntele Athos, a manuscriselor românești și grecești ale Filocaliei.

Ca urmare, îl va ajuta pe părintele-profesor Dumitru Stăniloae (fostul lui dascăl la Academia din Sibiu), să încheie prima și cea mai completă traducere a vechiului și valorosului text teologic.

Întru memoria sa de Mare Slujitor al celor Sfinte, cât și al Bisericii noastre strămoșești, redau câteva pasaje din Litania către Duhul Sfânt a părintelui-

stareț Arsenie Boca:

Duhule Sfinte, care purcezi de la Tatăl și de la Fiul, învață-mă să trăiesc permanent în prezența lui Dumnezeu, Slavă Ție Dumnezeule;

Duhule Sfinte, care locuiești în inima Fiului, învață-mă să te cunosc și să te iubesc, Slavă Ție Dumnezeule Duhule Sfinte, Slavă Ție;

Duhule Sfinte, care te îngrijești de Slava Tatălui, învață-mă să trăiesc în dăruire față de Dumnezeu și în deplină încredere în El, Slavă Ție Dumnezeule Duhule Sfinte, Slavă Ție;

Duhule Sfinte, foc arzător de iubire, învață-mă să trăiesc înțelept și răbdător, Slavă Ție Dumnezeule Duhule Sfinte, Slavă Ție;

Duhule Sfânt, bunătate veșnică, dă-mi perseverența în bine până la sfârșit; Dascăl bun, învață-mă să mă port corect cu oamenii; Prieten drag al sufletelor, învață-mă să nu judec pe nimeni și să nu-mi amintesc răul făcut mie; Ajută-mă să-mi văd greșelile; Duhule Sfinte, care cunoști viitorul meu, încredințez ocrotirii Tale familia mea, prietenii și pe toți oamenii, Slavă Ție.

P.S: Evlaviosul preot-ieromonah și duhovnicul desăvârșit **Arsenie Boca** s-a născut la 29 sept. 1910, la Vața de Sus, și a decedat la 28 noiembrie 1989, la Mănăstirea Sinaia.

Dar pildele și dăruirile sale sfinte continuă să trăiască printre noi.

BACĂU

De la „falsa memorie” la „dragoste pe credit”

CONSTANTIN DRAM

Volumul semnat de **Cristina Danilov** (*Fuga din Babel*, Editura Junimea, 2023) cuprinde un număr de povestiri care, inițial, au fost articole publicate în ultimii ani în „Ziarul de Iași”. Regruparea/ completarea lor în carte e un act benefic deoarece în acest fel e mult mai evidentă dubla calitate a textelor semnate de această autoare, ele trimițând atât spre lumea celor interesați de psihologie, cât și spre o categorie mult mai largă, cum este aceea a tuturor celor interesați de teritoriul infinit al literaturii. De altminteri, autoarea (absolventă de Litere, ca și de Psihologie, autoare de eseuri, articole de critică literară, poetă, membră a Uniunii Scriitorilor din România, filiala Iași) declară, în totală cunoștință de cauză, că „atât literatura, cât și psihologia au în comun faptul că ajung la esența umană”.

Într-adevăr, un cititor învederat poate aprecia ambele direcții exploatare creativ de **Cristina Danilov** în acest volum. Textele sale (cu conținut psihologic, prin rubrică) sunt însă, în primul rând, povestiri, nu doar pentru că autoarea le consideră ca atare ci și datorită unei evidențe de natură semiotică: comunicarea organizată sistemic devine automat povestire, după cum ar spune Claude Bremond când se referea la logica posibilităților narrative. Pe de altă parte, fondul este comun: relațiile între oameni, supărările, prietenia, ura, eșecul, despărțirile, angoasele, tipuri de comportament etc. sunt, în egală măsură, cu dublă natură, psihologică și literară/ literară și psihologică. O receptare corectă va evalua mereu cele două voci suprapuse creator: cea a scriitorului și cea a psihologului, descoperind și apreciind că literatura ca document primează, deoarece imaginarul literar, ca document complex, poate subsuma tot. Iar **Cristina Danilov** (fără să minimalizeze ceea ce ține de teritoriul specialității stricte de psiholog) este, în primul rând scriitor, deoarece volumul *Fuga din Babel* e gândit pentru un public de largă cultură, care va ști să aprecieze absența emfazei academice, adaptarea limbajului de specialitate în construcții lipsite de calofilie inutilă, cu atributele specifice însă comunicării literare de calitate, atentă însă să nu strice cumva dreapta măsură a evaluării psihologice. De altfel, o cale de motivare, de îndreptare a lecturii pe o anume orbită o face chiar autoarea în prima secvență, intitulată semnificativ *Mărturisirea*, calea spre vindecare, din care remarcăm evidențierea comunicării, a relațiilor, ca o cale sigură aflată la îndemâna celui care urmărește vindecarea celui alt: „Cel mai rău lucru este că ne este rușine de

rușinea însăși și nu cerem ajutor. Întâlnim adesea oameni care se ascund în umbra propriei rușini și nu sunt dispuși să meargă înainte, din aceeași rușine, pentru a se cufunda într-o viață de iubire sau de sinceritate dezarmantă. Rușinea are efecte dăunătoare. Este vâlul în spatele căruia încerci să te ascunzi de tine și de alții. Puțină lumină pătrunde între faldurile lui, așa că nu poți vedea bine situația și nu poți comunica cu ceilalți printr-o fereastră minusculă special decupată pentru asta. Rușinea diferă de vinovăție, cu care adesea o confundăm, prin faptul că vinovăția este sentimentul că ai găsit ceva”. O poetă care se afirmă ca psiholog nu poate să scrie decât despre oamenii văzuți nu printr-o lupă neutră, ci prin prisma acelor sentimente cunoscute atât cultural, cât și prin relaționări directe cu viața, cea care îți oferă mereu subiecte, pe care le numim banal, de atât de multă vreme, „povești neinventate”. De fapt, granița între adevăr și ficțiune, în cazul povestirii e relativă. O știau de multă vreme grecii antici, cei care numeau un *corpus* uriaș al literaturii drept „povestiri mincinoase”. E drept că prin „minciună” se înțelegea mai degrabă cota de ficțional pe care autorul are puterea să o atragă către textul său. În cazul „povestirilor” semnate de **Cristina Danilov** lucrurile stau, mai degrabă, invers. Fie că e vorba de trimiteri către cazuri ce țin de lumea mult mediatizată a oamenilor celebri, fie că e vorba de oameni obișnuiți, cu problemele lor curente, pornind din copilărie și mergând până la maturitatea târzie, acestea (egoismul, banii, iubirea, complexele, frica, rușinea, vinovăția etc.) sunt tratate într-un mod care le universalizează, trimițându-le astfel spre câmpul larg al imaginarului literar.

Ceea ce e cu adevărat fascinant în textele din acest volum e modul în care naratorul trece de la pretext la altul, căutând mereu să îl aducă de partea sa pe ipoteticul cititor. Poate fi emblematică povestirea despre Biden, relatând un episod din timpul campaniei pentru președinția Statelor Unite (campania de acum patru ani, desigur). Trecând peste faptul că episodul pare să aibă mare relevanță (și) în actuala campanie, când se invocă diverse aspecte privind performanța candidatului pentru un nou mandat, mult mai important este faptul că textul (dacă ar fi citit de cine trebuie de peste Ocean) propune o altă perspectivă, cea care ține chiar de începuturile literaturii, pe care grecii vechi (și nu numai ei) o vedeau în strânsă legătură cu ceea ce numim „amintire”: fixarea amintirii prin artă devine esențială pentru literatură. Dar povestirea, spun naratologii, e peste tot, de când lumea, iar aserțiunea **Cristinei Danilov** capătă în acest context noi sensuri: „... Biden a povestit despre un soldat pe care l-ar fi medaliat pentru eroismul și loialitatea sa; soldatul

nu și-ar fi părăsit camaradul mort pe câmpul de luptă, ducându-l, pe brațe, până la cazarmă. Din păcate, povestea candidatului Biden a părut, pentru o parte din electorat, cam trasă de păr. Se presupunea că acest lucru s-ar fi întâmplat în Afganistan, când Biden era vicepreședinte. Dar scepticii reporterii de la *Washington Post* au verificat informația și nu au găsit nici un indiciu care să dovedească faptul că povestea cu soldatul medaliat ar fi adevărată. Joe Biden nu a dat niciodată o astfel de medalie când a vizitat Afganistanul. Atunci, când s-a întâmplat acest eveniment?”. În fapt, acest text e de două ori revelatoriu. Prima dată deoarece reușește performanța de a introduce un comentariu ce ține de psihologie/ mentalități/ politică în logica jocurilor narrative, a doua oară pentru faptul atât de special că autoarea trimite spre o sintagmă ultra necesară în discuția complexă despre literatură - psihologie, adică „jokerul din amintirile noastre”. E o posibilitate prin care și psihologul și omul de litere își iau ce au de luat: „... amintirile noastre pot trece prin procesul reconstruirii, iar fenomenul e firesc. Interesant de văzut, printr-o cercetare personală, cum răspundem atunci când ne confruntăm cu diferite versiuni ale lor, avem puterea de a recunoaște, puși în fața dovezilor, că ne-am înșelat în privința acurateții propriilor noastre amintiri? Câte, oare, dintre ele ne mai reprezintă trecutul cu adevărat?”. La această întrebare doar scriitorul ar putea să mai răspundă, probabil. Iar prezența scriitorului e mai peste tot, chiar dacă selecția subiectelor e, într-o primă etapă, datorită psihologului. Prezentăm în continuare idei de povestiri în dezvoltare, așa cum le găsim în textele **Cristinei Danilov**: plictiseala și enervarea ca actanți de primă mână în rutina zilnică, frica, fobia, înșelăciunea ca reacții față de necunoscut/ mister, un „ciomag” numit insultă, cum se promovează falsa modestie, un sfios/ timid... de după draperii, plăcerea *sharenting*-ului sau despre niște „fotografii care se vor păstra în album”, șeful și hărțuirea sexuală, o poveste despre femei și bărbați, mai cu seamă despre misoginism, banii și ascensiunea socială, fantasma unei iubiri inexistente sau... pe credit, soacra... cu o singură noră și multe altele, mereu incitante prin scriitură și adresabilitate.

Spuneam doar, ca final, că sunt *idei de povestiri* care s-ar putea dezvolta dincolo de motivația inițială care ține de specialitatea în sine de psiholog; desigur, mai există și varianta, poate mai seducătoare, că autoarea a lăsat această libertate unor cititori care pot construi, independent, alte scenarii narrative, pornind de la excelențele articole/ povestiri realizate de **Cristina Danilov** în volumul *Fuga din Babel*.

SILVIA CURELARU IBĂNESCU

Fântâna cu păsări albe

prin ruga celor
o mie de sori
izvorăște raza
din fântâna
luminii
ce și-a descifrat
apusul

ascunsă
sub palma dimineții
își țese voal
din nopțile
celor o mie de luceferi

departe de tristețea
lunii
cu privirea însetată
de lumină
ochiul meu
cu cele o mie de priviri
se adapă
din fântâna cu păsări albe
pregătite
pentru
cele o mie de zboruri

Lecția

am învățat cum
să-mi ascund
privirea
de ochiul treaz
sub pleoapa-nchisă
să șterg cărări
sufliând în ape
să gust din verdele
zdrobit sub lună
să beau din orele
zidite-n toamnă
să dorm cu tâmpla
rezemată-n ploii
să cred că sunt
izvorul din fântână
odihnă pentru râuri

Iubirea

iubirea este
muzica izvorâtă din lacrimi
sunetul ploii
peste râuri de mătase
țesute de mâini îmbătrânite
în răbdare
o necunoscută a drumurilor
ce nu-și cunosc unghiurile
dar se unesc deopotrivă.

MIOARA BAHNA

Reverberații, din hățișurile timpului Grigore Curcanu: „Zăpada de jar”

care le presară de-a lungul întregii cărți: „îmi amintesc de satul / unde lumina se descâlță la scară / să nu deranjeze vise de prunci // copacii fuduli de talie-naltă / își reazemă fruntea de cer”, iar intertextual, „perdeaua de nori”, „drumul de oase” pregătesc trupului „ostenit de toamne”, care își simte „mirosul de țărână / în fiecare por”, momentul apropierii și contopirii cu esențele naturii:

„din iarba-nspicată respiră pământul / o ciutură ascunde în ea o umbră rotundă / de cumpăna ei se leagănă vântul”. Mai mult, lumea propriilor începuturi rămâne polul său magnetic: „mă întorc / mereu în timp / ca un vultur la cuibul pe stâncă”, fiindcă, „prin jurebii de vise”, întrevede tablouri ale purității trecutului, admirate cândva și rămase fixate pe retină pentru totdeauna: „vedeam / cum apa spăla botul de ciute / iarba-ncoltea / din sufletul meu / arcușul viorii din brazi / aluneca pe străunele

verii”...

Între lianții gândurilor transpuse în versuri se numără „ochii tatei / care era zidar”, drept care „niciodată nu privea spre pământ”, ploaia de lacrimi ce se revarsă continuu peste lume, „surâsul luminii”, dar și „mirajul luminii”, „nimburi de lună”, ceea ce se adăpostește / ascunde în „buzunarele inimii”, dragostea, femeia cu „vise astrale”, amintirea suavă a mamei, din toate, visătorul încercând să construiască „un drum între cer și pământ / o punte ce leagă abisul de stele”, dar, în același timp, și un antidot împotriva măștilor incomensurabile pe care le poartă

neîncetat oamenii, semenii...

Dospite, prin urmare, grație trecerii timpului, cele mai multe poezii din cartea de față se construiesc din sedimentele amintirilor, însă, uneori, șirul lor este întrerupt de altele, care, de fiecare dată, au drept reper ori măcar punct de plecare prezentul, numai că din această curgere ceea ce mai rămâne are, de obicei, conturul efemerului sau, măcar, are nevoie de alt timp pentru a-și sedimenta potențialele esențe. Altfel spus, din cartea de față, sunt șanse să reziste prin timp, mai ales, texte care se nutresc din trecut, din anii începuturilor poetului, ale căror date au avut, fără doar și poate, răgazul de a se decanta, în leagănul „doinei Jiului”, alunecând peste „masa tăcerii”, trecând „prin poarta sărutului” și prelingându-se pe lângă „coloana infinitului”, jaloane spirituale, amintite cu firească mândrie în poezia sa de autor (care mărturisește că, în copilărie, coloana îi apărea ca vis, în timp ce „acum e zborul dincolo de zbor”), născut în locurile încărcate de har, unde s-au întrupat începuturile excepționalei creații brâncușiene.

Cartea cuprinde, așadar, note de bildungsroman, vocea textuală conturând imagini ori aducând doar flash-uri din care se poate intui un parcurs existențial ale cărui începuturi au rămas nu departe totuși, în satul de lângă Jiu, însă, de la prezenta latitudine din „ograda vieții”, simțindu-se uneori ca „povară în plus” a pământului, gândul nostalgic îl întoarce mereu acolo pe cel ce, cu ironie amară, se autoportretează: „un fante de obor / cu prazul în rate”, care, din „cercul diurn”, nu a uitat „stelele când luau cina pe casă / la rugăciune” și care, neîncetând să estimeze, prin toate cele ale lumii cu care interacționează, rolul său în această „zăpadă de jar”, mărturisește: „nu sunt poet / ci doar un pridvor / pe care se plimbă anapoda luna / un înger vopsit / cu aripi / de cioară // eu scriu / de deochi de tramvaiele gri / de molii gingașe / cu trup de regină / de cucuvea / de ochi de pisică / de strigoii / ce umblă noaptea la digă”. Și rămâne pentru totdeauna cu nostalgia satului „cu case / pitite sub munte / cu rouă virgină / (...) / unde sfinții fac adesea popas”...

Vârste și atemporalitate

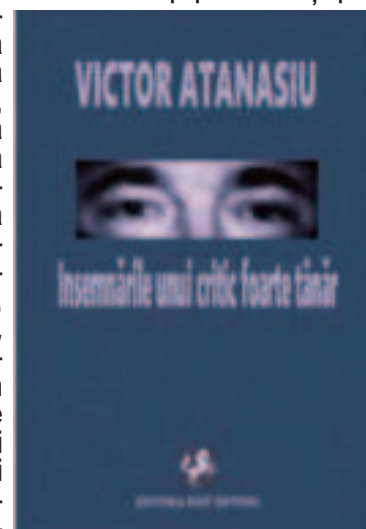

ISSABELA COTELIN

În peisajul literar actual a apărut de curând **Insemnările unui critic foarte tânăr** (229 pg., ed. Fast Editing, 2024), volum semnat de **Victor Atanasiu** și îngrijit de **Antoaneta Rădoi**, redactor șef la „Convorbiri literar-artistice”, revistă

cu care autorul colaborează permanent de la înființarea acesteia (tehnoredactarea a fost asigurată de Eugenia Duță, scriitor și director al editurii menționate, documentarea de Alexandru Ionuț Mihai, iar coperta de Gabriela Stanciu Păsărin, scriitor).

Cartea, substanțială ca idei și conținut, cuprinde o serie de articole din prima parte a activității pe tărâm literar a lui **Victor Atanasiu**, despre care se cuvine a spune câteva cuvinte înainte de a vorbi despre tomul în sine. Victor Atanasiu, absolvent de Litere, a pornit pe drumul criticii literare sub fericitul (privind în urmă fără mânie, de la vârsta la care soarta i-a permis să ajungă, însuși domnul Atanasiu confirmă, de câte ori are ocazia, acest atribut) ghidaj spiritual al marelui (indiferent de micile controverse umane, inerente oricărei personalități) Nicolae Manolescu, a cărui linie continuă și ascendentă pe autostrada literaturii s-ar putea afirma că i-a ținut loc de *Stea Polară* la propriile curbe ale destinului, literare sau nu, iar această încurajare, tacită sau exprimată, s-a dovedit a fi un reper veritabil. Tomul cu miros de cerneală tipografică este structurat în capitole ample, având fiecare titlu revistei în care au apărut articolele incluse (*România literară*, *Viața Românească*, *Luceafărul*, *Argeș*), iar textele sunt dedicate în mare parte unei pleiade de clasici: Creangă, Camil Petrescu, Sadoveanu, Minulescu, Alexandri, Lovinescu, Eugen Simion, Budai-Deleanu, Vinea și nu numai. Printre rânduri, toate pertinente (aș îndrăzni să spun, ca parcurs al acestora în întregime), găsim și reflecții colaterale interesante ori, acolo unde este cazul, semne din malițiozitatea uneori blândă, uneori acidă care l-a consacrat între timp pe critic și pe care scriitorul comentat aici și aiurea (iarăși îndrăznesc să afirm...) o merită, știut fiind că arta înseamnă perfecțiune, iar artistul, dacă-și respectă menirea, va tinde întotdeauna spre atingerea ei. Paradoxal, **Victor Atanasiu**, omul care a scris despre toți și toate în toate marile reviste de specialitate ori cotidiene ale vremii vechi sau noi, despre clasici și contemporani, despre bune și rele (așa cum îi stă bine unui critic care își asumă cuvântul lăsat în urmă), însumând, după propria mărturisire, mii de pagini, se află acum la a doua sa carte tipărită, prima fiind *Viața lui Ilie Moromete* (ed. Cartea românească, 1984).

➔ p. 10

<p>Director IOAN PRAJIȘTEANU *</p> <p>Redactor șef DUMITRU BRĂNEANU</p>	<p>membri:</p> <p>OVIDIU GENARU VIOREL SAVIN IOAN CULIȚĂ UȘURELU GRIGORE CODRESCU ION TUDOR IOVIAN DOINA CERNICA</p> <p>Director economic: Loredana DĂNILĂ</p>	<p>Colaboratori:</p> <p>prof. univ. dr. ADRIAN DINU RACHIERU prof. univ. dr. IOAN HOLBAN conf. univ. dr. IOAN DĂNILĂ conf. univ. dr. VICTORIA FONARI (<i>Chișinău</i>)</p> <p>Redactori:</p> <p>Dr. DAN ARVĂTESCU, VIOREL DINESCU, PETRUȘ ANDREI, MIOARA BAHNA, IOAN BĂRBUNȚOIU, ADRIAN LUNGU, TINCUȚA HORONCEANU, NICOLAE MIHAI PETRONELA APOPEI, LIVIA CIUPERCĂ</p>	<p>Red. șef-adj.: Cristina ȘTEFAN Secretar de redacție: Mihaela BĂBUȘANU</p> <p>Corectură: MIHAI BUZNEA Ilustrații revistă: Radu MIHAI</p> <p>CRISTINA ȘTEFAN - ad.SITE; Adresa: OITUZ, nr. 32, Bacău telef. 0741 110 005</p> <p>E-mail: revista_plumb@yahoo.com Distribuție-curierat: Toader Titi ROZNOVANU</p> <p>ISSN 1841-9437</p>
---	--	---	--

Eva Constantinescu Ecouri 102 sonete/ Echoes 102 sonnets

(WWW. CORESI. NET 2023)

LUCIAN GRUIA

Volumul pe care îl prezentăm, **Ecouri 102 sonete / Echoes 102 sonnets**, tradus în engleză de Vasile Poenaru, reprezintă o antologie de 102 sonete alese din cele cca 800 de sonete scrise de Eva Constantinescu și publicate în volumele: **Obsesii, Străină în bal, Departe de lună suspinând, Poame amare, Captivă și Nostalgii**.

Poeta iubește poezia clasică, ritmul și rimele trezindu-i inspirația. Dintre poeziile cu formă fixă cultivă cu predilecție sonetul: „Poeme pesimiste în toamnă timpurie/ Ce-și leagănă în zare stindardul violet/ Și plâng în rime fixe banal și desuet/ Sfidând adevărata, moderna poezie...” (*Sonetele mele?*)

După cum mărturisește, aflată în toamna vieții, tonul sonetelor sale este elegiac.

Temele predilecte sunt: toamna vieții, satul natal, amintirea iubirilor trecute, trecerea timpului, lumina, poezia, extincția. Să exemplificăm succint: Toamna grea însingurează înaintea sosirii iernii absolute: „Iar am rămas doar noi, frumosul meu./ Săraci și desfrunziți în toamna grea./ ca mâine fi-vom fulguiti de nea/ Și ne va strânge-n brațe Dumnezeu.” (*Iar am rămas doar noi...*)

Poeta își amintește cu nostalgie de satul natal, mioritic: „De voi mai fi, am să mă-ntorc la vară/ În satul meu cu ploi și cu arini./ Să bat din nou poteci de-odinioară/ Pe lângă pomi, de roade și de arome plini./ Să întâlnesc pe uliți vreo bătrână/ Isteață și sfătoasă ce vine de la sapa./ Ori să mă-abat din cale la o stână./ Lângă-un pârau când turmele se adapă.../ Și beată de iubire, de pace și de dor/ Să urc pe dealuri, pe șesuri să cobor./ Lumina să mă mângâie pe față/ Spre Obcine când cerul se răsfăță/ La fel de implacabil și de nepăsător/ Ca umbră ce urmează o pasăre în zbor...” (*Dorință...*)

Amintirile despre mama și casa părintească sunt evanescente: „Nu vreau să uit ce de uitare este/ Și-adesea mă întorc la alte vremi./ ca într-un vis aud cum mă chemi/ Și ca prin vis se deapănă-o poveste./ Tăcute umbre în cercuri mă-mpresoară/ În dansul lor fantastic iar și iar./ Dar mă trezesc și totul e-n zadar./ Tu nu mai ești și ca

odinioară// Nici eu nu sunt, doar gândul meu colindă/ Din când în când pe-acasă pe la noi.../ Văd turmele cum urcă pe Osoi./ Miroase busuioacul de pe grindă./ Nimica nu-i aleanul să-mi ogoi/ Și nici o stea pe cer să mi se-aprindă.” (*Nu vreau să uit...*)

Tot amintiri au devenit și trecutele iubiri, transformate în cântec de imaginația nostalgică: „Portret după natură vrând să-ți fac./ Am rătăcit paletă și culori./ Uitate schițe, răvășite, zac/ Pe dealuri, la izvoare, printre... nori./ Când chipul tău mi-apare uneori/ Pe câmpul vieții în peisaj sărac./ Aud imaginarele viori/ Cum plânsul meu în cântec îl prefac.../ Atunci un curcubeu se-arată-n zare/ Și spre alt cer întinde o cărare/ Ce leagă clipa de-un univers pierdut./ Ca o ființă seara-n vis tresare/ Și-ncet așterne pașnicul ei scut/ Pe chipul iluzoriu și tăcut...” (*Ar*

peste timp...)

Timpul este adevăratul personaj al sonetelor Evei Constantinescu: „Vai, timpul nu pot să-l măsoar/ Că-i veșnicia însăși ce se repetă-n sine./ Ecou reverberând în unde line./ Uși ce se-nchid fără nici un zăvor./ Vine și pleacă furisându-se parcă./ Hoț nevădit de gânduri, de vise./ De iubiri, de speranțe, de daruri promise.../ În zadar îl implori, el nu vrea să-ți întoarcă// Nimic din ce ți-a luat, ba, te uită curând/ Și te lasă în drum, părăsit, lăcrimând./ Pradă sârmană destinului, care./ Ți-a întins înainte înșelătoarea-i cărare/ Pe care te-mpiedici de umbre căzând.../ Te înalți pentru-o clipă și pieri în uitare”. (*Vai, timpul...*). Poeta, în plină melancolie, imploră lumina pentru a-i asigura o nouă primăvară. Catrenul extras dintr-un sonet optimist mă duce cu gândul la regimul diurn al imaginarului caracterizat prin zborul sufletului spre transcendentă (*Gilbert Durand – Structurile antropologice ale imaginărilor*) „Rămâi, LUMINĂ, scaldă-mă-n căldură./ Dă-mi roua vieții –

cuminecătură -/ Să nfloresc la toamnă a doua oară./ Cu aripi grele sufletul îmi zboară./ Dar sâmburele viu sub arătură/ Zvâcnește doritor de primăvară...” (*Rămâi, lumină...*)

Autoarea se simte solidară cu poezii lumii inspirați de divinitate: „Poeți ai lumii, sunteți încă vii. Mereu tresăriți și vă zbateți în cugetul meu./ Din gândurile voastre țâșnește lumină/ De ochii cei tainici când mi se anină// Plângând ori vărsând spre cer îndreptați./ Îmi sunteți aproape, ca niște frați./ Părintele nostru e Domnul, de-aceea pământul/ A rodit în voi, armonia lui și cuvântul” (*Poeți ai lumii...*). Extincția este acceptată fără dezdejdie, ca un fapt natural: „Când va seca și utimul izvor/ Și va rămâne doar ciutura în vânt./ Voi fi uitat să râd, voi fi uitat să cânt./ Voi fi uitat de zbucium și de dor./ Doar plopii mei sărmani și desfrunziți/ Vor mai visa la nopțile cu lună.../ De unde-oi fi n-am să aud cum sună/Tăcerea-n codrii nordici, băntuiți// De gerul iernii celei nefârșite./ Ivită-n întuneric, o stea va mai trimite/ Lumina depărtării spre pământ./ Dar nu voi ști de-am fost, ori de mai sunt.../ Privirile prea stinse sub pleoape istovite/ Vor irosi iubirea în orizontul strâmt” (*Când va seca...*)

Sau încă mai metaforic: „Opați străvechi, e timpul să te stingi./ Lumina ți-e săracă, în țărână te prelingi/ Și nu mai ești ce-ai fost la vremea ta/ Când mica flăcăruie adesea te purta// Prin bezna întâmplării, pe căi întunecate./ Azi e pustiu și trist și liniște-n cetate./ Iar cucuveaua țipă pe ziduri tot mai reci./ Doar clipa recesivă-ți îngăduie să treci// Hotarul cel de taină ce două lumi separă./ Durerea-i doar ecou și a-ncetat să doară./ neliniștea și visul sunt câini fără stăpân.../ E vremea să te stingi, ciudat opați bătrân./ În colțul tău de cer se zbate o lumină./ Iar noaptea ce se lasă tresare și suspină...” (*Opați bătrân...*)

Concluzii

După părerea mea, există două feluri de poezie: una a aparențelor – nesemnificativă și una a esențelor – care ridică și răspunde la marile probleme existențiale. Poezia esențelor poate fi și ea de două feluri: una directă, simplă și profundă și una complexă, ermetică. Poezia **Evei Constantinescu** este simplă și profundă.

Poetul și criticul Virgil Diaconu afirmă că există curente literare generaționiste, care durează cât o generație (cca 10 ani) și curente transgeneraționiste care ascultă de valorile estetice clasice și care durează mai mult.

Poezia **Evei Constantinescu** este transgeneraționistă.

Îngerii lui Adrian Talabă

Ca o carte să fie una de poezie trebuie să aibă o foarte mare apropiere de cartea vieții, prin poezia ei să se poată lua pulsul a ceea ce-a răman viu de la Facere și-apoi să ni-l îmbogățească, nu una care, în numele frumosului chiar, ne lasă tot cum ne-a găsit.

Am în obiectiv cartea de poezie **Îngeri pe suflet**, scrisă de Adrian Talabă. Chiar din primul poem, **ÎNGERI PE PĂMÂNT**, începe spectacolul lumii, când Dumnezeu trimite pe pământ mesagerii Săi, îngerii, îmbrăcați în haine albe, ca un îndemn, mai mult, ca o nevoie de întoarcere a noastră la starea ancestrală de puritate, pentru a putea înțelege și trăi plenar ceea ce ne-a fost dată, viața. În felul acesta toată natura (și mai ales cea umană) îmbracă haina albă a miresei pregătită parcă de nunta marelui fiu de împărat, care va începe la lăsarea întunericului. „Dumnezeu trimite îngeri pe/ Pământ/ Îngerii își iau haina fulgilor de nea/ și dansează la ferestre// bucuria copiilor e nemărginită/ toată natura a îmbrăcat/ haina albă a miresei// Dumnezeu trimite îngeri pe/ Pământ/ îmbrăcați în haine de pescăruși/ ce dansează deasupra mării/ spre bucuria tuturor// Dumnezeu trimite îngeri pe/ Pământ/ să fim mai buni/ șoptind poeme/ stelelor”. În desenul alăturat, așa este, cerul își varsă pe pământ, ca dintr-un corn al abundenței, darurile sale, în timp ce noi, recunoscători, înălțăm „șoptind poeme stelelor”.

O spune Nichita Stănescu: „Poet nu-i acela care are talent, ci care are dor”, fie el și imposibil, ca-n poemul SINGURĂ: „el a plecat/ nu se mai întoarce/ ceasul vremii pe noptieră zace// mi-am amintit/ de-o iubire imposibilă”.

O poezie ca un necuvânt este UMBRA, unde nu e loc pentru metaforă, doar simplitate.

Cred că umbra de aici, simbol al celor ce ne sunt scrise, nu poate fi altceva decât ființa noastră efemeră văzută în lumina timpului, alta decât aceea a eternității.

URMELE PAȘILOR în nisip este o sugestie la

ceea ce numim dor, efemeritate, timp, care obligă la căutarea acelei pietre capabilă să ne rețină definitiv urma pasului, ritmul trăirii și asta o spun sub formă de cântec marea cu pescărușii ei și cerul care o sărută.

Între îngerii pe suflet trimiși de Dumnezeu pe pământ, îngeri în trup, este în primul rând ÎNGERUL MEU, mama: „Îngerul meu ești tu, mamă!”. Versul acesta este un

necuvânt, de dincolo de metaforă, cum ar spune Nichita, așa cum este și versul „Nu credeam să-nvăț a muri vreodată!”. „Ți-aș cânta mereu/ doar să fii lângă mine” spune poetul în ÎMI PLACE SĂ CÂNT, altfel spus a fi lângă mine este un cântec, „melodia e gândul meu”.

Fluviul și țărnuț, același binom al vieții cu omul. Sculpturile de metal de pe faleză, martore la nesfârșitul sărut al vieții, „par a se uita la îngeri” - (ÎMBRĂȚISARE).

ROMÂNIA este considerată ca fiind o țară aleasă de Dumnezeu, urmele LUI se văd pretutindeni. Aceasta este resimțită de poet ca o poveste de dragoste „orice s-ar spune/ o patrie-matrie este o poveste de/ dragoste...”

Natura din afară este supusă naturii din lăuntru nostru, trandafirul „are petalele însemnate/ de rujul sidefat/ al buzelor tale” – TRANDAFIRUL. Răsăritul și apusul soarelui, în jurul căruia noi evoluăm – EVOLUȚIE.

Ziua iubim, ne bucurăm, ne întristăm, ne îngrijorăm, iar noaptea gândim la cele de peste zi.

Constantin Oancă

p. 7

TOAMNA BACOVIANĂ A SCRITORILOR, 2024 – o întâlnire memorabilă

CRISTINA ȘTEFAN

În prima zi a evenimentului, scriitorii sosiți din toată țara (Timișoara, Neamț, Suceava, Vrancea, București, au avut două activități: Vernisajul de poezie „Metamorfoze” al poetei Silvia Miler și dezbateră – simpozion „Locul scriitorului contemporan în contextul ascensiunii AI – Inteligența Artificială”. Vernisajul **Silviei Miler** a fost susținut de scriitorul, critic de artă, **Lucian Strochi**: „Silvia ne propune o corespondență bi-univocă între poezie și pictură. Este o imagine în text sau textul celebrează frumusețea imaginii? Totul e vibrație, și imaginea și textul. Este o minixpoziție cu vibrații extrem de interesante.”

La dezbateră cuceritoarea Inteligenței artificiale, au fost opinii diverse, unele opuse, altele foarte bine documentate, concluziile nefiind radicale ci menținându-se la nivel relativ.

Dan Perșa: AI ne va face praf și pe noi! Întreb: credeți că trebuie să ne speriem de AI? Va avea conștiință de sine? Imită sau devine creativ?

Camelia Radu: Oamenii vor să-l imite pe Dumnezeu - să creeze o inteligență prin programe, să fie marcată cu memorie. S-a făcut o petiție pentru a nu fi alimentată cu opere literare scrise... Poezia scrisă de AI este un eșec, ea nu simte.

Petrache Ploeanu: AI va avea conștiință de sine, va reuși să scrie poezie. AI e o prelungire a noastră...

Valeria Manta Tăicuțu: Ne înspăimântă acel program GDP 3, 4...se încurajează plagiatul. Se duc exact pe programele care generează texte. AI nu va putea înlocui inteligența umană - n-o să aibă trăirea, experiența personală, memoria afectivă. Nu avem de ce să ne temem.

Gabriel Arvătescu – Vorbim despre mutația antropologică impusă de insecuritate – de fapt, este sfârșitul unui început! Trece de la cuvânt la imagine și viitorul aparține imaginii, sărind etapa învățării. Omul viitorului va fi un om superficial.

Ecaterina Botoncea: niște consecințe pentru tineri; deja este o dramă - se dezvoltă abateri de comportament, nu se mai pot concentra.

Gheorghe Mocanu: Aici s-a vorbit simplist. Nu există vreun pericol în a scrie de către AI poezie.

Adrian Dinu Rachieru: Revoluția digitală este compatibilă cu revoluția industrială. Să nu ne îmbătăm cu perspective optimiste! Se pun în discuție uriașe riscuri pentru că AI va putea prelua controlul.

Petruș Andrei: a pregătit un sonet despre AI.

Lucian Strochi: Mă gândesc la șah, la experimentul cu Gasparov care a pierdut cu AI. Vorbim de incapacitatea umană de a se adapta la propriul progres = teama de AI. Ideile aparțin oamenilor, AI poate mima. Noi am creat AI și mai avem control asupra ei.

Ion Fercu: a fost o discuție relaxată, era interesantă cu elevi de liceu – în mediul românesc constat că doar în mediile universitare se vorbește despre AI. Dacă va fi un sfârșit al lumii nu va fi de la AI ci de la om.

Cristina Ștefan: Mașinile inteligente evoluează de peste 5 decenii. În facultate, lucram la informatică la niște mastodonți cu cartele perforate. În jumătate de secol s-a ajuns la performanțe greu de imaginat pe atunci.

Progresul este uluitor și iminent. Hotarul de trasat ar fi căpătarea conștiinței de către mașină, lucru, azi, de care ne este teamă, cum spunea **Ramona Etna**. Atunci nu vom mai fi singura specie inteligentă pe planetă.

La dezbateri au participat și alți scriitori cu opinii interesante referitoare la atât de contraversată chestiune a AI: **Viorel Dinescu, Mara Paraschiv, Mihaela Băbușanu** ș.a.

Vineri, 1 nov. Dimineața – Scriitorii lansează noi volume, se prezintă reviste.

Marieta Rădoi - „Rujeola de dat pe buze”; **Doina Cernica** - „Ca o zi de mâine”, „Călătoarea, povestitoarea și crai nou pe cerul Bucovinei”; **Petronela Apopei** – „Contemporani cu Veșnicia”; **Ecaterina Botoncea** – „Scrisorile toamnei”; **Culiță-Ioan Ușurelu** – „Simfonia cu 44 de partituri”; **Liviu Chiscop** – „tema pentru acasă”, critică literară Eminescu și Nicolae

Dabija, Cronici pentru alți colegi, „Hermeneutica stilului”; **Gina Zaharia** – „Călătorii deraiate”; **Alexandru Dumitru** – „Orion înfiorat – Rebuseme”, **Grigore Codrescu** - „Ion Tudor Iovian”; **Gheorghe Mocanu** – „Din ochiul inimii”; **Constantin Severin** – „Orașul somnambulilor”; **Dorina Stoica** – „Ferestre în ziduri”, „Minunea credinței”; **Victoria Furcoiu** - I se spunea Trică”; **Dan Movileanu** - „Antologia scriitorilor din Movilita”, **Petruș Andrei** – *Balade* – **Ion Machidon**; **Lucian Strochi** – *Dedic* un poem copleșitor lui Nea Laie – Inorogul; **Mara Paraschiv** – „Din călătoriile mele”; **Doru Ciucescu** din colecția „Călător în șapte continente”; **Mihai Merticaru** - „Sonete”; **Ticu Leontescu** – „E toamnă în Eden”, „Beduin”; **Petronela Apopei** despre „De la un gând la altul” autor **Dumitru Brăneanu**; **Victoria Fonari**; **Sorin Coadă** – *Orașul Cimitir*.

Multe alte cărți prezentate și dăruite: **Petre Isăchi** – *Din drămaturgia lui Viorel Savin*; **Camelia**

Iuliana Radu – *Iubita lui Duchamp* - postvernisaaj, **Petruș Andrei** - *Ars Poetica*, **Nicolai Tăicuțu** – *Palimpsest* - poezie.

Vineri seara – Premiile Filialele Bacău a Uniunii Scriitorilor din România pe anul 2023.

– Opera Omnia – **Adrian Dinu Rachieru**;

– Premiul „George Bălăiță” - cartea anului proză - **Dan Perșa**;

– Premiul Cartea anului poezie – **Nicolai Tăicuțu**;

– Premiul „Ion Rotaru” - Cartea anului - critică literară - **Liviu Chiscop**;

– Premiul de debut în poezie: **Antonia Ilie**.

Premii speciale:

Ioan Prăjișteanu, Victor Munteanu, Victoria Fonari, Petronela Apopei, Ion Dinvale, Cornel Galben Simion, Doina Cernica, Maria Elena Cușnir, Mihai Merticaru.

Alte premii: În cadrul Fest. „Vrancea Literară” - Premiul **Opera Omnia** pentru întreaga activitate – **Culiță-Ioan Ușurelu**;

– **Cornel Bălan**, la aniversarea a 85 de ani.

A treia zi din Toamna Bacoviană: Eveniment dedicat lui **George Bacovia**. Prof dr. **Lucian Strochi** – disertație despre poezia **Plumb**: „După ce a trecut prin stadiul de solemn, tragicul se refugiază în spatele măștii (persoana). Masca nu e, la rândul ei, decât un decor al persoanei (personajului).”

Prin impersonalizare, masca devine decor; spațiul interior, odată anulat prin mască (o antioglină) devine un spațiu exterior, prin expansiune. Cheia poemului **PLUMB** de **George Bacovia** o constituie cumulativa „și”, repetată de șapte ori, dintr-un total de 53 de cuvinte, având un indice de frecvență impresionant: 13,2%. „Și” nu are, așa cum am fi tentați să credem, la prima vedere, o funcție epică („și” este adesea o marcă sigură a epicului, mai ales când are valoarea gramaticală de adverb de repetiție), ci o funcție lirică, derivând dintr-o valoare psihologică (precipitarea celui care vrea să nareze foarte

rapid va duce la blocarea narațiunii tocmai prin creșterea frecvenței lui „și”) „Prin rigiditate, prin elipsă, prin simularea unei dezarmante simplități (dacă eliminăm cuvintele care se repetă, **PLUMB** e scris doar cu 34 de cuvinte!), **Bacovia** se vedește a fi un mare maestru al liricii moderne. Găsim în **PLUMB** „disonanțe și anormalitate”, „categoriile negative”, aplicații la o „teorie” a „grotescului și a fragmentarului”, „depersonalizarea”, „concentrarea și conștiința formei”, „plăcerea aristocratică de a dispărea”, „idealitatea goală”, „magia (absenței) limbajului”, „fantezia creativă”, „descompunerea și deformarea”, „muzica disonantă”, „ilimitarea”, „irealitatea senzorială”, „obscuritatea” - practic toate sintagmele pe care le descoperise **Hugo Friedrich** la microscop, examinând un secol de poezie (în transversalitatea ei). A căuta un singur sens într-un poem precum **PLUMB** rămâne un proiect utopic care nu mai interesează pe nimeni.

Bacovia nu lucrează cu cu-

vinte, ci cu sintagme și blocuri sonore”. (*Din articolul Retor(t)ica Plumbului* – **Lucian Strochi**).

Petronela Apopei – A susținut o opinie personală despre poezia bacoviană, iar **Liviu Chiscop** – propriile păreri evocate amplu și în volumele dedicate poetului, **GEORGE BACOVIA 1881 -1957, BIOBIBLIOGRAFIE de LIVIU CHISCOPI**, 1972, *Prozatorul Bacovia, Masca lui Bacovia* și în multe alte articole de critică literară: „Era firesc ca opera unui creator la fel de original ca **Bacovia** să genereze dificultăți de încadrare într-o formulă poetică preconceptută.

Extrem de modern, nu numai prin fondul subteran, tragic, angost al creației sale, ci și prin efectele sincopate ale expresiei sale poetice, **Bacovia** a stârnit, peste un secol de receptare critică, opinii divergente. În cazul lui, s-a vorbit, cu egală justificare, mai ales despre „tabloul fatal”, despre „plăcerea artificialității”, despre faptul că „își organizează dezorganizarea”, că „în efectul non-lucidității pe care el îl dezvoltă acolo se ascunde un apreciabil coeficient de luciditate artistică” și „că este un tehnician al iluziei elementalității” (**Vi. Streinu**), că „arta lui constă în a pune sentimentele sub măști scurte, simplificatoare” (**D. Micu**), că „este modern pentru că șochează” și că se caracterizează printr-un „paroxism deliberat al senzației” (**N. Manolescu**), că „proza dezaprobată” hrănește „prejudicata unui **Bacovia** sentimental” (**Gh. Grigurcu**) etc. Cert este că **Bacovia** – chiar și în raport cu cadrul liric internațional – rămâne unul dintre marii clasici ai literaturii europene ai secolului trecut...” din *Central and Eastern European online Library*

Prezentare de reviste. Revistele prezentate în cadrul ediției au fost: **Spații culturale, Plumb, Ateneu, Amurg sentimental, Liter-Club, Cu cioara vopsită, 13Plus, Salonul Literar**.

Concluzii: O ediție densă ca materiale prezentate, cu o participare cea mai numeroasă din ultimii ani, atmosferă relaxată, de prietenie și comunicare între scriitorii noștri. Mulțumim, președintelui **Dumitru Brăneanu** pentru organizare, fiecărui scriitor prezent, în parte, *sponsorului premiilor, Adrian Lungu, Hotelului Decebal* pentru găzduire, *Restaurantului Gio* pentru menu-uri savuroase, toamnei 2024 că nu și-a manifestat bacovianismul în aceste trei zile și vremea a fost minunată.

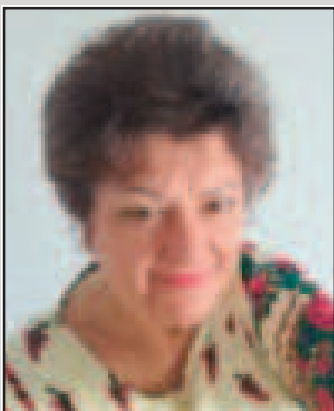
La bună revedere cu sănătate, dragi colegi!

Premiul Cartea anului poezie **Nicolai Tăicuțu**

Despre luminile și umbrele unui început de drum

OTTILIA ARDELEANU

Volumul **Lumini și umbre** al autoarei **Carmen Cristina Oltean**, apărut în anul 2022 la editura **SiTech**, Craiova, pare un basm în care binele și răul, aflate în permanentă dispută, ies când unul când altul în față, exercitându-și puterea și abilitatea, interschimbandu-și rolurile astfel încât să stabilească nostalgie, iubire, smerenie, patos, incertitudini, îngrijorări, momente inubliabile ale vieții. Inge-nuncherea este clipa absolută, cea în care eul liric se dedică chemării creative. În fața cuvântului nu poți decât să te înclini, să faci o reverență. Sau, și mai bine, să te închini.

Nu întâmplător volumul se deschide cu poezia dedicată mamei, omagiu celei care nu mai este, plânsul/ răsul fiind echilibrul între a fi și a nu fi, între acum și atunci, între durere și liniștire, între luminile și umbre: „Cu tine plâng și râd, mă sfătuiesc”. Mama este însăși esența vieții, stâlpul curajului, dăruirii și dorinței de a trăi.

Și, ca și când s-ar fi renăscut, poeta o ia de la capăt, elogiind clipele memorabile, trăite ori închipuite, aflându-se în balans perpetuu cu propriul sine.

Jocul luminilor și umbrelor, din poemul eponim, este, de fapt, prețiosul sentiment, unicul care face schimbări în bine de-a lungul vieții, iubirea. Această stare este abordată ca o chemare fără glas, ceva asemănător lucrurilor frumoase din jur, dar nepalpabile, imateriale: „Ce ai durat în ochii mei/ Sălbăticește sângele în vene/ Ce mi-ai șoptit de tot aud un cânt/ Ostatică mă ține unui dor nestins/ Ce nu se soarbe, nici nu se mănâncă/ Nu-i de cules, nici pași nu are, nu e cărare/ Nu e nici nufăr, lac, sau cer/ Și totuși înflorește”. Iubirea este văzută de autoare ca o stare de taină, ceva ce înseamnă pururea natură și natural, cum iată, în poemul *Taina*, pe care îl citez integral: „Ne vom săruta/ Precum ploaia își mângâie lanurile/ Aprinzând maci, în grânele coapte/ Din mângâieri îmbătate de soare/ Regină a nopții taină/ Dăruindu-și parfum în răcoare/ Marea îmbrățișând stâncile/ Retrăgându-se ca să revină, să ceară/ Cu voluptate mușcând din mal/ Fără să ia nimic/ Întorcându-se iar și iar”.

Iubirea este și ispita, păcatul primordial, niciodată nu vei ști încotro te duce și ceea ce poartă în ea: „Nu înțelegi ce șerpi adăpostești!” Marea, un alt subiect des întâlnit în acest volum, este exact adâncul sufletului, unde găsești calmul necesar, numai că la suprafața apei sunt neliniști, tulburări, valuri, controverse. Marea poate fi stărnită, nestăvilită, agitată ori liniștită, văzută direct în lumina ochilor: „Pesemne că ai găsit adâncimile mării

în ochii mei/ Precum și luna ce-o sminteste, soarele ce-o încălzește”. Ori, autoarea se crede parte din ea: „Pesemne că am fost o sirenă a mării/ De-i simt așa de mult valurile trepidând”, astfel încât puterea sa de înțelegere este pe măsura fenomenelor naturale referitoare la mediul marin.

Poezia Carmenei Cristina Oltean este simplu redată în cuvinte. Nu excelează în metaforă și nu este căutată. Ea vine prin discursul cel mai firesc, cel mai aproape de real și sentimental. Este trăire de moment. Expresie a unui suflu instantaneu: „Când au înflorit salcâmi/ M-a răpus un fior”. Totuși, vibrația de moment contează. Și consider că acest fapt îi caracterizează versurile. Neepatante, dar surprinzător de calde.

Repetițiile fac parte din scenariul liric al autoarei, de parcă nu s-ar încrede în sine decât după ce își reamintește anumite simțiri, acțiuni, procese, și așa exemplifica cu sublima cădere, un titlu reușit, care-mi amintește de Rudyard Kipling: „Am să-nvăț de la frunze/ Cântul și alintul verii/ Să-mi aprind sângele/... Am

să-nvăț de la frunze/ Un ultim sărut să am pe buze/... Am să-nvăț de la frunze liniște și tăcere/ Simfonii și evanghelii”. Frunzele sunt laitmotive care vizează moartea și învierea, zborul fără o țintă, căderea și revenirea. Reprezintă un tablou în transformare, așa cum este și viața, pornind de la acel verde crud și ajungând la stacojiu-ruginiu, de la creștere și până la desprindere de ramură și de trunchi, așa cum și copilul devine adult și se îndepărtează de părinți, alegându-și propriul zbor.

Folosindu-se de pasaje biblice ca puncte de referință pentru unele dintre poemele sale, autoarea se întreabă și își răspunde, filosofând, despre adevăr și dreptate, despre omenie și dragoste, trădare și respect, păcat și mântuire etc. „Mușc din adevăr precum din mărul copt”, iată voluptatea pentru cunoașterea adevărului și respectarea lui.

Carmen Cristina Oltean elogiază în câteva rânduri copacul, falnic și drept, dar cu soarta vieții pecetluită de prădătorul de lemn, cel care îl doboară cu secură ori gaterul pentru a-l prelucra ori pur și simplu pentru a-l arde.

Copacul, care întruchipează arborele vieții, are un destin nu tocmai de invidiat. Te întrebi, cititorule, dacă știi de suferința lui? Odată cu doborârea lui, și păsările își pierd rostul! „Acum zăce doborât, arvunit

altei meniri/ Fără adio, fără cortegiul/ Plâns doar de pasărea prădată de cuibul ei/ Ne despărțim, lăsând în urmă promisiuni/ Că ne vom revedea/ La sărbătoarea copacului jertfit/ Devenit masa îmbelșugatelor ospete/ Mângâiați de vântul ce-i șoptea copacului visele muritorilor/ Tânjind tihnită umbră/ Deslușind plânsul sfâșietor al păsării vitregite.”

Carmen Cristina Oltean trăiește între teluric și celest, asemenea zborului păsărilor. Spontaneitatea cu care se regăsește în spațiu și timp o determină să se afle când printre lucrurile materiale, când în metafizic. Transcenderea versului său nu este deloc o șfortare, ci vine din încercarea de a înțelege lumea cu tarele ei.

Aceasta este o nostalgică, sentiment care o încearcă deseori în discursurile sale poate și pentru faptul că a plecat din țară de ani buni, iar locurile natale, obiceiurile, tradițiile, oamenii locului o răvășesc și o întorc în lumea copilăriei, în lumea satului, acolo unde timpul trecea fără griji, în normalitate, cu visuri și cu o încărcătură morală extraordinară.

Uneori, nălucile, iluziile, închipuirile țin loc de hrană spirituală și sufletul poetei se domolește. De fapt, ridicarea acestor greutăți se face prin scris, atunci când Carmen își așterne gândurile, nădejile, amintirile pe foaia de hârtie, ori direct pe computer.

În poezia Carmenei Cristina Oltean simți că aceasta dăruiește din prea-plinul său, că ține morțiș să împartă binele și frumosul cu semenii săi, cu cititorii: „Cele mai frumoase gânduri/ mi le-am urzit eu/ Cele mai frumoase lucruri/ mi le-am înfăptuit eu/ Cele mai frumoase cuvinte în scrisori/ mi le-am scris eu/ Cele mai frumoase vise/ le-am chemat eu/ Și totuși nu pot trăi/ fără a le împărți...”

Sub impulsul visului poeta zboară, călătorește în timp și spațiu, se metamorfozează în personaje de care își amintește, retrăiește momente din trecut: „o lebdă, unicornul suav” etc.

Pentru Carmen cuvântul este trăinicie, destin, casa visurilor... Și iată ce spune aceasta: „În brațele cuvintelor/ Simt mângâieri”, altfel spus, cuvântul este mângâiere în viața unui om trecut prin greutăți și sentimente ireversibile. „Cotropită de dor”, poeta mărturisește că lucrurile simple: o privire, un zbor, mângâierea ierbii, seninul cerului, lanurile aurii, salcâmi, zefirul și toate atingerile duioase o impulsionează și îi oferă bucuria de a se regăsi în sine și în trecutul său, martor al fericirii de a fi și de a se exprima. Ea afirmă, de asemenea, că „Am săpat în stâncă să fac loc luminii/ Să mi-o dăruiesc mie”. Ei bine, omul dedicat scrisului are întotdeauna de urcat un munte. Muntele valorii! „Singura prezentă vie în fortăreață/ Era inima mea îndrăzneată” – așa își încheie autoarea acest volum în care luminile cresc peste umbre și le estompează.

Cred că lumina spirituală va deschide calea spre bine. Li urez autoarei un drum luminos, întru cuvânt și iubire!

*Carmen Cristina Oltean, **Lumini și umbre**, editura **SITECH**

Îngerii lui Adrian Talabă

(Continuare din pag. 5)

„Un răsărit/ o floare/ un sărut/ o iubire/ o bucurie/ o grijă/ o durere/ un apus/ o noapte/ lumină”.

Cartea aceasta de poezie este de o simplitate care te fură, e precum un element al naturii. Poetul **Adrian Talabă** penetrează straturile de poezie pe care este zidită lumea cu forța firului de iarbă care primăvara iese în cap cu cărarea, îl cheamă viața cu renașterea ei. Am sentimentul că o citeșc în locul multor, al foarte multor oameni.

În **CLEPSIDRA** natura ciudată a timpului pare să clarifice totul. Apare speranța luării de la capăt a vieții, aluzie la posibilitatea unei renașteri (biblice): „Dar cine va întoarce acest obiect (clepsidra)/ pe care deja am uitat/ să-l numesc?”.

Cine altul decât un poet poate fi acela de se încumeta a iubi o zeiță și încă pe Afrodita?! Toate orizonturile vin să se adauge la frumusețea ei: marea cu valurile și spuma ei, curcubeul, cerul cu norii, iarba. Taina îndrăgostirii ne răpește în afara timpului, acum descoperim îngerul din celălalt (**ZEITA MEA**), lată-l pe Orfeu cu lira lui domolind pornirile naturii: „E toamnă/ vântul își pune în mișcare/ orchestra/ mișcă arcușurile viurilor/ flautul și fluierul/ se simt cel mai bine// zgomotul grindinii/ amintește de existența tobelor/ doar frunzele coboară/ din înălțimea copacilor/ în ritm de vals/ sărutând pământul umed// doar buzele tale îmi scriu pe suflet” (**SIMFONIA VÂNTULUI**).

Mângâierea (din **MÂNGĂIERI**) este o lege a naturii: „mângâieri ale razelor de soare/ mângâieri de stele... /mângâierea mamei/ zâmbetul unui copil e o mângâiere... /mângâind ești mai bun”. Prin mângâiere iubita devine un înger, „un înger aducându-mi aminte de un/ alt înger”. „Mă tem că vei pleca/ cui voi mai spune/ te iubesc?/ cui voi mai împărtași gândurile mele?”. Acestea sunt pur și simplu „cuvinte de deasupra metaforei”, cuvinte ce însoțesc destinul, precum viața, precum moartea (**MĂ TEM DE SINGURĂTATE**).

Trecerea timpului (**TIMPUL ȘI IUBIREA**) ne îngrijorează pe cei mai mulți. Dintre aceștia „Numai poetul/ ca pasăre ce zboară deasupra valurilor/ trece peste nemărginirea timpului” (Eminescu), deoarece numai el pare să fi descoperit soluția, prin îndrăgostire, la încetinirea și chiar oprirea lui, a timpului (în „O, rămâi...”). Iată și finalul poeziei lui Adrian Talabă: „ce putem face să dăm sens/ clipelor din viața noastră?/ simplu, să iubim/ să iubim pe ea, pe el, pe ei/ toți lăsăm câte o urmă/ la trecerea noastră prin viață/ să numim urma asta IUBIRE”. Un început de iubire ar putea fi și acesta: „Ai apărut ca o stea printre nori/ ce-mi luminează dragostea/ când seara se lasă/ uitând de veșminte/ trupurile noastre/ se vor în veșnicie” (**ÎN VEȘNICIE NE VOM UNI**).

ULTIMELE CLIPE – „O adiere va stinge în curând lumânarea vieții”.

Acest fel de-a pleca este doar aparent. Să privim mai întâi la vărsarea fluviului în mare.

Viața noastră este acest fluviu care curge în lumea asta, dar care se varsă în lumea cealaltă.

ADEVĂR ȘI POEZIE*

VALERIA MANTA TĂICUȚU

Situat între memorialistică și jurnal (granița dintre cele două specii fiind, de altfel, destul de fragilă), recentul volum al **Cristinei Ștefan** este o încercare de recuperare a unui timp pierdut, pe de o parte, și de tămăduire, prin scris, a unor răni mai vechi, pe de altă parte, de remarcat fiind ponderea scăzută a ficțiunii (a măștilor ficționale), în favoarea autenticității. E cunoscut faptul că memorialistica stă între realitate și ficțiune, dar ca liant, nu ca fractură, iar Cristina Ștefan încearcă să-i rezerve ficțiunii un loc minim, în favoarea realității rememorate cu acea cutremurare a sufletului proprie firilor sensibile și generoase.

Autoarea propune tiparul unei existențe nu neapărat diferită de a al-

tora, cât abordată cu sensibilitatea specifică unui creator de literatură, capabil să sesizeze amănuntul relevant / percutant care face diferența. Istoria personală este alcătuită

dintr-un cumul de evenimente câteodată banale, altele înfricoșătoare prin faptul că sunt legate de boală și de moarte, dar care, puse sub semnul dragostei de literatură și de oameni și al credinței neștrămutate în Dumnezeu pot constitui modele de umanitate.

Dacă e să ne referim la construcția volumului trebuie să remarcăm că avem de-a face cu ceea ce criticii literari numesc miscellanea, deci cu o varietate de structuri lirice și epice, note de lectură, articole despre activitățile culturale desfășurate de Filiala Bacău a Uniunii Scriitorilor, poeme în proză, în vers clasic și în vers alb, câteva documente de familie, fotografii, reconstituiri ale unei istorii personale, ale călătoriei inițiatice prin lume și prin literatura ei. Fiind totuși vorba despre un jurnal, putem considera lucrarea drept o aventură a unei subiectivități confruntate cu lumea, această confruntare, nu lipsită de tensiune, având adesea conotația luptei pentru supraviețuire, în primul rând, dar care, paradoxal, nu implică nici învingători, nici învinși și, mai ales, nu culpabilizează. S-au scris până acum mii de jurnale, unele cu motivație terapeutică (dezinhibarea, detensionarea, curățarea straturilor celor mai ascunse ale personalității, cu un cuvânt, defularea de tip psihanalitic), altele cu valoare de document cultural și istoric și cu

premeditare testamentare, jurnale de imagine, al căror autor, de dragul receptării postume, s-a automatizat cu bună-știință, selectând ceea ce i se părea că-l avantajează, jurnale-antrenament stilistic, jurnale de ficțiune și o sumedenie de alte tipuri de jurnale, al căror istoric nu-și are rostul aici. „Se numea Petru”, jurnalul nu se încadrează în niciuna dintre variante, pentru că autoarea nu face ceea ce Eugen Simion numea „adaptarea eului biografic la istoria eului profund” și nu folosește, nici măcar la modul creator, schema memorialistică-realitate-ficțiune. Cu alte cuvinte, ceea ce contează este fidelitatea memoriei, redarea netrucată a evenimentelor și o imagine de sine necosmetizată. Lipsa cronologiei stricte, deci o anumită preferință pentru discontinuitate, se explică în două moduri: în primul rând, se pare că autoarea a selectat, dintr-un jurnal mai amplu, ținut zilnic, doar pasajele considerate relevante; în al doilea rând, era necesar ca secvențele evenimențiale selectate să ajute la dezvoltarea temei propuse: povestea unei familii obișnuite, cu chipuri, voci și fapte din trecut. Într-o vreme când sărbătorile religioase au intrat într-un absurd proces de laicizare, când aniversările și onomasticele se petrec în cluburi sau, și mai rău, în reuniuni particulare la care fiecare individ este supraocupat cu butonarea telefonului, fără respect și sentimentul apartenenței la „celula de bază a societății”, Cristina Ștefan manifestă un desuet și nobil cult al familiei. Face muncă de arhivar și documentarist, cercetează istorii, interviează chiar și persoane necunoscute, face mari eforturi pentru a-i descoperi pe toți membrii familiei sale, risipiți prin țară de-a lungul deceniilor, pentru a-i aduce laolaltă. Puțini sunt cei dornici să-și cunoască arborele genealogic în alte scopuri decât cel publicitar.

Pe **Cristina Ștefan** o interesează doar cunoașterea propriilor rădăcini într-o lume a dezrădăcinărilor, a celor care-și pierd memoria și identitatea. Poetă, în primul rând, **Cristina Ștefan** construiește, prin acest volum, un univers aparte, cel al copilului orfan cărui a s-a furat, din multe puncte de vedere, copilăria. Pierderea tatălui într-o perioadă tulburătoare din punct de vedere socio-politic și economic (abia se încheiase „obsedantul deceniu”), efortul mamei de a-i oferi copilului condițiile necesare de formare și dezvoltare, dar și speranță și încredere în valorile morale moștenite din străbuni reprezintă nucleul în jurul cărui Cristina Ștefan grupează narațiuni și poeme cu impact emoțional. Probabil că fiecare crede despre sine, la o privire introspectivă, că a trecut printr-un roman existențial (de câte ori nu am spus ori nu am auzit expresia „viața mea e un roman?”), dar, în cazul poetei de la Bacău viața pare să fi fost într-adevăr „generoasă” în nezațuri: boli (unele terminale), accidente, pierderi care să afecteze trei generații simultan (bunici, părinți și nepoți). Toate acestea justifică/autentifică retorica unui poem de la pagina 181: „Tată, unii oameni sunt sortați suferinței și eu sunt unul dintre ei/ De ce mie, Doamne? De ce eu? Niciun plâns nu/ spală aceste întrebări și am crezut că izolarea de oameni/ mă va apăra cât de cât”.

***Cristina Ștefan**, „Se numea Petru”, Ed. Art Book, 2024

AURELIU GOCI

Jocul de-a Cuvântul*

om față de coastele sale, (2012). Numai parcurgând aceste titluri cititorul își dă seama pe autor și care a fost observat de mai mulți critici și publiciști. Este membru al Uniunii Scriitorilor, filiala Alba Iulia.

„Cine pătrunde Cuvântul/ nu crede orice/ și cine nu crede orice va deveni/ întâiul chemat./ părăsind pescuitul și marea./ Fanatismul se naște din graba lecturii” (Waco 1).

Poezia, prima jucărie a umanității în clipe de destindere și relaxare a fost joaca aleatorie cu cuvintele – puține – la îndemână. Sau primul strigăt de disperare al unui suflet chinuit de angoase, de iubire... Jocul cu sonoritățile cuvintelor însă nu e accesibil tuturor – toți îl savurează – însă doar câțiva „aleși” îl înțeleg, aceia care au tentații, aplecarea, poate chiar vocația cuvintelor. În plus, reglează armonia psihică, liniștea sufletească printr-o satisfacție obscură, controlabilă și dirijabilă spre dislocarea momentelor tensionale.

Poezia e un joc care traduce lingvistic o stare sufletească. Unele lucruri par banalități – și, poate chiar sunt, în punctul inițial – dar devin lucruri importante, momente determinante, generative pentru jocul simplu al sensibilității și inteligenței, ilustrat în forme de maximă performanță ale creativității umane. Este ceea ce se observă și la volumul d. lui Mihai Pascaru, un joc cu înțelesuri adânci, un „dar”, un „hăos”, o performanță, o „pedeapsă”, o vocație inutilă pentru că este lipsită de orice determinare sau finalitate de ordin material. Are însă un ascendent moral și propune un loc poate nu de „onoare”, dar special, atipic și nepericulos în ierarhia comunității. În cazul d-ului **Mihai Pascaru** surprinde un titlu prozaic cu care se pare că autorul își ascunde sensibilitatea poetică într-un stil cât se poate de actual. Volumul cuprinde o serie de „părți” sau capitole ordonate tematic, în stil ardelenesc. Nu amestecă tema religioasă – respectiv ne-religioasă cu care debutează cartea, cu miezul naturii, ca să nu spun ecologic, pentru ca să continue cu „Istoria camuflată” în mod ludic, ironic, uneori sarcastic. Volumul se încheie cu „capitolul” care dă și titlul întregii cărți.

D. **Mihai Pascaru** are origini moldovenești prin naștere, dar absolvind facultatea de filosofie din Cluj și-a conturat opera îmbinând înclinația poetică nativă cu rigoarea, adâncimea cugețării și uneori ironia mușcătoare cu care tratează nenumăratele minusuri ale omenirii. Autor cu opt cărți și o febrilă activitate publicistică, d. Pascaru abordează toate speciile literare: poezie – **Gânduri scăpate de sub control** (1996), **Grămadă ordonată** (2009), **Balade și alte** (2013). Apoi, proză: **Satul și copilăria lui Andrei Dumitriu** (2010), **Cuțitul de vânatoare. Povestiri, întâmplări din Munții Apuseni povestiri** (2011), **Diplomele maritale. Secvențe românești** (2019). Autorul are și un volum de teatru: **Atitudinea primului**

Este un exemplu de interpretare a unor elemente religioase, într-un corpus lipsit de fiorul mistic, ceea ce ne duce cu gândul la **Psalmii** lui Arghezi, de care însă se distanțează net: Arghezi este un credincios necredincios care caută răs-punsuri, d. Pascaru este un necredincios care a găsit răspunsul prin negația definitivă. La fel ca în poemul „Apocalipsa” – „cel mai vandabil produs/ al multinaționalelor de profesii”, sau „Moștele” – „...cărămizi din zidul mitului”, care însă se încheie sur-prinzător cu afirmația „Și unde nu-i mit, vai de credință!”. O îndulcire a acestei poziții critic-scientiste care dă speranță unui viitor stă poate în ultimul poem al ciclului, „În așteptare”: „Undeva în Univers/ probabil mai există o zonă/ în care stelele / se aleargă una pe alta/.../ cele mari se impun prin forță/ cele mici dau mită în prafuri/ din greu,/ totul până în ziua în care/ se va instala acolo și Dumnezeu”. Ciclul „Natura noastră cea de toate zilele” este o reprezentare postmodernă a vieții în toate alcătuirile ei – râuri, animale, pământ – între care se strecoară și poeme atipice precum „Motivul și cauza”, „Titirezul”, „Cipru” cu a sa „zonă tampon/ dintre greci și turci”. Iar ciclul „Istoria camuflată” debutează cu „Piramidele” – „seifuri ale istoriei vechi”.

Grupajul „Coșul zilnic” se deschide cu un poem deosebit, având imagini îndrăznețe și asocieri frivole, totul cu aparență de descântec: „Iată, se deschide bolta/ de atâta apăsare!! Sfinții cad și curg/ pe râuri/ până când se varsă-n mare” („Revelație”).

Post-modernismul în care se înscrie și autorul nostru e de fapt un câmp intelectual autonom, legitimat de prezența ființei poetului și nu de context, un joc subtil de provincialism și cosmopolitism, de intimitate convulsivă plină de subversiune politică, dar și de compromis ideologic, de stare dialogică (un fel de dicteu, cu aluzie la poezia conversațională a lui Ezra Pound), de reprezentare simulată și inter-subiectivitate. Astfel, poezia actului poetic și poezia condiției poetului par să schimbe datele întregii generații, iar drumul poeziei (și al literaturii) este îndepărtarea de realitate, uneori fără să mai păstreze identitatea acelei realități. Ernesto Sabato afirma că literatura unui autor arată cât a mai rămas om din respectivul scriitor.

***Mihai Pascaru**, **Coșul zilnic**, editura Limes, 2024

Emil Ariton – proiecții matematice în poezie*

O zicere cu alură de element definițional și care nu și-a stins ecoul de peste un veac și jumătate, de când a fost lansată în spațiul cultural național, stipulează că „Românul s-a născut poet.” Emanând de la o instanță cu aură de „argument de autoritate”, întrucât a fost emisă de un corifeu al poeziei, Vasile Alecsandri, ea nu-și dezmințe aserțiunea, de-ar fi să o verificăm doar prin numărul impresionant de poeți pe care ni-l propune contemporaneitatea imediată, nu doar trecutul. Că numărul cititorilor de poezie e aproape invers proporțional cu mulțimea (în accepție matematică) a celor ce se prevalează de statutul cultural de poet, asta e o altă chestiune. E drept că poate ar fi mai demnă de luat în seamă sintagma operatorie (mă feresc aici de termenul potrivit, acela de „discriminatorie”, de teamă să nu semăn vreun echivoc, din pricina semantismului său binar): „puțini, dar buni”; însă așa se configurează tabloul, deci se cuvine a-l lua în seamă *tale quale*. O privire pur statistică ar învedera că aria din care se recrutează aspiranții la creația de poezie este pe cât de largă, pe atât de diversificată. S-a depășit de mult bariera dintre oamenii de știință și cei ziși de artă. Dacă e de consemnat vreo scădere, față de secolele trecute, aceasta se află în rândul producătorilor anonimi, cei care alimentau originar folclorul cu producții versificate, între care întâlneam câteodată reușite de mare clasă imagistică sau de limbaj unicat. Aspirația către poezie nu ocolește, cred, nicio structură socială, așa cum odinioară cea spre călugărie atrăgea persoane reprezentând atât oameni simpli, cât și inși cu calificări diverse, atât din profiluri intelectuale, cât și tehnice sau din alte zone. Revenind la persoana celui discutat în aceste rânduri pentru ultimul dintre cele opt volume de scriitură cu valențe poetice, dl E. Ariton, voi menționa, pentru cei care încă nu o știu, că formația sa de bază este de matematician, mai exact de profesor de matematici, cum o dovedește cariera sa socială (încheiată). Poate că e doar o simplă prejudecată personală, cea a unui declarat nematematician, dar faptul că un profesionist al limbajului celui mai „sterilizat” (aseptic) în ceea ce privește excluderea cu desăvârșire a arsenalului figurat, partizan și practician al utilizării de operații și funcții pur științifice să dezerteze din acest domeniu al idealităților cele mai epurate și să se orienteze către concretețea și imagistica cea mai debordantă pe care le poate conține un limbaj literar, mi se pare ceva ieșit din firesc. O convertire de acest tip e una extremă, așa găsec, depășind cu mult pe acelea de ordin religios. Una oarecum apropiată, dar cu polii inversați, a fost cea a lui Ion Barbu, inițial poet

de calibru și apoi „răspopit” din tagma poeziei și autodeclarat nimic altceva decât matematician: Dan Barbilian, spirit creator cu operă matematică originală și valoroasă. A dat multă bătaie de cap hermeneuților descifrarea sensurilor poetice cuprinse în special în volumul ultim *Joc secund*, materializate în nu puține studii critice elaborate, propunând diverse scheme interpretative, mai mult sau mai puțin relevante. Oricum, de la acest spirit poetico-matematic ne-a rămas încredințarea sa că există undeva, foarte sus, un loc de convergență unde se întâlnesc poezia și geometria. Cui îi este dat a urca până acolo lucrurile i se deslusesc, dar urcușul e cam la fel de anevoios precum cel din alpinismul himalaian... Se reține, ca un loc comun, că scriitura barbiană cuprinde trei cicluri de creație: parnasian, balcanic și ermetic. Reamintesc acest lucru doar pentru a aserta că nu am întâlnit la dl. Ariton vreo propensiune de această factură și care să trimită, în cazul său, către vreo posibilă „descendență” barbiană. Dacă e de menționat o evoluție în poezia sa, una de poetizare a sinelui și a realității, aceasta învederează niște trepte sensibil urcătoare. Față de primele volume, în care aspirantul la poezie se socotea bine sprijinit de forma gerundivă a verbelor folosite, fapt care risca a-l duce într-un manierism neproductiv, lucrarea sa asupra valențelor poetice aflate și la celelalte categorii morfologice, în primul rând, începe a dezvălui o mai bună conlucrare între imagistică și elementele lexicale la care să apeleze pentru a insufla construcțiilor versificate o mai eficientă doză de poeticitate. Despre valențele literare învederate în producțiile în versuri ale scriitorului băcăuan - nemțean apărut tardiv în intermندیul literar, însă cu hârnice editorială, ca pentru a recupera spațiul anterior nedefrișat la vremea sa, au scris în presa literară sau în texte de acompaniere a volumelor editate critici serioși, precum I. Holban, Cr. Livescu, P. Isachi, C. Galben, C. Tomșa, Mircea Dinutz și alții, - dar și confrăți întru poezie, N. Savă, E. Marcu, L. Strochi - așa cum o atestă, în decupaje fragmentare, anexele însoțitoare ale prezentului volum. În general, e vorba de aprecieri oneste, bine racordate la textele poetice discutate, încercând a i se contura scriitorului un profil cât mai individualizat și a i se semnala prezența ca voce particulară în concertul larg al poeziei actuale. În ceea ce urmează voi aborda scriitura poetului prin prisma relației dintre formația sa de matematician și vocația de poet, întrucât impresia generală pe care mi-o produce scrisul său este că există între aceste laturi o interconexiune care a fost mai puțin evidențiată până acum. Întrebarea la care m-aș strădui să dau un răspuns, fără a pretinde că e unul definitiv sau univoc, este următoarea: „Ce-l mână în lupta” poetică pe acest spirit fașonat la academia științifică a unor corifei precum Thalès, Euclid, Pitagora, Eratostene, spre a nu mai pomeni și iluștrii lor succesori în evii următori? În primul rând încredințarea de nezdruncinat,

încă din Antichitate implementată, cum că arithmos kiubernat kosmos, adică „numărul este cel care guvernează (stăpânește) întreaga lume”. Iar dacă este așa, înseamnă că are valabilitate, dacă nu cumva chiar prioritate și în domeniul exogene, precum artele. Oare nu „secțiunea de aur”, rezultată din raportul cifric de 1,618 pe 1, închipuie cele mai armonice reprezentări în arhitectură, sculptură și chiar pictură? Sau în muzică, atât în proportionalitatea corzilor sau a tubulaturii anumitor instrumente muzicale, cât și în construirea compozițională a bucăților în care determinant este ritmul, termen care derivă tot din denumirea grecească a numărului... Și astfel ajungem și la poezie, care inițial nu se baza pe rime, ci pe metrică, adică pe diverse categorii de ritmuri: iambic, trohaic, spondeic etc.. Conducându-mă după astfel de considerații, îmi explic preferința autorului pentru poezia „cu forme fixe”, în speță sonetul și rondelul, cu o anumită aranjare strofică, bazată pe cifrele 4 și 3, respectiv 4 și 5, cu număr prestabilit și „înghețat” de versuri: 14 pentru sonet și 13 pentru rondel, dimpreună cu schemele lor de compoziție dinainte stabilite. Așadar, ceea ce afecționează poetul E. Ariton este construcția poetică cu formă precisă, aceasta fiind creditată ca promițătoare de rezultate cât mai sigure cu putință. Nu decretase esteticianul B. Croce că literatura nu e altceva decât „forma e niente altro che forma”? Deci, din punctul de vedere al strategiei de ordin aritmetic, lucrurile se află într-un făgaș promițător, cu rezultate validate de utilizatorii care s-au ilustrat în acest gen al condiționalității cifrice. Numai că atare încredințare nu e cu bătaie lungă. Nu degeaba s-au operat, și nu de azi, de ieri, cunoscutele diferențe specifice între științe și arte. Și aceasta întrucât, așa cum remarcase filosoful Aristotel, domeniul științific este supus legislației generalului, în timp ce domeniile artelor ființează sub regimul particularului, al unicatului, pe cât posibil. Dl Ariton și-a legat, se pare, prea multe speranțe de sprijinul așteptat de la modul de operare matematic. Aici perfecțiunea se dobândește simplu, aplicând fără eroare un algoritm bine pus la punct. Si astfel ajungi la un rezultat infailibil. Desigur, e un fapt stenic să cunoști că $2+2=4$, în orice condiții, la modul obiectiv și fără influențe datorate vreunei stări psihice perturbatoare. Însă în „matematica literară”, așa cum ne-a demonstrat Dostoievski, cel mai mare romancier al lumii, rezultatul unei astfel de operații poate să fie patru, dar și ceva mai mult sau mai puțin decât termenul sumă respectiv. Iar acest fapt să acopere, cu îndreptățire, o realitate pur subiectivă și în același timp incredibil de reală. Ne sprijină, în atare aserțiuni, și viziunea poetică a lui Nichita Stănescu, expusă, între altele, în poemul *Matematica poetică*, din care reproduc un pasaj: *Unu și cu unu nu fac doi/ Unu și cu unu fac trei/ sau patru, sau cinci... Șaptesprezece fără unu/ fac douăzeci și unu,/ cinci și cu patru fac un cal... (în Măreția frigului)*. Firește, aveam de a face

aici cu aspectul ludic, însă acesta este unul dintre apanajele literaturii, nu ale științei! Ce vis împlinit ar fi să se poată compune capodopere în același fel în care raționamente matematice fără cusur conduc la soluția exactă!

Din păcate, nu așa e dat poezilor, care au de luptat cu obișnuințele vorbirii curente, din care trebuie să se smulgă pentru a se pune la diapazonul poeziei. Și cât de rare sunt reușitele într-o competiție în care regulile nu sunt date dinafară, ci trebuie create și respectate în însuși timpul plăsmuirii... Textul unei probleme de aritmetică poate fi alcătuit din elemente lexicale de orice natură; nu contează că se discută cazul a doi muncitor care sapă un șanț cu lungimea de x și lățimea de y , în timpul z ; sau că trei kg. de banane și patru de mere costă la un loc suma de S . Iar știindu-se că prețul unui kg. de banane este dublu față de cel necesar pentru unul de mere etc... Importante sunt doar relațiile dintre cifrele cu care se operează, adică abstracțiunile cu care se jonglează mintal, nu concretețea articolelor sau lucrurilor care le sunt suport concret. Față de acest fel de textualizare neutră, în poezie lucrurile sunt mult diferite, chiar contrare. Specific textelor poetice este modul în care e tratată o temă, apoi imaginile vehiculate, emoțiile produse cititorului prin potențări figurale precum metaforele, analogiile, gradațiile constructive conducând către un climax etc.. O scădere a destule texte produse de poetul cu formație de matematician este că dânsul ține cont mai puțin de acest lucru și urmărește doar regularizări de ordin formal. Practic materialul lingvistic de care se servește pentru a „sonetiza” sau „rondeliza” nu e supus unei mai riguroase selecții semantice, tematice, cum presupune „orizontul de așteptare” la polul receptiv. Sonetiștii versati știu că cel mai important vers dintr-o astfel de construcție este ultimul, ca un fel de încununare și un QED al respectivului gen de poezie, că toate celelalte nu fac decât să alcătuiască o schelărie pentru a-l urca pe acesta în vârful piramidei - de unde și vizibile neajunsuri dacă se procedează altfel. Mai rar se vede acest lucru în ceea ce ne propune poetul de față. Negreșit, nu spun noutăți, iar dl Ariton știe bine cum stau lucrurile atunci când te străduiești să vânezi adevăruri poetice. Victoriile se lasă cucerite cu greu, doar talentul, inspirația, știința jonglării cu (ne)cuvintele îți rămân aliați, însă nu întotdeauna fideli pe cât ne-am dori.

Dl Ariton mizează pe efortul de a face cât mai multe încercări, precum un sportiv la aruncarea greutății sau la săritura cu prăjina, și are în suficiente rânduri bucuria de a da la iveală câte o reușită pentru care merită să urci piatra sisifică. E o plăcere și pentru cititorul exigent să guste din cupa estetică nectarul unor versuri inspirate: *Dragostea mea, îngădui-vei oare,/ când rătăcești prin lunci, printre arțari,/ oftând neliniștit să-ți scriu scrisoare, //*

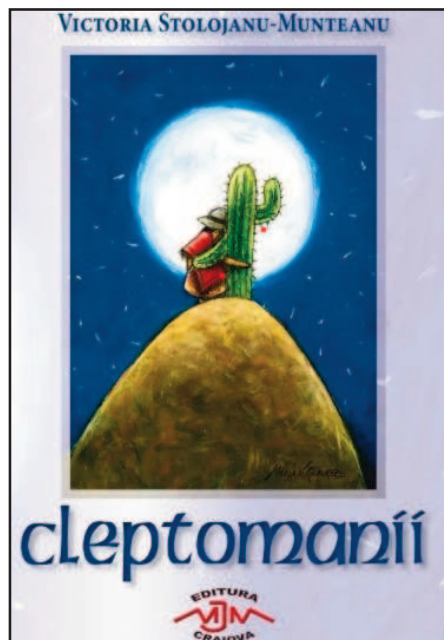
*Emil Ariton, *IMPRESIA DE BASM ELEGIACĂ*, ed. „Cetatea Doamnei”, Piatra-Neamț, 2024

DIANA DOBRIȚA
BÎLEA

Pledoarie pentru întoarcerea la minunea de a fi „om”

CLEPTOMANII, romanul **Victoriei Stolojanu-Munteanu** (997 pagini, prefață de **Paula Romanescu**, Ed. MJM, Craiova, 2023), este o saga de familie și o cronică a societății românești de dinainte și de după așa-zisa revoluție din 1989, dar și o imagine, asupra căreia nu se insistă pe spații generoase, ci punctual și accentuat, a unor evenimente istorice internaționale din trecut care au inspirat și stau la baza creării unor contexte prielnice pentru noi conflicte, așa cum este războiul actual dintre Ucraina și Rusia, și pentru dorința unor dictatori de a reseta lumea după propriile reguli, care să-i avantajeze. **Victoria Stolojanu-Munteanu** povestește alert, incisiv, fluent, luxuriant, rațional, emoțional, adeseori hiperbolic pentru a evidenția fațetele mai mult sau mai puțin ascunse ale realității și pentru a produce reverberații puternice în mintea conducătorilor și a celor mulți, indolenți, privați de inițiativă. Aduce în desfășurarea acțiunii modele pozitive și negative, cercetează cu acribie și cu mirare ceea ce a fost și reflectează asupra a ceea ce este și va fi dacă..., marchează cu tușe groase tarele (ale omului, ale unui popor, ale lumii) dorind să contribuie astfel la corijarea lor și cerând solidaritate/iubire între semeni, denunță neajunsurile sociale, economice, politice, sanitare, culturale etc. separând adevărul de minciună, oferind nenumărate povestiri care au în centru moralitatea sau imoralitatea. Naratorii multipli povestesc dintr-o suflare, luându-și vorba din gură, cum se spune, trecând peste rând, apelând la un discurs introspectiv, onest, adesea cu scop eli-berator. Pentru a-și demonstra revolta/ dezacordul față de drumul eronat pe care omenirea insistă să-l parcurgă, **Victoria Stolojanu-Munteanu** recurge la o alegorie cel puțin interesantă: Speriată de viitorul pe care îl află dintr-o previziune proprie, mama (arheul) decide să amâne nașterea celor doi copii ai săi, Sorana și Lundel, care în plan metafizic („într-un univers paralel, atemporal”) sunt de fapt Soarele și Luna, cei doi aștri importanți pentru planeta noastră. În acest plan transcendent al celor doi copii rămân protejați de uterul mamei zeci de ani: Sorana (Soarele) timp de 50 de ani, iar Lundel (Luna) 43. În plan real, nașterea poate avea loc doar în două spații/localități cu nume mai mult decât elocvente și care dau fiori: „Mama Dracului” și „Piața Neagră”. Și așezarea de unde vine mama Paraschiva – profesoară măritată cu un bărbat aproape analfabet, de unde și neînțelegerile permanente dintre ei – se numește „Târgu de Porci”. În acest context mai potrivită pare Piața Neagră, „care este mai aproape de Bulbuceni, de părinți”. Extrapolând, ne putem imagina la

ce s-a gândit romanciera: că lumea toată este un târg de porci, unde omul își vinde semenul. Rațiunile pentru care individul uman face acest lucru sunt diverse, dar toate implică până la urmă fratricidul, sângele celuilalt. De aceea Paraschiva, chiar la sfârșitul travaliului, după ce Dumnezeu invocată îi arată viitorul, exclamă: „Nu, nu voi naște! Copiii mei nu vor suge lapte-sânge! Incepe foamea! Foamea e mai rea decât moartea! Tot mănâncă bărbatu-miu așa mult că și-a mâncat și prețul!” Dorința ei are anvergură planetară, femeia tânjește la o ordine divină, în spiritul dreptății, al libertății, al binelui și al frumosului, pentru că „Pământul” este „forat cu sonde, încât se cutremură din toate încheieturile, și bătut cu bombe barice de războinici, iar de parteneri sexuali, cu copii avortați”, și, de asemenea, este „o stea decăzută de unii, ce-o fi mai rău, nebunii sau hoți, ca să le zică pe nume, că tot îl poluează și i-au luat dreptul de a susține darul mare primit de la Creator încă de

la facere – lumea cu imposibila luptă de zi cu zi a oamenilor doar cu firea, cu sângele”. Și cum aștri o cunosc pe Paraschiva cât e de „judecată și tenace”, Pământul face pact cu Soarele și Luna, cele care au văzut viața oamenilor „petrecută în timp între războaie”, „să se întrupeze în ce le e drag și să stea acolo până va fi el (Pământul, n. n.) mulțumit de rezolvările revendicărilor pe care le va face cunoscute pământenilor. O să îi strige pe aștri când va auzi războiul amuțit. (...) Dispar de pe cer Luna și Soarele și se întrupează în cei doi copii captivi în interiorul Paraschivei, Sorana și Lundel”. Fără soare și fără lună, urmează diminețile „cu soare-apune”, „pandemia climei”, „resetarea alimentară, sexuală”, iar „noua ordine mondială” este întocmită de „putregaiuri” care „luminează mai puțin decât licuricii”.

În plan real, Sorana și Lundel sunt nevoiți să crească și să se formeze în această lume întoarsă pe dos: Sorana, foarte deșteaptă, va trece prin depresie și prin muțenie (ambele stări relevă inadapțarea ei la lumea în care trăiește), iar Lundel este „recalcitrant” și „pe el tot răul îl favoriza”, cei doi frați suferind un „complex de rivalitate, precum Cain și Abel”. Relevant pentru imaginea actuală

a omenirii de azi, care nu pare să se fi îndepărtat prea mult – nici rațional, nici emoțional – de fiii primilor oameni, Adam și Eva! Fiecare dintre cei doi fii ai Paraschivei, care nu întâmplător este profesoară, o învățată așadar, capabilă să discearnă științific, estetic, etic, religios etc., are câte doi copii, prilej pentru autoare să ne pună în fața ochilor minții o multitudine de imagini dense cu oameni, caractere, situații, istorii și istorioare, nădejdi și deznădejdi, stări și senzații, stereotipii, prejudecăți, abulie și ambiție (de cele mai multe ori nocivă dacă nu și deșartă) ș.a.m.d. Sunt foarte multe personaje și nume în carte. Impresia de real se menține și cu apelul la personalități naționale și internaționale – Emil Brumar, Slavici, Claude Debussy, Jean Marais, Napoleon, Hitler, Mihai Viteazul, Papa Francisc, Putin, Makarenko ș. a. – și la alte entități, cazuri: „La țigănci” (aluzie la nuvela lui Mircea Eliade), Muzeul „Lincoln”, Titanicul, Dracula, Mariupol, FMI, SRI, UEFA, FIFA, MOSAD, KGB, CIA, JAI, Consiliul Papal, cazul stimulatoarelor cardiace re-folosite difuzat de toată mass-media ș. a. În acest „întineric generalizat” continuă o înrăutățire a ființării lumii. „Cleptomanii” sunt peste tot, deconspirați sau nu, bănuți sau nu, desfășurându-se cu nepăsare în fața lumii sau ascunzându-se. Autoarea are inspirația să găsească un numitor comun al acestora, să-i alinieze la un zid și să le pună aceeași etichetă: „Hoți de zile. Și de iubire”. Este o sinteză a răului uman manifestat. A răului de azi. Un azi perpetuu și parcă imuabil. Oamenii cu mințile perversitate, iubitori de sine, fac rău celorlalți chiar dacă în diferite feluri le este afectată chiar propria existență, chiar dacă neomenia lor va duce la propria cădere.

Impresia cititorului este că **Victoria Stolojanu-Munteanu**, inafigabilă și demnă de admirat, a dorit să facă o radiografie exhaustivă a tot ce îl poate interesa pe omul de azi, dar și pe cel de mâine, care ar putea să-și dorească vindicarea/salvarea și să aibă într-adevăr inițiativa și metodele potrivite.

Finalul este o pledoarie a divinității, înțelegem, pentru nașterea acestor fii ai Paraschivei, pentru că lumea trebuie să meargă înainte până când se va deștepta. Iar până atunci „sunt instituții pentru probleme! Este și pușcărie, și spital psihiatric. Și-apoi, Dumnezeu se arată doar nebunilor”.

Ca să nască, are și Paraschiva două condiții: „dacă ziceți că sunt crescătoare de stele, copiii mei, ciocnire de lumi și nu e nimic rău în asta, fiindcă urmașii lor trebuie să știe de unde au pornit... încetați războiul! (...) Dacă este acest război, duceți-l între minți!”, iar a doua: „Să nu dați foc la pușcărie și la casa de nebunii!” (inspirată dintr-un vers din *Scrisoarea III*, prin care Eminescu cerea contrariul).

Asta poate pentru că, într-un fel sau altul, noi/ai noștri trebuie să ne recunoaștem greșelile, neputințele și lasitatea și să ni le trecem prin filtrele necesare pentru a ne întoarce la minunea de a fi „om”. O lecție mare cât cartea de o mie de pagini a **Victoriei Stolojanu-Munteanu**.

Vârste și atemporalitate

(Continuare din pag. 4)

Să sperăm că acest act literar nu s-a produs „aproape din întâmplare”, după cum ne destăinuie autorul în prefață despre prima carte (un spirit ironic nu ar stăpâni cu adevărat umorul dacă nu ar fi și un maestru al autoironiei...), ci un nou început. Apariția volumului în discuție este salutară și din alt punct de vedere, reprezentând un demers remarcabil într-o societate care nu mai are grija ei înșiși, membrii acesteia, valoroși (sau marcanți, pentru a folosi o sintagmă notorie) ori nu din punct de vedere al activității publice, scufundându-se de la o vreme într-o suficiență personală egală cu indiferența față de ceilalți atâta timp cât ceilalți nu le stau în cale. O societate al cărei unic gest de recunoaștere a celui care și-a consumat până la capăt harul pe altarul artei a devenit, de multe ori, acordarea unui titlu de membru post-mortem al asociației de resort, în rândurile căreia în timpul vieții artistul nu a avut loc din varii (și prea umane) motive. Încheind optimist, recomand această carte tuturor iubitorilor de literatură bună și de critică pe măsura acesteia.

Emil Ariton ...

(Continuare din pag. 9)

Pe o colină cu cireși amari/ și-o odă implorabilă prin care/ cu-n trubadur aș vrea să mă compar? (**Dragostea mea reinnoită floare** – tertete). Poetul recunoaște el însuși, textual, că truda sa e asaltată de poncife, de pildă în această strofă primă de rondel: *Când umbra mea nu are un destin,/ nici vii timpane de-ascultat poeme,/ în căutări de sensuri intervin / bizării, discordii sau dileme. (Retoric sub ogive)*. Conștiința sa poetică îi șoptește că munca literară are și ea „năcăfalele” sale, vorba lui Creangă, însă e o bucurie să triumfe asupra lor, fie și parțial, ca în această strofă finală de rondel: *Intr-un rondel multe figuri de stil/ nu-s la-ndemâna celui care scrie,/ revirimentul parcă-i dificil/ dar se-mplinește atras de armonie/ când în cireși scornește mierla tril. (Revirimentul parcă-i dificil)*. Tematica acestor genuri poetice e diversă, contopind realul cu imaginarul, făcând loc termenilor geografici (în special din necesități de rimă) dar și poetizării basmelor copilărești cu *Albă ca zăpada* sau *Scufița roșie*, ori cu trimiteri livești, precum *La Grandiflora* lui Gib Mihăescu. Se intercalează și teme ale actualității politice, cu evenimente grave în desfășurare (războiul ruso-ucrainean) etc.

Secțiunea de **Acrostihuri** propune un pariu cu sine însuși, de a dezvolta o textură epico-poetică prin supunere la un model constrânger. Rezultatele sunt aleatorii, însă autorul nu se intimidează de ce reușește a izvedi și, ca atare, ni le propune spre lectură. Este lăudabilă munca de autodepășire, de la volum la volum, cu inegalități valorice între o creație sau alta, însă de fiecare dată dată examenul e trecut, ca să folosesc o sintagmă din lumea profesorală.

Și acesta e lucrul cel mai important pentru cine se străduiește, sincer și cu ambiție, să-și împlinească un deziderat intim.

Restul depinde de exigențele cititorilor.

CONSTANTIN MIU

VIRTUȚILE TABLETEI LITERARE

Varianta a articolului publicistic, înrudită cu pamfletul, care se distinge printr-o maximă condensare a ideilor, ca și prin incisivitate și expresivitate, tableta literară este o specie aflată la confluența jurnalismului cu literatura. „Părintele” ei a fost Tudor Arghezi, fiind cultivată și de Geo Bogza. Scurtimea textelor a fost impusă de dimensiunea, de asemenea redusă, a publicației în care a impus-o. Este vorba de propria sa revistă, *Bilete de papagal*, care a apărut începând cu 2 februarie 1928.

Scriitoarea **Doina Dabija** publică de ani buni asemenea tablete literare, în săptămânalele *Literatura și Arta*, din Chișinău și *Flacăra* lui Adrian Păunescu. Multe dintre acestea au fost reunite sub titlul *La firul ierbii*, op ajuns la volumul al doilea și apărut la Editura pentru Literatură și Artă din Chișinău, în 2023. Cartea beneficiază de o prefață semnată de Acad. Mihai Cimpoi, care vorbește, printre altele, despre un fir al continuității dabijiene, în privința scrisului, fiica urmând calea tatălui în privința slujirii românismului, în paginile revistei ce apare cu precizie de ceasornicar elvețian, joia, la Chișinău. Cartea are la sfârșit și câteva aprecieri critice, dintre care amintim pe cea a lui Vasile Flutur (bine documentată) și cea a Ninei Josu (opinie mai mult de complezentă).

Autoarea dispune de întreaga libertate de a trata orice subiect, care să poată fi dezvoltat pe un spațiu de dimensiuni reduse, încât să atragă atenția cititorului, de la comentarea unui fapt inedit, ca în tableta *Cerșetorul poet*, la cea a unei experiențe personale – Prin el, suntem o țară, autoarea amintindu-și că pe la 5 ani a învățat nu numai versurile poeziei **Doina** lui Eminescu, „dar și respirația ei”. Comentariul care urmează relevă sinceritatea copilului de altădată: „Așa că nu mi-a fost greu s-o memorez, mai ales că aceasta purta numele meu, iar eu, în mintea mea de copil, eram convinsă că marele Eminescu a scris-o pentru mine și pentru toate *Doinele* din lume”. (s. n., p. 9).

Infatuarea și suficiența de sine ale unor compatrioți sunt abordate cu ironie. Spre pildă, în *Pe-un tron înalt*, folosește subtil pluralul, spre a releva că sunt numeroși cei care suferă de „boala” societății contemporane – orgoliul exacerb: „Avem o părere atât de bună despre noi, încât nu suportăm nici cea mai mică observație. Iar imaginea aceasta mincinoasă, pe care o plăsmuim fiecare despre sine, ne ridică pe-un tron înalt, de unde nu mai vrem să coborâm, așteptând mereu slavă și cinste de la alții” (s. n., p. 47). Remarcăm în acest fragment un joc al falsei implicări, cu scopul de a arăta citi-

torului raportul aparentă – esență. Finalul tabletei incumbă ironia la adresa unor asemenea specimene. De astă dată, folosirea peroanei a doua singular lasă impresia că **Doina Dabija** a identificat peroana în cauză, adresându-i-se direct: „Părerea înaltă despre sine te îndeamnă să vezi mereu faptele altuia, mai rele decât ale tale. Mândria și invidia s-au împrietenit atât de mult cu omul, încât aceasta, dacă l-ar întâlni mâine pe Ștefan cel Mare în mijlocul bulevardului, i-ar spune: Măria ta, ia dă-te jos de pe cal, să mă urc eu!” (s. n., p. 47). În alt loc, **Doina Dabija** opinează că sfada din familie sau din societate nu poate fi ocolită, căci tratată printr-un paradox ea stârnește ironia înțelegătoare: „...decât să ne certăm de la orice strănut, mai bine am urma sfatul preotului, care spune: În casa ta, tu să fii mută, iar bărbatul tău surd. Doar în felul acesta vei avea parte de liniște și pace! Acest îndemn fiind valabil nu doar pentru familiile noastre, dar și pentru întreaga societate. Iar dacă totuși nu putem să ne ținem gura, măcar să ne certăm în șoaptă, ca să ne audă numai Cel de Sus. Fiindcă El ne poate ierta în orice clipă, omul însă

încă n-a învățat ce înseamnă iertarea” (s. n. p. 143). Un fapt divers, legat de superstiții – și el la modă – este redat în registru ironic: „...cel mai bun truc pentru fericire e însăși luna. Da, (...) o pândești când strălucește cel mai puternic și atunci îți deschizi portofelul și-i arăți toți banii pe care-i ai. Și ai să vezi, minune, îmi vei mulțumi pentru acest sfat, pentru că toate veniturile dumitale vor crește semnificativ...” (p. 149). Altă modă a zilelor noastre, aceea de a da like, pe rețelele de socializare, la tot felul de ciudățenii postate de cei care vor cu tot dinadinsul să arate că există, numai dacă folosesc tot felul de astfel de rețele, este luată în derâdere prin intermediul autoironiei, prin rigoasă: „Iar dacă până nu demult îi întâlneam pe Facebook și pe sfîinți, care ne cereau câte un like, iată că mai nou însuși Dumnezeu ne cere să-i demonstrăm credința și dragostea, tot pe Facebook, cu următoarele mesaje: Dacă mă iubești, scrie aici *Amin!* sau *Să nu treci mai departe, fără să-ți pui o dorință!* (...). Și mă mir, pentru că nu m-am gândit până acum că tre-

buie să-mi demonstrez iubirea pentru Dumnezeu pe o rețea de socializare și nici faptul că Domnul îmi poate îndeplini orice dorință, uitându-mă numai pe ecranul telefonului. Sau că se bucură mai mult de un Amin pe Facebook decât atunci când spunem cu adevărat o rugăciune” (p. 219).

Ca și tatăl său – **Nicolae Dabija** – în editorialele sale, publicate în săptămânalul *Literatura și Arta*, **Doina Dabija**, în aceeași publicație de prestigiu în republica Moldova, s-a dovedit a fi o vajnică apărătoare a românismului dintre Prut și Nistru. În *O luptă nesfârșită*, autoarea se arată dezamăgită de compatrioții săi: „...românii din Basarabia, în loc să păstreze cu sfințenie ceea ce au obținut cu atâta greutate (în vara lui 1989, reintroducerea grafiei latine și recunoașterea de către autoritățile acelor vremuri a istoriei și identității românilor basarabeni – n. n.), au devenit indiferenți și nu le mai pasă” (p. 48). Strigător la cer este răspunsul fostului ambasador al României la Chișinău – Daniel Ioniță – care, la o întrevedere cu ziaristii din Republica Moldova, întrebând fiind dacă mai e vreun ziar românesc în afară de *Literatura și Arta* care să aibă în paginile sale sloganul imnului național **Deșteaptă-te, române!**, i-a răspuns autoarei, sub formă de reproș: „...mai bine aș fi scris: Deșteaptă-te, moldovene!” (p. 48). Poetul neîmbătrânit relatează o întâmplare a poetului Nicolae Dabija, pe vremea când era deputat în Parlamentul R. Moldova: „...tatăl meu atunci când, fiind deputat (...) a reușit să schimbe denumirea străzii unde locuim în acea perioadă, care era una rusească, în Strada Teilor, știind cât de mult i-au plăcut lui Eminescu teii” (p. 137). Cei care s-au încumetat să smulgă peste noapte cei 20 de puieti sădiți i-au replicat cu emfază: „- Mai bine ați fi sădit stejari și nu tei. Teiul este copacul lui Eminescu, iar nouă (rusofililor – n. n.) Eminescu nu ne place” (p. 137). Iată până unde poate merge ura de nație! În tableta *Slugile* au ieșit la vânatoare, **Doina Dabija** ia atitudine față de Alexandru Kalinin, care pretinde că la alegerile pentru funcția de președinte ar fi reprezentat 70 la sută din populația țării, în timp ce conducerea actuală ar fi fost aleasă cu numai 8 procente. Ironia autoarei este usturătoare: „...deja își imaginează (cel incriminat – n. n.) că va fi președinte, imediat ce-i va linge picioarele țarului rus (Putin – n. n.), punându-și pe listă toate faptele <<eroice>>?” (p. 153). Nici Ilan Sor nu scapă de verbul acuzator al **Doinei Dabija**. În <<Marii>> politicieni găsim un scurt portret, dar incisiv, care vizează falsele calități ale acestuia: „...acest <<mare>> politician, care vorbește tot timpul în limba rusă, și ca să aibă cât mai multă credibilitate gesticulează ca la teatru (...) își învață discursurile pe de rost (...), agramat care nu cred că știe să scrie corect nicio dictare...” (p. 171). Unor asemenea indivizi ahtiați după putere, **Doina Dabija** le face cunoscut într-o altă tabletă că limba română este „Limba (...) strămoșilor noștri, care nu se poate asemăna decât cu o

rugăciune neîntreruptă!” (s. n., p. 188). În alt loc – **Naționaliști pe Facebook** – îi răspunde tranșant lui V. M. (Veaceslav Mărlan), care pretinde că inițiatorul înlocuirii imnului **Deșteaptă-te, române!** cu **Limba noastră** ar fi fost Nicolae Dabija: „Dar, ca să-i împospătez memoria acestui individ, care se vede că n-a citit niciunul din mii de editoriale din *Literatura și Arta*, unde **Nicolae Dabija** a apărut întotdeauna limba, istoria și neamul nostru românesc, fiind amenințat și cu moartea pentru convingerile sale, îi sugerez să caute în arhiva Bibliotecii Naționale articolul **Ce cântece cântăm** (3 iulie 1997), unde scriitorul condamnă renunțarea la imnul **Deșteaptă-te, române!**” (p. 193). Finalul tabletei dezvăluie ironia usturătoare la adresa acestui neavenit: „Iar a fi naționalist nu înseamnă să-ți aduni like-uri pe Facebook și să ieși tiptil de sub pat, atunci când se termină <<razboiul>>, ori să te bați cu pumnul în piept, de la geamul apartamentului ca ești și tu patriot, înseamnă să te afli întotdeauna acolo unde are poporul nevoie de tine!” (p. 194). De actualitate stringentă sunt și luările de poziție față de războiul nedrept al rușilor împotriva ucrainenilor. Amintim aici titlurile tabletelor **Libertatea în cătușe** (p. 120-121) și **Trădătorii de neam** (p. 235-236).

Din cele arătate până aici, am evidențiat multiplele virtuți ale acestei mai puțin uzitate specii, unde **Doina Dabija** se dovedește a fi o bună cunosătoare a modalităților lingvistice și ideatice de exprimare în tableta literară, prin care autoarea volumului **La firul ierbii** le comunică cititorilor.

SCRITORII din FILIALA BACĂU a U.S.R. născuți în noiembrie

CEZARINA ADAMESCU

1 noiembrie

GEORGE TEODOR CALCAN

7 noiembrie 1950

OVIDIU GENARU

10 noiembrie 1934

ADRIAN BOTEZ

11 noiembrie 1955

ELENA P. SIMIONOVICI

14 noiembrie

ISACHI PETRE

17 noiembrie 1939

CORNEL PAIU

19 noiembrie 1973

GRIGORE CODRESCU

22 noiembrie 1938

OANA SAVIN

28 noiembrie

DANIEL DAIAN

29 noiembrie 1978

LA MULȚI ANI!

Vladimir SOROKIN despre o lume fără cărți

Vladimir SOROKIN este unul dintre cei mai importanți scriitori contemporani ruși. Cărțile lui vorbesc despre relațiile de putere dintre cetățeni și puterea politică, dar și despre relațiile sociale infectate de autoritarism și iraționalitate. Vladimir SOROKIN are următoarea afirmație despre rolul scriitorului: „Scriitorul rus are două posibilități: să-i fie frică, sau să scrie. Eu scriu”. Este laureat a numeroase premii, încununate de Premiul Balșaița Kniga și onorate ca finalist la Man Booker Prize în 2013.

Editura *Curtea veche* publică romanul lui Vladimir SOROKIN, **MANARAGA**, 2022, tradus din limba rusă de Mihail VAKU-LOVSKI, scriitor din R. Moldova cu doctorat în Litere la Universitatea București. Manaraga este o utopie despre Un Nou Ev Mediu, de după al Treilea Război Mondial și a Doua Revoluție Islamică, în care Europa și Lumea întreagă se despart radical de rădăcinile lor culturale întemeietoare. Cetățeanul „satului” mondial nu are nevoie de cărți tipărite, modul lui de viață este determinat, fatal, de „purici inteligenți” (implanturi de inteligență artificială). Relațiile de putere dintre săraci și bogați se accentuează, săracii nu-și pot permite decât purici de performanță inferioară, bogații își pot cumpăra cele mai sofisticate implanturi pentru a trăi regește, asistați de purici de ultimă generație, asortați la mașinile, locuințele și la tehnologia SF, dar și la alte bunuri și servicii ce le asigură maxim de securitate, într-o lume amenințătoare. Oamenii comunică prin holograme dar execuțiile, de o cruzime de neimaginat (cel executat din diverse pricini este turnat în beton, sau prăjit cu infraroșii, cu încetinitorul) se petrec de-adevăratelea, cu spectatori, pentru luarea aminte. Romanul este un avertisment, realizat scriitoricește strălucit, despre inutilitatea cărților tipărite, în Noul Ev Mediu, deoarece toate informațiile pot fi furnizate de Inteligența Artificială. Cu toate acestea au fost luate măsuri ca marile opere ale umanității să fie păstrate în muzee și în marile biblioteci ale lumii. Acest fapt a creat o nouă modă: bogații lumii organizează evenimente la care se servesc cele mai sofisticate meniuri, compuse din fripturi, gătită cu ajutorul unor „bușteni” care nu sunt altceva decât cele mai valoroase cărți din literatura universală. Spectacolul este realizat de un maestru al Book`n`grillerului, căruia i se aduce un „buștean” (o carte din patrimoniul literaturii mondiale), furat dintr-un muzeu sau bibliotecă, celebre, de către un „poștaş”. Toată acțiunea este extrem de periculoasă iar riscurile sunt pe măsură. Cel prins ajunge, în cel mai bun caz, pe fundul mării

sau prăjit cu încetinitorul cu infraroșii, în piața publică.

Nu oricine își poate comanda o friptură gătită prin arderea unei capodopere. Spectacolul comandat de miliardarii lumii trebuie să fie pe măsură și este realizat de un maestru al Book`n`grillerului, o nouă profesie pe cât de bănoasă pe atât de înobilată, ajutat de un escalibur (sabie din titan cu mâner de os) menit să îl ajute pe bucătar să răsfoiască foile cărții în așa fel ca spectacolul focului să fie magic – „să amintească de zborul carului lui Jupiter pe cerul dimineții”¹, grătarul să iasă perfect, „frigărui din nisetur, preparate pe Dostoievski”², iar gustul cărnii fripte demnă de zeii din împărăția cerurilor. Spectacolul trebuie să fie proporțional cu sumele plătite, astronomice, și riscul asumat; moartea prin suferință groaznică, sau pușcărie pe viață. În consecință măiestria Book`n`grillerilor trebuie să fie desăvârșită, rețeaua poștașilor organizată la sânge iar Bucătăria, organizația care asigură securitatea celor din rețea, trebuie să funcționeze ca o mașină perfectă SF, pentru a jumuli banii bogaților lumii cu eficiență și pentru totdeauna. Acesta este obiectivul pentru care a fost creată **Bucătăria**, după ce book`n`grilleri de mână a doua au invadat piețele cu fastfood-uri de proastă calitate, prăjite pe opere de duzină, prin subterane, gustate febril de „tinerețel de aur” de după al Treilea Război Mondial. Aceștia au creat o modă, iar moda este tiranică, așa cum adeseori se adevărește, și, a cuprins planeta, „...până când jefuirea muzeelor și a bibliotecilor a devenit un lucru obișnuit, oriunde în lume”. În acel moment „omenirea a fost nevoită să declare book`n`grillul nu doar crimă împotriva culturii, ci și împotriva civilizației”. „Ghilotina legii” atârna deasupra capetelor tuturor celor care participau și beneficiau de astfel de ospete, „dornici să guste din mielul preparat pe Don Quijote sau din friptura de ton pe Moby Dick”. Pedepsele au fost rapide și exemplare. „Partea luminată a umanității s-a speriat că, fără cărțile din muzee, *Homo sapiens* se va transforma inevitabil și pentru totdeauna într-o maimuță cu iPhone-ul între labe”³.

Omenirea a cernut binele de rău. „A apărut bucătăria cu tradiții, ritualuri, ierahii, finanțe, siguranță”⁴. Lumea s-a rupt și s-a polarizat așa cum îi stă ei bine. Cei mulți și slabi, fără bucurii și drepturi, cei puțini cu toate drepturile asigurate de cardul bancar în format de hologramă. Au crescut riscurile, pedepsele, sumele plătite și măiestria celor din rețea. Măiestria book`n`grillerilor s-a cristalizat până la desăvârșire. Epopeea unuia dintre cei mai iscusiți book`n`griller începe. Să-l însoțim. Este rus, prin asumare și prin felul în care este considerat în rețea, născut la Budapesta din tată evreu belarus și mamă tătăroaică poloneză. Prigoniți atât în Belorusia cât și în Polonia, tata fuge din fața fundamentalistilor ortodocși, iar mama din fața fundamentalistilor islamici. Tinerii emigranți ajung la Budapesta, unde se simt ca în sânul lui Avraam și își botează primul născut cu nume ungueresc: Geza.

SOROKIN apasă asupra originii europenilor (în substrat și a rușilor) care nu-și pot reclama originea pursânge, dar acest lucru îi avantajează, sunt mai bogați prin asimilarea mai multor limbi și tradiții culturale și mai rezistenți la șocurile istoriei, având în gene imunitatea asigurată împotriva virusurilor naționaliste și a experiențelor nefericite. Cartea excellează prin abordarea poveștilor „horor”, petrecute în al Treilea Război Mondial în care victime de diferite naționalități trăiesc orori de neimaginat, dar găesc de cuviință să se sprijine reciproc. O poveste de pus în ramă este aceea dintre un bărbat și o femeie, mutilați în al Treilea Război Mondial. El, francez de origine poloneză, ofițer superior, cu amândouă picioarele amputate în război, ea, franțuzoaică de origine iraniană, foarte frumoasă, își pierde jumătate din față și întreaga familie, într-un bombardament. Se căsătoresc, fac un copil, pentru a asigura descendența speciei în

limbajul politic al epocii post război: „Noua familie”. Cei doi mutilați primesc o recompensă și pleacă la Roma pentru implanturi: pentru el două picioare, pentru ea o jumătate de față. Pe drum are loc un accident, se pierde unul de altul și banii pentru implanturi. El face prostituție ca să își plătească implanturile, ea își pierde un picior în accident, ajunge într-un scaun cu rotile, cu o jumătate de față, lucrează într-o spălătorie și locuiește într-o cocioabă la marginea unui oraș. El o găsește, nu este în stare să-i vorbească direct, cum să-i spună că are două picioare și trăiește pe spinarea prostituatelor? După o beție în cârciumă se duce noaptea în cocioabă, o adoarme cu o mască și ajunge la clinică, unde intră amândoi în operație. Lui i se amputează picioarele scumpe pentru ca ea să primească un picior și să i se refacă jumătatea de față arsă în bombardament. Când se trezește, el intră pe ușa salonului, în scaunul cu rotile, cu un buchet de lalele în mână. Ea îl întreabă:

- „Andre... ce... încă nu ți-au cusut picioarele?”

- Leila, nu picioarele îți aduc fericirea, spune el”⁵.

Cartea este plină de orori, dar și de gesturi de înalt umanism. Avem în **Manaraga** și premisele unei catastrofe umanitare și

speranța unei lumi noi în care inclusiv cărțile sunt salvate, desigur, într-o formă pe care nu ne-o putem imagina, acum. Ceea ce domină cartea este autoritarismul generat de lipsa de cultură, de relativizarea valorilor întemeietoare, de violența ca dominantă a relațiilor sociale. Crâmpiele de liniște și lumină le aflăm în vacanțele protagonistului Geza în Maldive, însoțit de asiatică frumoasă, precum Ulisses a lui James Joyce.

Maestrul Book`n`griller rus, Geza, descinde în **Japonia pentru o lectură migăloasă de trei fripturi diferite pe Adolescentul de Dostoievski**, Cevengur de Platonov și un volum de **Povestiri** de Zoșcenko. Geza citește pentru a douăsprezecea oară în această țară, japonezii fiind mari iubitori de literatură rusă, gurmanzi rafinați și buni plători. Este bine primit, bine găzduit, puricii sunt la datorie, îl informează, îl distrează, îi asigură securitatea. Ajuns în bucătărie vede cele trei grătare pentru cele trei fripturi diferite și o masă îngustă, cu veselă pentru trei persoane, deși înțelegerea a fost că va găti doar pentru o persoană. Geza se adaptează din mers, ca un mare maestru, deschide cele trei lăzi în care sunt „buștenii”, Dostoievski pentru friptura de vită marmorată, Platonov pentru friptura de drac de mare și Zoșcenko pentru calamari proaspeți. Totul trebuie să iasă perfect, totul trebuie să fie la vedere. Apare un japonez îmbrăcat în frac, întins pe jumătate într-un scaun cu rotile, mai mult ca sigur bolnav de scleroză multiplă. Gazda îl primește cu entuziasm și îi mărturisește că așteaptă cu nerăbdare să mănânce din cele trei fripturi. Între timp apar alți trei japonezi, se așează la masa îngustă, în față au farfuriile și tacâmurile pregătite pentru trei feluri de fripturi. Lui Geza nu-i tresare nici un mușchi. Începe prepararea calamarilor răsfoind volumul de **Povestiri a lui Zoșcenko**, volum din perioada stalinistă, plin de ploșnițe. Acum e acum, își spune maestrul book`n`griller, căruciorul se ridică până deasupra grătarului, de unde gazda admiră spectacolul lui Geza. Foile sunt răsfoite cu dexteritate cu ajutorul escaliburului mânăit dumnezeiește de un maestru, se vede asta, nu iese nici un fir de fum, deși era de așteptat, aerul este îmbalsămat de o briză superbă de friptură, gazda închide ochii, dar nici un mușchi nu i se mișcă pe față. Geza așează felul întâi în fața celor trei japonezi tineri, care încep să mănânce în cea mai desăvârșită tăcere, gazda îi privește în timp ce aceștia savurează primul fel de mâncare și sorb din paharele cu vin alb⁶.

Spectacolul continuă, urmează dracul de mare pe **Cevengur** de Platonov. Editat în vremea lui Elțin, hârtie proastă, cotorul fumegă, dar maestrul se descucă. Vedem tabloul lui Cezanne: „Mâncători de drac de mare pe Cevengur”.

1 - Vladimir SOROKIN, MANARAGA, 2022, p. 15

2 - ibidem, p. 9

3 - Vladimir SOROKIN, MANARAGA, 2022, p. 13,

4 - ibidem, p. 13

5 - Vladimir SOROKIN, MANARAGA, 2022, p. 35

- „Andre... ce... încă nu ți-au cusut picioarele?”

- Leila, nu picioarele îți aduc fericirea, spune el”

6 - ibidem, p. 43

Mă găsești când vrei

Romanul **Mă găsești când vrei** a apărut în ediția a doua la editura *Polirom*, în 2023, după ce s-a bucurat de multe aprecieri încununată cu Premiul *Sofia Nădejde* pentru *Literatură Scrisă de Femei*, ediția 2022, la categoria *Proză*. Vulnerabilitatea ca trăsătură general-umană este un punct central în acest roman, unde filoanele epice investighează pe de o parte relația învăluită într-un mister instigator dintre Maria și Victor, un bărbat pe care îl întâlnește într-un aeroport, dar și evoluția de cuplu sau individuală a părinților Mariei, care ajung să treacă prin diverse crize personale și interpersonale.

Aceste crize ale personajelor declanșează comportamente din care se relevă profile psihologice construite cu o deosebită acribie scriitoricească.

Autoarea investighează printr-un cod foarte intim trăirile vibrante și emoționante ale personajului-narator, Maria, care poartă stigmatul unui trecut amoros amprentat de dezamăgiri. Acest fapt funcționează totodată ca un resort pentru temeri, scenariu și o gândire axată pe căutarea continuă a decriptării faptelor banale, care i-ar putea confirma propria credință despre liniaritatea negativă a destinului amoros și ar explica totodată această aură a fricii ce îi domină ființa: „Eram singură de aproape patru ani. Îmi pierdusem complet interesul pentru povești de cuplu. După fiecare dintre poveștile mele ratate fusese atâta suferință, încât aveam impresia că partea senină a relației nu a fost niciodată de ajuns pentru a o compensa, n-a meritat niciodată prețul pe care l-am plătit”. **Lavinia Branîște** construiește un personaj feminin, veridic, care este într-o continuă căutare a unui echilibru fie pe planul amoros, fie pe cel familial. Astfel, aceste teme alcătuiesc liniile narrative principale ale romanului, completate armonios de subiecte adiacente precum: *identitate, schimbare, încredere, dependență și mister*.

Pe lângă personajul Mariei, care este construit printr-o tehnică atrăgătoare și realistă, un alt personaj ce atrage atenția din punct de vedere al construcției este cel al tatălui său, care dintr-un medic sigur pe sine ajunge să surprindă printr-o serie de acțiuni cu totul contrastive și surprinzătoare, deoarece trece printr-o traumă vizibilă

provocată de moartea amantului ei, Luiza. Astfel, medicul ajunge să își schimbe stilul de viață într-o modus vivendi sacrosant, legând o puternică afinitate cu cele sfinte, dar ajungând totodată să facă niște acte bizare, care, printre altele duc și la despărțirea de soția lui, fapt ce o tulbură vizibil atât pe Maria. Aceste evenimente din familia Mariei constituie un resort pentru cercetarea atentă și emoționantă în jurul temei universale, relația părinți-copii. Pe de altă parte, acest fapt provoacă schimbări în viața Mariei, atât în planul exterior, cât și cel interior, firea ei fiind marcată de introspecție, cadentată spre reflexivitate: „Poate ar trebui să încerc să le salvez căsnicia, mă gândeam. Viitorul lor e datorită mea, deși trecuseră amândoi de șazece. Sau tocmai de-aia, că acum încep să fie din nou copii”.

Ca subiect principal, iubirea are parte de o sistematizare la nivel textual, pentru că este expusă ca un mozaic, prin raporturi variate. Pe de o parte este analizată iubirea dintre Maria și iubitul ei misterios, dintre tatăl și mama ei (plus o extensie legată de implicația încă activă a amantului lui moarte), iubirea de sine,

dar și iubirea strict legată de mediul familiar. Acest tip de iubire este investigat în felul său sui-generis, dacă luăm în considerare analogia inserată în roman despre iubirea mario logică, care este „cea mai autentică dintre iubiri, toate celelalte forme fiind imitații palide ale ei. Autentică pentru că este programată chimic”. - de aici sesizăm o trimitere directă la importanța deosebită pe care o are iubirea din cadrul familiei, aspect care este bine relaționat cu sfârșitul romanului.

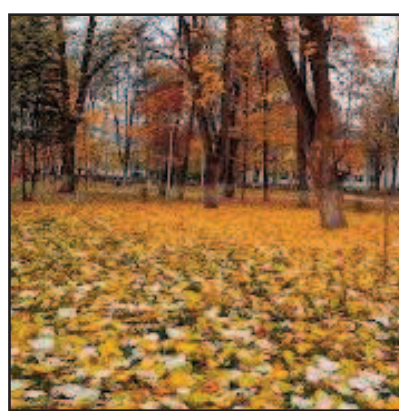
Explorarea și definirea identității alcătuiesc un subiect analizat într-o lumină remarcabilă.

Dacă la început avem de-a face cu Maria, o femeie aproape fadă, cu stimă de sine scăzută și care nu are obiceiuri îndrăznețe sau ieșite din comun, pe parcursul romanului observăm cum Victor,

iubitul ei, o schimbă. Iar această schimbare este polarizată, deoarece la început îi redă încrederea în sine, o face să se simtă din nou femeie, însă, mai apoi observăm că acest mister al lui Victor ascunde de fapt obiceiuri nocive precum băutul în exces, dar și diferite deprinderi toxice, chiar manipulative care o fac pe Maria să își distorsioneze imaginea de sine. Victor continuă să o introducă în lumea lui, unde Maria descoperă în alcool o cale de defulare, de la haosul creat de realitatea tot mai tracasantă și de neînțeles: „Eram amândoi destul de beți. Bucuroși că suntem împreună sau bucuroși că există modalități de a estompa filtrele, de a împinge în fundal gândurile care complică tot. Că există alcoolul care te ajută să-ți trăiești viața”. Prin relatările de ordin afectiv, autoarea reușește să construiască secvențele epice amprentate de sensibilitate și vulnerabilitate, ce alcătuiesc un tablou al subterfugiilor feminine, care uneori „ard”, atunci când sunt dezvăluite cu atâta limpezime pulsativă: „Nu mi-au plăcut deloc complimentele, le-am primit avidă și le-am lăsat să se compenseze și lipsurile din relațiile anterioare, (...) Mi-am dat seama că nu e nimic degradant în a-ți se spune că ești frumoasă, la fel cum nu e degradant să-ți se spună că ești faci o cremă de mazăre excelentă, la fel cum nu e degradant să te vrea pentru că-i pricepi glumele și râzi, intră toate în roțițele mecanismelor de recompensă, care lucrează în așa fel încât să vă întrețină împreună”.

Așadar, **Lavinia Branîște** reușește să construiască un roman excepțional, care atrage prin veridicitatea întâmplărilor și a lumilor interioare create.

Autoarea nu caută să ofere imagini strident-dichisite, ci mai degrabă creionează imagini cât mai familiare, reale, luate din viața cotidiană, care îți dau senzația că sunt decupate dintr-un fond emoțional sau factual colectiv, aspect datorat modului expresiv în care au fost construite, facilitând totodată și o mai bună receptare a textului de către cititorii, prin invitația de a participa activ la frământările și faptele cotidiene gravate în roman.

Vladimir SOROKIN despre o lume fără cărți

(Continuare din pag. 12)

Este servit felul doi celor trei tineri. „Ei mestecă concentrați. Iar el (gazda, n.m) îi privește cu mare atenție”⁷. Spectacolul se încheie apoteotic cu friptură de vită marmorată pe Adolescentul de Dostoievski. Volumul este editat în secolul al XIX-lea pe hârtie subțire. Necesită măiestrie desăvârșită, dar se obține cel mai fascinant spectacol. Eșecul. „Eșafod! Și capul cu bonetă albă și se va rostogoli la picioare”⁸. Friptura este servită. „Iar când cei trei au început să mănânce din ea, din ochii clientului au început să curgă lacrimi”⁹. Genială scenă!

Rusul Geza străbate pământul de la un capăt la altul dovedindu-și măiestria și onorând în cel mai strălucit mod operele pe care le iubește și le sacrifică pe altarul book n`grillerului. Merită să mai menționăm încă o scenă genială: Spectacolul de la Oslo la o familie care pare o copie desăvârșită a lui Tolstoi, imitând perfect viața sa de familie. Gazda îi dăruiește la sosire, maestrului book n`griller, o poveste scrisă de acesta, în care personajul principal este gigantul Lev Tolstoi miluind țărani dintr-un sat de pe Volga, istoviți de iarnă și sărăcie, pe care îi învață să se iubească și să se ajute între ei.

O altă scenă cu tâlc este aceea a spectacolului oferit de Geza în Transilvania, la Brașov, unde recunoaștem opulența, ridicolul și violența din relațiile celor prezenți la spectacol. Apare o notă neverosimilă, se cântă manele, dar se joacă și călușarii la o petrecere organizată de regele țiganilor.

Sunt foarte importante pentru cheia romanului scenele în care **Bucătăria** convoacă de urgență un *Congres* al șefilor bucătari¹⁰. Este un semnal de alarmă maximă. Ceva foarte grav s-a întâmplat. Cei mai importanți maștri bucătari sunt convocați de urgență, se amână toate spectacolele, se pierd bani, clienți, celebritate. Nu li se anunță destinația, sunt preluați de undeva din mijlocul Europei și transportați cu avionul, barca, mașina până la locul unde au loc lucrările Congresului. Printre ei rusul Geza. Lucrările încep pașnic cu bucuria întâlnirilor între cei din vârful piramidei și șușotelile celor de pe margine. Geza își păstrează sângele rece, nu înțelege rolul lui în această alertă. Vor afla în curând, când li se spune că au depistat pe rețea un buștean suspect, Ada a lui Nabukov, în trei mii de exemplare. „Buștean gras, ...Arde ca un pin de Rodos”¹¹. Trioul din vârful piramidei intră în sala Congresului: rusul Maks, americanul Kyprianos și polonezul John¹². Cine a trădat, este întrebarea din capetele celor prezenți. Răspunsul vine pe hologramă. Chinezii au ajuns în posesia celor trei mii de exemplare din Ada. E clar că trădătorul este cineva din interiorul *Bucătăriei*. Este aruncat pe covor, în fața celor prezenți în sală, un „poștaș”. De acolo în „friteuză”, (spectru cu infraroșii). „Poștașii” sunt cei care fură cărțile celebre din muzee și biblioteci și le vând bucătarilor. Poștașul urlă înfiorător, își pierde cunoștința, este reînviat, se repetă procedura până se află numele trădătorului. Acesta este Antonio, unul dintre maestrul *book n`griller*, cu încă o penalizare la activ. După ce i se aplică și lui procedura „friteuzei” se află că tiparnița este ascunsă în Uralul de Nord, muntele Manaraga. Antonio este ars în chinuri groasnice, turnat în beton și aruncat în lac. Rusul Geza este desemnat să găsească tiparnița și să o distrugă. Altă aventură, altă incursiune în lumea cărților celebre. Am să închei cu un citat din *The New York Times*: „În ultimii patruzeci de ani, scrierile lui **Vladimir Sorokin** au încălcat aproape orice tabu social sau politic imaginabil în Rusia”¹³.

Andrei Arhanghelski scrie: „Fără îndoială, **Manaraga** este o lucrare de cea mai mare valoare și relevanță. **Sorokin**, cu o libertate de neimaginat în literatura rusă modernă, discută deschis despre ceea ce ne așteaptă – pe noi și universul nostru centrat pe literatură”¹⁴.

7 - ibidem, p. 42, 8 - ibidem, p.43

9 - ibidem, p.43

10 - **Vladimir SOROKIN, MANARAGA**, 2022, p. 83

11 - ibidem, p. 97, 12 - ibidem, p. 95

13 - Coperta 1, 14 - Coperta 2

EUGEN JEBELEANU, un lord al timpului său și al creației sale

Eugen Jebeleanu s-a născut la 24 aprilie 1911, în Câmpina, județul Prahova. Tatăl, Iuliu Jebeleanu, învățător și mama, Elena Jebeleanu (născută Deliman), casnică. Își petrece copilăria în localitatea natală, apoi probabil din cauza unor circumstanțe familiale, din 1918, s-a mutat în Brașov, la bunica dinspre tată. Absolvă școala primară în anul 1922 la Brașov, iar în toamna aceluiaș an începe studiile secundare la liceul brașovean „Andrei Șaguna”.

Debutază încă din anii liceului, 1927, în revista „Viața literară” condusă de I. Valerian. Colaborează apoi din 1928 la celebra revistă arghezieană „Bilete de papagal”. Acesta este începutul unui lung șir de colaborări cu multe ziare și reviste. Anul 1928 îi aduce și debutul editorial cu placheta „Schituri cu soare”. Tot acum scoate la Brașov revista „Pe drumuri noi” în paginile căreia colaborează deopotrivă scriitori de naționalitate română, germană și maghiară.

După terminarea liceului poetul se înscrie la Facultatea de Drept din București, concomitent desfășurând și o activitate literară intensă. Face corectură, critică de carte, traduceri, numele lui apărând în reviste precum: „Tiparnița literară”, „Azi”, „Zodiac”, „Reporter”, „Caiete literare”, „Contemporanul”, „România literară”.

Din 1932 devine membru al Societății Scriitorilor Români, an în care avea președinte pe renumitul scriitor Liviu Rebreanu, iar în 1934 primește Premiul Fundațiilor Regale pentru volumul în manuscris „Inimi și săbii”, volum care va apărea în același an și va primi elogii în presa de specialitate. Publică în ziarele „Adevărul”, „Dimineața”, „Cuvântul literar”, lucrează un timp la „Revista literară” condusă de Camil Petrescu. Este în continuare prezent în librării cu poezie și traduceri.

În 1955 este ales membru corespondent al Academiei Române.

În 1956 călătorește în Japonia cunoscând îndeaproape urmările cataclismului atomic de la Hiroșima. Aceste impresii unice se vor concretiza în poemul **Surâsul Hiroșimei** publicat în 1958. În 1967 apare volumul „Elegie pentru floarea secerată”, omagiu adus tovarășei sale de viață, Florica Cordescu, a cărei pierdere îl va marca definitiv.

În 1971 i se decernează la Catania, în Italia, Premiul *Etna Taormina*, iar în 1973 este distins cu Premiul *Gottfried von Herder* din Viena. Premiul Herder se acorda persoanelor care se evidențiau în dezvoltarea și protejarea culturii din est și sud – estul Europei. Laureatul acestui premiu au mai fost printre alții: Tudor Arghezi, Zaharia Stancu, Nichita Stănescu, Ana Blandiana, Marin Sorescu, Mircea Dinescu, Andrei Marga. În

total până în prezent au fost distinși 29 de cetățeni români cu acest premiu.

În 1971 devine membru titular al Academiei Române. Tot în acest an este decorat cu ordinele Erou al Muncii Socialiste și medalia de aur Secera și Ciocănelul, cu prilejul aniversării a 50 de ani de la constituirea Partidului Comunist Român pentru merite deosebite în domeniul științei, artei și culturii.

Nu a fost un neconformist, dar nici nu a fost concentrat pe propriile trăiri interioare, a fost mai degrabă o fire echilibrată și calculată în tot ce întreprindea. A avut prieteni și colaboratori din cercurile literare și intelectuale ale perioadei în care a trăit, contribuind la dezvoltarea literaturii române și la promovarea unor idei și forme noi de expresie artistică. A fost prieten cu Tudor Arghezi, unul din cei mai influenți poeți din mijlocul secolului XX, bazată pe respectul reciproc pentru creația literară. A împărtășit multe idei despre literatură și societate cu George Călinescu, iar de Mihail Sadoveanu l-a legat interesul comun pentru cultura națională și literatura populară. Geo Bogza i-a fost prieten apropiat, fiind colegi de generație, aceștia prin scrierile lor au împărtășit pasiunea pentru poezie, implicarea socială și politică. A fost în relații de respect reciproc cu poetul Ion Barbu. Ambii au fost atrași de inovația poetică și de ideile avangardiste care caracterizau literatura română interbelică. Geo Dumitrescu, poet român cunoscut pentru stilul său inovator și satiric, a făcut parte din cercul de prieteni al lui **Eugen Jebeleanu**. Ambii au făcut parte din mișcarea literară a anilor 1940 și au colaborat la diverse publicații literare. Au împărtășit o viziune similară asupra poeziei, explorând teme sociale și politice. În aceeași manieră poate fi caracterizată și legătura apropiată pe care a avut-o cu A. E. Baconsky, poet, prozator și eseuist român cunoscut pentru poezia sa de avangardă și pentru schimbările stilistice pe care le-a adoptat de-a lungul carierei sale. Chiar dacă era un pacifist nu a fost scutit de răutățile unor colegi de breaslă, care își doreau controversate și conflicte, însă Jebeleanu a tratat toate acestea cu delicatețea care îl caracteriza, refuzând să se implice în dispute neconstructive.

Considerat ca un apropiat al regimului, nu s-a supus niciodată obiceiurilor și rigorii caracteristice socialismului. Era singurul care la reuniunile oficiale ale elitei sociale la care era prezent se purta ca un lord, îmbrăcat lejer, purtând barbă și eșarfă la gât, fumând la pipă în mijlocul celorlalți invitați încorsetați în costume elegante cu nelipsita cravată roșie, tunși perie și rași proaspăt.

Poet cu o voce unică, a reușit să creeze o poezie deopotrivă accesibilă și profundă. Deși a debutat cu influențe moderniste și simboliste, opera sa a evoluat con-

stant, explorând noi direcții artistice. La tot pasul găsim imagini poetice care ne atrag atenția. Repetițiile imprimă poeziei un ritm antrenant, chiar frenetic, prin succesiunea rapidă a emoțiilor și a unor trăiri intense. Ca o trăsătură generală este prezența decenței în majoritatea poeziilor care oferă versurilor o mare puritate și inefabilă frumusețe. Opera sa reprezintă o știință a raționalului printr-o exprimare și explicare coerentă a realului. Această capacitate de a experimenta cu forme noi de exprimare poetică, combinată cu o mare sensibilitate artistică, a făcut să fie apreciat atât de critica literară, cât și de publicul larg.

Versurile lui sunt caracterizate de o simplitate aparentă, dar studiate atent sunt profunde și complexe, utilizând imagini surprinzătoare și metafore memorabile. Jebeleanu a explorat o gamă largă de teme politice și sociale, ceea ce a contribuit la diversitatea și relevanța operei sale.

A fost un poet cu curaj moral și angajament politic complex. S-a remarcat prin poezia sa angajată mai ales în perioadele de criză socială și politică. După o perioadă în care a agreat realismul socialist el a început să critice regimul, mai ales prin intermediul temelor umanitare. „Surâsul Hiroșimei” (1958) este una dintre lucrările sale cele mai cunoscute, în care poetul condamnă atrocitățile războiului și își exprimă solidaritatea cu victimele. Acesta a arătat nu doar curajul de a aborda teme sensibile într-un context politic opresiv, dar și un angajament profund pentru dreptate și pace.

Opera lui Jebeleanu acoperă o gamă largă de teme, de la evenimente istorice și politice la introspecții personale și meditații filozofice, demonstrând o mare flexibilitate stilistică, trecând de la poeziile moderniste și simboliste la cele inspirate de realismul socialist, apoi la o lirică mult mai personală cu accente moderniste și influențe de avangardă. Acest lucru arată capacitatea de a se adapta și de a experimenta cu noi forme și teme poetice. În volumele sale de poezii „Hanibal” (1955) și „Elegie pentru floarea secerată” (1969) Jebeleanu explorează teme variate, de la revoluția socială și angajamentul politic până la condiția umană, drama războiului, suferința și setea de libertate. El reflectează adesea asupra dezumanizării și a pericolului totalitarismului, dar și asupra solidarității umane și a căutării dreptății. Poezia sa este marcată de un profund umanism, combinat cu o atitudine militantă împotriva violenței și opresiunii.

A reușit să îmbine elemente ale tradiției românești cu tehnici și teme moderne, creând un stil personal unic. Poezia sa este marcată de o sinteză a tradiționalului și modernului de forme clasice la cele de avangardă, păstrând totodată o

voce distinctă și recognoscibilă. Prin versatilitatea ce îl caracteriza a fost capabil să îmbine diferite stiluri și forme poetice. El a utilizat atât forma clasică cu o anumită rigoare metrică și rimă, cât și versuri libere apropiate de avangardă. Această flexibilitate stilistică îi permite să-și exprime mai bine ideile și sentimentele, adaptându-se în funcție de mesajul pe care dorea să-l transmită. Inovația constă în capacitatea de a armoniza tradiționalul cu modernul, creând o poezie de o mare bogăție și varietate.

Utilizează imagini poetice puternice și metafore sugestive pentru a crea efecte emoționale și vizuale memorabile. Poemele sale sunt pline de imagini surprinzătoare și de o bogăție metaforică ce amplifică mesajele sale poetice.

Deși adesea inspirată din evenimente specifice și probleme ale vremii sale, poezia lui Jebeleanu depășește granițele locale sau temporale, adresându-se unei audiențe universale. Temele sale sunt universale: *frica de moarte*, *dragostea*, *suferința*, *setea de dreptate și libertate*. Prin abordarea acestor subiecte Jebeleanu reușește să atingă o coardă sensibilă în cititorii din orice colț al lumii, făcându-i să rezoneze la mesajele sale. Poezia lui Jebeleanu este opera unui autor care face parte din elita intelectuală a timpului în care a trăit. Prin aceasta Jebeleanu rămâne o voce poetică remarcabilă și durabilă în literatura română și universală, scos pe nedrept, ca și alții de fapt, din manualele școlare, nemaigăsindu-și loc nici măcar în alocuțiunile celor ce reprezintă, în prezent, arta și cultura românească.

Când motivațiile de ordin politic, social, economic, religios, etc. nu vor mai fi hotărâtoare în aprecierea oamenilor de artă și cultură, mulți dintre cei „uitați” din aceste considerente își vor primi lauri pe care îi merită, care, acum, deocamdată, strălucesc în întinericul răutății și intereselor meschine specifice omenirii.

Pe data de 21 august 1991, când România era în febra profundelor transformări politice și sociale, la București, la vârsta de 80 de ani s-a stins din viață **Eugen Jebeleanu**, căruia pe bună dreptate i s-a găsit un loc de veci în Cimitirul Bellu, unul din cele mai prestigioase locuri de odihnă veșnică pentru personalitățile culturale și istorice din România.

LIVIA CIUPERCĂ

Remember Aurora Cornu

valei" sale: „Înaltă, brună, tulburător de frumoasă, cu cearcăni viorii sub ochii irezistibili”, „creier atent, mimetic și o undă de talent poetic bine hrănit cu ambiție”; „distincții vestimentare suprapuse pe gesturi needucate, farmec și, poate, fascinație: fascinația răutății”!... apogeul răutății sale se declanșează în notația, datată 15 ianuarie 1964, numind-o „frumoasa floare carnivora Aurora” (**Memoria ca zestre**).

Parcurgându-i scrierile, am putea crede că poeta privește înspre trecut cu detașare. Și-n acest sens, concludentă este frazarea: „Istoria este o invenție, o iluzie la fel ca Lilith, prințesa umbrelor, care dispare când se crapă de ziuă”. „Umbrele mișcătoare ale Istoriei nu sunt reale”. „Nu există nimic, în afară de oamenii care suferă și se bucură” (**Aurora Cornu – Fuga spre Centru**, Ed. Albatros, 2005). Negreșit, poeta se referă la propriul trecut, la perioada adolescentină.

Ca elevă a Școlii de Literatură „Mihai Eminescu”, „într-o promoție strălucită”, Aurora Cornu (6.12.1931 – 14.03.2021) a fost admirată, mai ales pentru frumusețea ei fizică. Așa se explică frazele încărcate de vizibilă emoție, pe care ni le dăruiește Marin Ioniță. Visa să devină învățătoare, însă dorința se va frânge într-o căsătorie „prematură” cu un ziarist (redactor la „Scânțea”), pentru ca mai apoi, să devină „soție în regulă” a lui Marin Preda. Că îl va „părăsi” sau va fi fost „părăsită din motive neclarificate”, ce importanță mai are?! Cert este că Marin Ioniță a cunoscut-o mult mai de timpuriu, iar sentimentele sale și-au păstrat până-n anii deplinei maturități acel parfum regal juvenil. Dar cum nimic nu este etern într-această viață, s-a întâmplat ca o privire rece, distantă (era prin 2001), să anuleze tot trecutul (Kiseleff 10. **Regina balului comunist**, 2018)!

Dar iată cum o vizualizează și Silvan D. Ionescu, la vremea când **Aurora Cornu** era soția lui **Marin Preda** și locuiau împreună la Mogoșoaia: „o tânără brunetă, frumoasă, cu o coafură care-i pune și mai mult feminitatea și farmecul în evidență”; „mergea elegant, cu tocuri de o schioapă, călcând parcă din piatră în piatră ca în timp de ploaie, legănându-și șoldurile armonios”. Era autoritară cu Marin Preda, în respectarea timpului dedicat scrisului (**Silvan despre Silvan. Memorii răzlețe**, „Corint”, 2023, p. 467). Mai rar un bărbat care să divinizeze o femeie, dar care să primească, în schimb, o indiferență totală! Aș zice, explicabilă destrămarea (1959/1960).

Peste ani, Aurora Cornu va mărturisi că Marin Preda a fost „pus la temelie poeziei” sale. L-a părăsit, dar nu a încetat să-l iubească. A trăit alături de un caracter puternic, dar nu s-a lăsat dominată de acesta (Mihaela Albu – **Întâlniri cu Aurora**, Ed. Aius, Craiova, 2021). Afectată de suferința lui Marin Preda, nefericit în căsătoria cu Aurora Cornu, Nina Cassian conturează în jurnalul ei (7 ianuarie 1959) o schiță de portret din lumini și umbre, în care domină totuși latura subiectivă, privind portretul „ri-

Despre activitatea literară a **Aurorei Cornu**, ce-am putea spune? Un posibil debut în revista „Tânărul scriitor” (nr. 7, mai-iunie 1952), cu poezia **În vizită**. Explicabil, prin tematica abordată: „Un fluviu uriaș de bucurie / Parcă-și revarsă valurile, tânăr, / Printre drapele roșii se mlădie / Câte-un copil săltaț voios pe umăr. // Armindenii! Cântă Bucureștii / Manifestează foștii asupriți. / Sus, la tribună, un francez zâmbeste / Stergându-și ochelarii umeziți. // Și-n țara lui e astăzi sărbătoare, / Dar câți din ei nu vor plăti curajul. / Și câți n-ora mucezi în închișoare, / Sau vor stropi cu sângele, pavajul // Privește delegatul liberi oameni. / Ce forță are bucuria lor! / Va povesti în Franța: <Vin tovarăși, / Dintr-o călătorie-n viitor>!” Într-adevăr, „o călătorie în

viitor”, despre care nu cred că i-a mai făcut vreodată plăcere!

La acel „moment”, nu putem ști cât de conștientă era de ceea ce i se cere, dar, în mod cert, dorința de afirmare era prioritară. În anul următor, o descoperim în aceeași revistă, scriind despre „păpușile cehoslovace” ale profesorului Skupa („Tânărul scriitor”, 9/1953). Apoi, mult mai implicată ideologic, în „Almanahul tinerilor scriitori” (1953), cu poemele **Sondorița**, **E clipa plecării iubite** („E clipa plecării, iubite, / Tovarăș soldat, eu sunt gata!”) sau **Maistrul** („Eu sunt bătrân acum – sunt un tăciune, / Ce-am dat o viață, el va da-ntr-un an!”).

Oricâte afirmații justificative au în-negrit paginile revistelor, începând din 1990, scrisul rămâne! El prefătează o etapă peste care nu se

poate trece oricum. Nimeni nu poate nega că elev/student al SLCL fiind, nu și-a dorit „numele” în revista „Tânărul scriitor” (singura rampa de lansare a unui debutant). Și strădaniile de a fi în paginile acestei reviste, patronate de „Uniunea Scriitorilor din RPR”, devine oglindă a unei realități de necontestat. Timpul o va lumina? Cert este că, înscrisă la un festival de poezie în Belgia, în septembrie 1965, **Aurora Cornu** nu va mai reveni în țară. Se va stabili în Franța. Primii ani au fost extrem de dificili, ani de acomodare. Va fi salvată de diversitatea preocupărilor sale. A colaborat la Europa Liberă, a jucat în filmul „Le genou de Claire” (regia, Erich Rohmer), a produs și regizat filmul „Bilocation” (1972), a publicat poezie în limba franceză. În țară, după 1990, un creștinesc act de caritate, fondarea Mănăstirii Cornu din județul Prahova. Exilul? Cruntă piatră de încercare. Dificil examen! Marin Sorescu recunoaște două tipuri de exil: **exilatul român abuziv și profitor** și tipul de **exil superior**, din care face parte Emil Cioran, Mircea Eliade, Vintilă Horia, Tacu, Virgil Țânase, Aurora Cornu (Jurnal. Român al călătorilor, Ed. „Fundatiei Marin Sorescu”, București, 1999).

De la plecarea din țară (1965) și până la „dialogurile” purtate cu Mihaela Albu (1999-2021), punctăm volumul de versuri, intitulat, simplu, **Poezii** („Cartea Românească”, 1995), cu o reeditare – cu fine retușuri și adăugirea unui text în proză, care dă și titlul –, **Castel pentru o persoană** („Albatros”, 2004). Firește, atrag atenția poemele dedicate lui Aurel Cornea sau Marin Preda. Bineînțeles, nici momentul decembrie 1956, nu avea cum să fie uitat. Nicolae Labiș rămâne viu în inima celor care l-au cunoscut și l-au iubit... „Nopti ciudate”, profund răvășitoare, zguduie, dramatic, conștiințele: „Sunt / nopti ciudate”, „în care se aude un susur în noapte, / sau un strigăt pe care tăcerea-l inundă”.

Binefăcătoare fi-vor și notațiile critice semnate, ca prefător, de ilustrul profesor Eugen Simion care constată că poemele Aurorei Cornu „surprind prin intimismul lor delicat”, cititorul recunoscând în acest ultim volum tipărit în România, o lirică „de o clasicitate supraviețuitoare”, în prelungirea lui Ion Pillat sau Benjamin Fundoianu, dar cu ritmuri mai rapide și cu imagini mai agresive”. Poeta „celebrează vastitatea universului și vede lumea ca un pântec uriaș de scoică în care totul se mișcă și se realcătuiește după principiul lui Heraclit Obscurul: <Văd firul de nisip cum se rostogolește / Și se îngroașă în pântecul lumii>”!

Marin Preda și Aurora Cornu

VERONICA RUSU-BUCICO

Și toamna își are farmecul ei

Din tâmpla senină a dragostei mele Coboară un soare în lună și stele Și-n ritm de chitară în suflet

Și toamna se-aprinde se-așterne- din farmec de stele.

Din galbenul-verde al frunzelor serii Se văd lumânări conturate în sfere. Pe aripi de gâze-și destramă amorul, în glas tremurând se preschimbă tot dorul

Și toamna în brațe își poartă odorul.

Prin aerul plin de farmecul florii Se-mbracă-n albastru și fluturii zorii. Cuminte acum mă trezesc lângă tine, Pe culmi de speranță stă viața în mine- Și toamna se coace-n săruturi divine.

Și toamna își are farmecul ei. Și pomii în hore de frunze se-adună Și-n valsul culorilor lumea-i mai bună, Căci totul e-un vis în trăiri milenare, Ce-și cântă iubirea pe-arcuș de vioare Și toamna-nflorește prin raze de soare!

În toamnă

Mireasma norilor din toamnă Pe cer țesut-au iar brocarte De un albastru-cenușiu, Și câmpul iarăși e pustiu.

Prin vie, un greier rătăcit, Găsi bobita cea târzie, Dori prin glasul-i răgușit O frunză palidă să-nvie.

Și ce tablou autumnal- Cului în glastra de afară, Un cântăreț sentimental Se auzi din nou spre seară.

În toamnă dor și sentimente Aprind în inimă un soare. În toamnă pașii iar ne poartă Pe un covor din frunză moale.

Li-e somn copacilor în toamnă...

Li-e somn copacilor în toamnă, De-aceea pașnic și tăcuți Așteaptă frunza să le cadă, Ei rămânând timizi și nuzi...

Li-e somn copacilor în toamnă... Nici chiar un ciripit zglobiu N-ar fi în stare să trezească Din amorțire un ram viu.

Li-e somn copacilor în toamnă, Când obosiți de arșiți grele, De vânturi, ploii, furtuni și geruri Adorm în umbra zilei rele...

Li-e somn copacilor în toamnă...

MARIA-LOREDANA
PLEȘCA

Când la deal și când la vale?

Acest lucru ne demonstrează că minimalizarea se mai întâmplă și la case mai mari.

Utilizând tot mai des drept „carburant” lexical unități frazeologice care au în spate o poveste mai puțin cunoscută, am observat că expresiile care conțin termenii *deal* și *vale* au uneori și interese comune. Deseori, „dealul” și „valea” merg mână-n mână în constituirea expresiilor vechi care reflectă, cu fidelitate, copii ale realității din viața unei comunități. Așa cum ne mărturisea Creangă în *Amintirile sale*, „să spunem lucrurilor pe nume: mă rog, ce mai *la deal, la vale?*” În acest sens, Stelian Dumistrăcel menționa că cele mai multe frazeologisme „păstrează mărturie asupra mediului domestic” sau își au originea în anumite practici din trecut. (Stelian Dumistrăcel, *Lexic românesc*, Editura Casa Editorială Plus, Iași, 2011, p. 110)

În peisajul modern de astăzi, în diferitele noastre ipostazieri poliedrice în care ne desfășurăm activitatea, pendulăm când la deal, când la vale. Probabil acest caracter stimulat al plonjării din *deal* în *vale* (și invers), fixat în astfel de expresii, marchează oscilația, potrivit lingviștilor, prin transhumanță, între deal și vale.

Iar pentru că românul își definește drept principiu structurat postulatul deriziunii, însoțit de un zâmbet sardonice, tinde să-l mai ia la vale, din când în când, pe aproapele său. Tezaurul lexical românesc înregistrează numeroase expresii din sfera ironiei și a bațjocurii, dând de furcă amatorilor de etimologii. Până una-alta, v-ați dat seama că expresia a lua la vale semnifică „a râde, a-și bate joc de cineva”, fiind echivalentă frazeologismelor argotice cărora nu li se poate stabili povestioara etimologică, precum a lua la mijloc, a lua în periplizon, a lua în balon, a face de baftă, a lua în caragață etc. Iorgu Iordan apropia expresia a lua la vale cu a lua în căruță (astăzi sinonime), susținând că „prin derivație sinonimică s-a ajuns la *a lua în birjă, în tramvai, în balon*” (Iorgu Iordan, *Stilistica limbii române*, Editura Științifică, București, 1975, p. 289)

Trăind într-o vreme în care a fi pedestru nu mai poate reprezenta o sursă de bațjocură, ci un stil de viață care continuă să fie tot mai mult încurajat (și invidiat), căci știți bine că *mersul pe jos face piciorul frumos*, trebuie să recunoaștem că este izbitoare asociația zeflemelei cu expresii care includ, după cum am văzut, diferite mijloace de transport: căruță, balon, tramvai etc. Totuși, cu o curiozitate acerbă, de unde și până unde această legătură, mai ales că și italienii au o expresie identică cu a noastră, *portare in carrozza*? Ei bine, Iorgu Iordan a oferit o explicație istorică, comună expresiilor *a lua în căruță* și *portare in carrozza*, considerând că acestea reprezintă suportul memoriei colective a obiceiurilor juridice medievale.

Nici măcar *Cavalerii Mesei Rotunde* nu au fost ocoliți de satiră; chiar celebrul Lancelot a fost numit „cavalerul cu cotiga”, „cavalerul căruței” sau „cavalerul din/în căruță”.

Dacă astăzi cei care săvârșesc fapte dezonorante sunt etalați ostentativ, mai întâi, pe toate rețelele sociale, cu scopul de a-i face de rușine și de a informa toată comunitatea de acțiunile lor infamante, aflați că în vechime aceștia erau purtați în căruță spre locul de pedeapsă, „spre a fi văzuți de lume (deci pedepsiți și moralmente)” (Iordan 1975:290). Înregistrați, până în măduva oaselor, în grila oare ce o să spună lumea, și pentru că ne exprimăm un interes deosebit pentru ce face capra vecinului, probabil pedeapsa era cu atât mai dureroasă pentru făptași dacă erau înștiințați și membrii comunității de faptele lor necuviincioase. Această practică *a luării în căruță* se înscrisă într-un adevărat ceremonial social, putând lua și forma „plimbării prin a celui judecat, pe jos, desculț și numai în cămașă, cu șaua în spinare etc”. Să reținem că acest obicei „facea parte din procedura penală executorie a unor epoci mai mult sau mai puțin îndepărtate”. (Iordan 1975:290).

Cu toate acestea, aceste explicații sunt doar intuite, prin urmare radarul etimologic mai ia, din în când în când, peste picior, cu un aer zeflemitor, încercările lingviștilor de a stabili ipoteze concludente. Mai amintim și de faptul că August Scriban, în *Dicționarul limbii românești* (1939), notase că expresia a lua la vale amintește „de un vechi obicei de a duce pe cineva la râu și a-l muia în apă”. Fără a ne preocupa de a aduna, într-o documentare strânsă, toate ritualurile apei circumscrise expresiei *a lua la vale*, nouă ne atrage atenția actual al expresiei *a lua în căruță*, care și-a mai pierdut, în timp, din radicalismul bațjocurii, având un ton mai degrabă comic și carnavalesc, decât solemn și grav.

Firește, această evoluție semantică a apărut în urma dispariției ritualului brutal de *luare în căruță* care, de altfel, nu stârnea deloc amuzamentul.

Astăzi îi luăm în căruță pe cei apropiați nouă, față de care suntem autorizați să aruncăm câte o lapalisdă.

Când analizăm, la persoana a treia, registrul cunoscătorilor noștri, să avem grijă să îi păstrăm și pe aceia cu care putem, uneori, să grăim cam *peste deal*, căci ne prinde bine, în anumite situații potrivnice, să nu ne facem înțeleși.

Dar ce spuneți de următoarea vorbă din popor, *a se face cât dealul*? Nu este vorba despre contorizarea surplusului caloric, ci despre acei oameni care obișnuiesc să dezvolte din supărare o adevărată conduită, *facând din țânțar armăsar*. Chiar și în popor circula o vorbă despre cei care se fac cât dealul: „*Uimă, uimită, / Înapoi te îndărată. / Nu te fase ca un deal, / Ci te-asează ca un ban*”.

În zona Moldovei, tare mai sunt luați în căruță acei oameni despre care se spune că parcă *aduc picioarele de după deal*, cu alte cuvinte sunt vizați cei care sunt caracterizați de un mers alene.

Nu zic hop până nu trec dealul, dar am certitudinea că ți-neți minte că „*e greu la deal, și greu la vale, / nu-s bucate, nu-s parole*” (Alexandru Vlahuță, *Ananghie*).

Și totuși... un vers dintr-un cântec popular ne amintește: „*dealu-i deal și valea-i vale; mândră-i mândra până moare*”.

Iubirea din cuvinte

DANIEL LUCA

Cu toții ne aflăm într-un adânc de umbre, noi înșine fiind de fapt niște umbre. Este adevărat, însă, că oricât de întuneric ar fi în jur, acesta va putea fi pătruns de lumină, după cum susține **Adrian George Itoafă** în volumul de versuri **Zgomotul nefiresc din adâncul de umbre** (Editura Castrum de Thymes, Giroc, 2024).

Oricât de palidă ar fi lumina, pașii noștri se vor îndrepta inevitabil spre ea („*zgomotul nefiresc din adâncul de umbre / se sparge de pașii care trec agale la poartă, / spre lumina plâpândă a unui stâlp prea semeț*” – *zgomotul nefiresc din adâncul de umbre*), năzuința omului spre lumină fiind cât se poate de firească, pentru că atunci când o va atinge se va întrupa și își va pierde statutul de umbră.

Poezia este cea care ne poartă spre lumină, dar numai atunci când cuvintele ce o alcătuiesc sunt pline de iubire, pentru a putea vedea cum se cuvine frumosul ce ne înconjoară,

începând de la verdele frunzelor și încheind cu sufletul pereche („*M-am uitat la un copac, la o floare ori o buruiănă, / am simțit că suntem rude, deși, eu umblam / și ele răsărind din sol, din degetele parentale, / credeau că sunt în floarea vârstei, / tocmai*

aflau că sunt o umbră” – *Degetele tatălui meu*). Mai mult, poezia însăși apare numai când conștientizăm farmecul culorilor în mijlocul cărora ne aflăm („*Așa am început să scriu, când pică frunza, / acompaniat de orchestra cu coarde / a greierilor înfometăți, / ce stoluri de poeme îmi vin acum în gânduri, / ce fericit sunt că trăiesc hrănindu-mă cu rânduri*” – *Stoluri de poeme*), pentru că a sosit momentul să descoperim ce înseamnă fericirea. Poezia, de altfel, este o copie fidelă a sufletului pereche, tocmai de aceea puterea ei este de nestăvilit („*Poate că nu trăiești permanent în poeziile mele, / deși, ele au criptat exprimările tale, / le-au cadentat, calibrat cu precizie, / să te rostească în fața mea, atunci când lipsești, / să fie o copie a perfecțiunii tale*” – *Poate că nu trăiești permanent în poeziile mele*).

Iubirea nu își face simțită prezența numai în momentele frumoase, plăcute ale vieții, ci și în suferință, așa încât până și poezia ajunge să doară („*cât de copti ne aflăm / într-o mare de lacrimi, / mirosim și ardem lumina*” – *mirosim și ardem lumina*), însă fără a înceta vreoa clipă să încălzească Universul întreg („*Florile, flori pe ramuri să rămână, / Păsările, păsări pe cer să se adune, / Stelele, stele printre nori de perdele, / Galaxia, galaxie ațintită-n natură umană / Și noi, oamenii, devenind oameni, / acceptându-ne rolul, / De a fi peste toate, iubire, / De a încălzi Universul cel rece*” – *Universul cel rece*). Rolul cuvintelor este de a ne determina să ne transformăm, să ne schimbăm într-o versiune mai bună a noastră, nu doar să acceptăm iubirea, ci și să o dăruim mai departe (cuvintele „ajunse la inimă îmi plac, / bat neîncetat, toată ființa, / în venele mele locuiește iubirea, / acest cuvânt îl donez / nefericiților, cât să devină / ei donatori” – *Donator*). Pe lângă iubire, în poezia lui **Adrian George Itoafă** poate fi descoperit și un filon social, prin revolta contra nedreptăților cu care ne confruntăm zi de zi, îndeosebi din cauza celor aflați vremelnic la putere. Nu lipsește, însă, speranța, poezia din opul de față păstrându-și optimismul.

Poezia lui Adrian George Itoafă este în primul rând meditativă, presărată cu aforisme pe tema existenței umane, și abia mai apoi afectivă. Ceea ce nu înseamnă cătuși de puțin că nu va aduce bucurie în sufletul cititorilor.

La focul ce vede încăperea

unde mă aflu
iconice forme prind viață
noaptea
când cei situați
pe o tablă de șah
așteaptă
o mutare externă
pereții acestei peșteri
nasc noaptea forme
locuiesc aici moș
scrijelite cu atenție

de forme
ce ies când am fobie
de singurătate
pe spațiul terestru
la focul ce vede
încăperea
ne înghesuim
în suflare umană
de ceară
reușind astfel să întreținem
focul din inimi apuse

ADRIAN GEORGE ITOAFĂ

Confesiunile unei mașinuțe de aur

De la „verdele regesc” al primăverii, al lunii aprilie, care regenerează toată natura, până la fluxul constant de mesaje pe e-mail, care parafează o nouă relație, romanul **Mariei-Ileana Tănase, Destine clandestine** trece la modul narativ printr-o galerie întregă de personaje feminine, adecvate și supuse unei „mașinuțe de aur” dintr-o expoziție de artă.

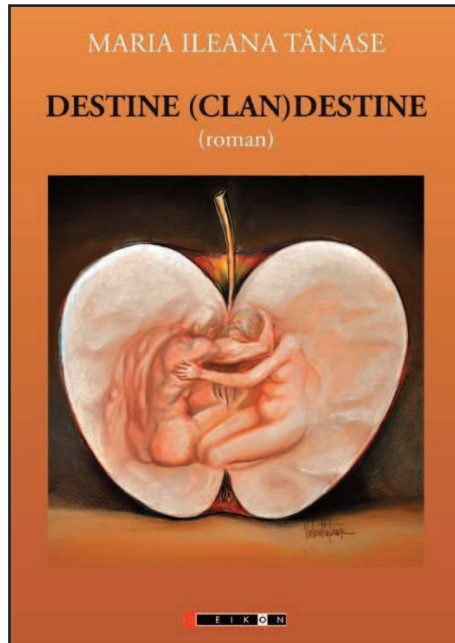
Mașina timpului, ca jucărie de aur, exponat artistic într-o galerie de artă din Iași, funcționează la nivel cultural într-o realitate cotidiană acceptată, comod și confortabil, de toate personajele romanului. La nivel de parabolă, jucăria de aur funcționează prin amintiri, casnice sau clandestine, destine ascunse, certificate sau nu, prin hârtii și mar-tori.

O întâlnire banală și întâmplătoare dintre Liviu și Liana, după mulți ani, într-un parc, declanșează fluxul memoriei și amintirile se lasă retrăite, în mod diferit de fiecare în parte: „La un moment dat, Liviu i-a atins mâna stângă și a închis ochii. Întru anume fel îi înțelegea emoția. Probabil în mintea lui încerca să facă drumul spre trecut întors. Acea atingere tandră, acele fărâme de secunde, Liana le-a considerat doar un gest de sinceră bucurie. După atâta timp nu se agăța de aceste clipe efemere, nu se îmbăta cu parfum de trecut”. Cine este Liviu Greceanu din romanul „**Destine clandestine**”? Personaj principal în cartea Mariei - Ileana Tănase, născut undeva într-un sat din zona vulcanilor noroiși de lângă Buzău, student la Arte Plastice, și mai apoi profesor de desen la un liceu din Ploiești, căsătorit cu acte în regulă, tată, destinul lui social intră pe alt traseu după ce soția lui Gina (Virginia) naște, dar devine, din motive medicale, inaptă pentru viața de cuplu. Destinul clandestin, furișat în cel real, nu are niciun complex de ordin psihologic. Nu există nicio investigație de ordin moral, sau vreo urmă de iubire. Consiliul de familie, un adevărat clan de proporții, care îl obligă pe Liviu Greceanu să păstreze statutul social de bărbat însurat, îi dă forma și doza de libertate necesară, pentru a nu pleca definitiv de acasă: „De fapt, când s-a făcut demult acel consiliu de familie, condițiile au fost punctuale și le-a respectat întocmai. Probabil i-a surâs statutul de bărbat căsătorit în acte, în schimbul libertății. Nu i s-a părut prea mare sacrificiul. Astfel, a devenit un fluturaș... Din floare în floare!”

De acum înainte relația dintre destinul real și destinul captiv, ascuns, va fi cu două fețe, vers/revers, sau cap și pajură. După împrejurări, adică în funcție de relațiile amoroase, cele două destine își vor ceda locul într-o „armonie” conjugală și socială perfect falsă. Emoția fiecărei legături cupidonice este arhivată într-un trecut fără urmă, și Liviu Greceanu își poate privi viața adulterină ca o fotografie făcută demult: „Fotografia nu-i decât chenarul unde va trăi clipa” îi spune Gina, îndrăgostită, viitoare soție, cu acte și cu un destin la fel de captiv ca și al celorlalte participante într-o perpetuă fotografie de grup. Romanul **Mariei - Ileana Tănase** este prin multitudinea personajelor, o fotografie narativă de grup. Nu poate lipsi niciun

personaj, fie figurant, fie de prim-plan. Destinele lor se împletesc ca o plasă în jurul lor. Captivitatea unuia este și captivitatea celorlalți.

Stereotipia amintirilor, ca regulă de scris, imprimă romanului **Destine clandestine** un ritm de alternanță între tumultul relației amoroase și liniștea toxică a pereților casei familiale: „Pentru Liviu, pereții noapților albe au devenit din ce în ce mai șubrezi. De nenumărate ori simțea cum liniștea îi bubuia prin timpane. Uneori, se considera o victimă a destinului (...). Minciuna devenea tot mai greu de gestionat, iar comportamentul său,

de multe ori stângaci, confuz, îl putea foarte ușor trăda că situația sa familială este alta”.

Romanul „**Destine clandestine**” are o linie de dialog, interior sau exterior, la nivel de conversație cotidiană, într-o obișnuință zilnică, o linie directă între întrebare și răspuns. Personaje foarte active, cum sunt Tecluța Adriana Domșa, Dora, ele au o hiper dorință de a-și atinge țelul propus cu orice mijloace. Tecluța vrea să-și mărite fetele bine, cu buletin de oraș, chiar de capitală, Adriana Domșa vrea o relație extraconjugală „hipersexuală”, pentru că așa se autodefineste ca parteneră, chiar de la prima întâlnire cu Liviu Greceanu, Dora, ultima pe lista „opis” a personajelor, vrea o corespondență de mesaje e-mail, bine pusă la punct, ordonată și cu pupici”. Punctul maxim al romanului, pe linie feminină, este episodul când Tecluța, soacra lui Liviu Greceanu, îi cere acestuia să-i spună despre escapadele sale amoroase, nu de alta, dar să știe, în cazul în care i se întâmplă ceva, de unde să-l ia. Recuperarea sa face parte din regula certificatului de căsătorie, viabil și real, parafând o familie model. Înzestrată cu abilități native de a se descurca în orice situație, abilități care îi coordonează gândurile și sentimentele, relațiile sale cu cei din jur sunt precise, punctuale și la obiect. Lucrând mulți ani la garderoba unui spital, viața are pentru Tecluța forma, consistența și valoarea unui număr de garderobă. Punctul maxim pe linie masculină al romanului **Destine clandestine** îl constituie episodul în care soțul Adrianei Domșa, găsește la capul patului conjugal, o brichetă. Debilitându-și ușor personajul, de altfel un om plăcut și agreabil, proaspăt întors din țările arabe unde lucra, cu perspectiva unei avansări imediate

și mutării în alt oraș, autoarea crează o supapă de respirație în conjunctura episoadelor narative. Deși văzuse doar cu o zi înainte bricheta foarte specială care îi atrăsese atenția, în mâinile profesorului de desen, meditator pentru fiul său, soțul nu face nici o legătură care ar putea să-i distrugă liniștea confortabilă. Micul dejun familial servit în bucătărie șterge orice urmă de întrebare dubitativă despre bricheta admirată.

Sunt două puncte diferite, armonizate de Maria - Ileana Tănase în structura romanului printr-o simetrie de contrast, plus și minus, care pregătește celelalte întâmplări seduse de mașinuța de aur, jucărie în mâinile destinului:

„Cu toată nebunia dintre cei doi, niciunul nu gândea, nu aducea în discuție divorțul. Se simțeau confortabil în labirintul acestei iubiri clandestine. Cum Radu se găsea în Ardeal, la bunicii paterni, Liviu trecea aproape zilnic pe la Adriana și de cele mai multe ori rămânea întreaga noapte. Într-un fel era la el acasă. În acel an, a fost din toate punctele de vedere „lunga vară fierbinte”!

Întâlnirile clandestine după reîn-torcerea soțului își mută locația în altă parte, și „tăcerea se plătește”, subliniază Adriana Domșa. Care este plata pentru un destin clandestin atunci când ea închiriaza o cameră pentru întâlnirile, pregătite cu bilețele și adrese, strecurate în buzunarele lui Liviu Greceanu?

Uneori „un săpun Rexona”, marfă de lux, valută forte în România înainte de 1989. Plus o sută de lei, marfă autohtonă. Există o obsesie constructivă pentru confortabilitatea sentimentelor, gândurilor sau a vieții în general. Și clandestinitatea este confortabilă, fără probleme prea mari, cu un registru de adaptare reglat la zi. Dacă nu am asta (iubirea pierdută), am asta (copil, familie ...)

Echivalența subiectivă este un bun subiect al acestui roman. Re-vistele de rebus, mereu la îndemână, mereu pe masa din bucătărie, suplinesc timpul liber, post iubire sau post amor.

Destinul „cu adresă în buletin” nu este același cu destinul visat.

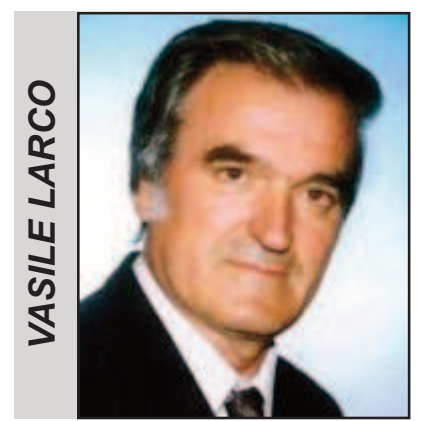
Alibiurile create, și de unul și de celalalt, pentru ieșirea în prim plan, conferă acțiunii romanului flexibilitatea unui serial cu episoade de sine stătătoare.

Romanul „**Destine clandestine**” este o carte a amintirilor, mai apropiate sau mai îndepărtate. Este o cronică de familie, bogat ilustrată cu întâmplări intime, speranțe și vise, picturi, nopți albe, rețete culinare, festinuri, care toate la un loc fac un mix narativ bine dozat. Astfel scrisă, într-o singură măsură mixată, care nici nu urcă, nici nu coboară, romanul **Mariei - Ileana Tănase** este o moderație prelungă, și ar putea continua pe această temă, a unor vieți trăite pe jumătate, într-o demipensiune confortabilă.

Standardele sociale sunt păstrate cu rigoarea actelor, hârtiilor care certifică acest lucru. Visele clandestine, intime își crează propria lor trăire, și lasă cititorului plăcerea de a descoperi măcar unul dintre ele.

Pasagere și mesagere în „mașinuța de aur” a destinului, ele călătoresc împreună spre o destinație necunoscută.

Clelia Ifrim

DESTIN ÎNTRERUPT

Venea bărbatul din război,
Neras, netuns, cu păr vâlvoi,
Avea la ochiul drept un semn,
Baston și un picior de lemn.

Ajuns în gara lui din sat,
Un câine l-a întâmpinat,
Ce-l petrecu și când s-a dus,
Acum se bucura nespus.

Ai lui crezându-l decedat
Pomană-n urma lui i-au dat,
Părinții-ntruna l-au bocit
Și soața care l-a iubit.

De-un timp în dealul
plin de cruci
La umbra unor falnici nuci,
Plecând cu suflet sângerând
Părinții-s duși cu el în gând.

Cum nimeni nu-l mai cunoștea
El schiopătând prin sat mergea,
Aflând când s-a interesat
Că soața i s-a măritat.

Pe front atunci când a plecat
Avea o față și-un băiat,
Acum cu noul soț al ei
Au mai venit pe lume trei.

Strângând din dinți a hotărât,
Simțind un nod adânc în gât,
Gândindu-se la viitor,
Să nu le strice casa lor.

S-a dus măhnit în lumea lui,
Pe unde n-a spus nimănui,
Atât a mai adăugat:
Războiul fie blestemat!

ARMĂ SATIRICO-UMORISTICĂ

De când sunt nopțile cu lună,
De când sunt sunetul și lira,
Umorul face casă bună
Cu partenera lui satira.

O glumă fruntea descrețește,
Creând o stare minunată,
Iar ironia probozește
Să-ndrepte orișicare pată.

Dar cei de „sus”, azi, din păcate,
Rămân în starea lor umbră,
Că nu-i scot din imunitate
Nici umoriștii de elită.

Există-o vorbă populară,
Pe-ntinsul țării se petrece,
Cea cu dulăii, bunăoară,
De latră, caravana trece.

Dar cum în țara geto-dacă
Satira n-a fost în derivă,
Ea cu umorul o să facă
O armă mult mai ofensivă!

PRECIZARE

Ușoară-i viața, ca o spumă,
E totul clar, măreț, frumos,
Când greul vieții-l iei în glumă
Și doar umor-n serios!

ADRIAN GEORGE ITOAFA

Scheci

Doamnele din garderoba mea

- Nu știu cu ce doamnă să ies azi la plimbare.
- Ai mai multe opțiuni?
- Am destule, la câți bani am băgat în ele...
- Tu plătești?
- Doar nu crezi că vin așa degeaba. Și la second hand tot trebuie să plătești.
- Cu astea de la mâna a doua, nu sunt de acord. Astea trebuie să fie gratis. Să mă folosească, și eu ca prostul să le plătesc, nici vorbă!
- Hai lasă, nu te enerva!
- Stau leșinate, mai, mai că se prăpădesc și cad în pat.
- Mă bagi la bănuiele. Scoate-le din șifonier. Ce, le ții în cușcă ca pe niște leoaice?
- Leoaice, mai ceva! Am câteva tigroaice, le-am cumpărat din Italia, de la festivalul de modă de anul trecut.
- Mi-e milă de bietele animale.
- Au fost create special.

- Special pentru a umple șifonierul, ce, sunt condamnate?
- Da. Special, bineînțeles cu condiția să fie purtate.
- Pe naiba! Cum așa?
- Pur și simplu. Le îmbraci.
- Drăcia dracului! Eliberează-le!
- Nici pomeneală.
- Ce suflet hain porți în tine!
- Dragul meu prieten, dă-mi voie să te contrazic. Sunt filantrop, dăruiesc și altora din ce nu port. Uite, vezi, am slăbit. Ce să fac eu cu ele.
- Normal, îți cauți unele pe măsură, mai tinere.
- Dacă te referi la unele croite recent, îți dau dreptate.
- Normal că îmi dai dreptate, cum ai putea nega!
- Nu știu ce vrei să insinuezi, dar așa este, dacă tu susții asta.
- Nu eu o susțin, tu o spui cu dezinvoltură.
- Hai dragă prietene, ne certăm din nimicuri!
- Tu ai început discuția asta prostescă.
- Eu?
- Da, tu. Nici nu te mai cunosc. Canalie!
- Nu mai înțeleg nimic.
- Se ridică de pe scaun și vrea să plece.
- Stai măi omule, o iei prea personal. Ce treabă ai tu cu garderoba mea?
- Am. Să ții femeii și animale înghesuite, nu ți-e rușine?
- Rușine!
- Desigur stimabile, nu îți reprozezi latura asta inumană?
- Să mor dacă mai înțeleg ceva!
- Ce să mai înțelegi, m-ai azvârlit în garderobă și așa sfârși

degrabă. Mizerabilule!
- Stai măi omule!
- la mâna de pe mine. Ajutor! Să mă ajute cineva. Poliția!
- Ce strigi ca din gură de șarpe?
- Îi pune mâna la gură să îl liniștească.
- Ascultă, nu mor cail când vor câinii!
- Măi, omule, nu știu de la ce te-ai pornit.
- Așa, nu știi? Dar cu femeile din șifonier ori despre animale, ce poți să spui. Hai spune, neagă asta.
- Ce să neg! Vorbeam strict de țoale și îmbrăcăminte animal print. Stai așa, tu ai crezut că... Nu se poate! M-ai fi crezut în stare?
- Da!
- Hai, vino și vezi!
- Deschide șifonierul și îi arată.
- În acest timp, prietenul începe să răscolească șifonierul, în speranța că va găsi probe pentru a-l încrimina. Negăsind nimic se liniștește și grăiește:
- Ai ceva regale!
- Am, dar nu mai am loc. Trebuie să scap de unele dintre ele.
- Adu-le la mine.
- OK!
- Deschide ușa șifonierului, care este aproape gol.
- Ești gol pușcă. Ha! Ha!
- Fiecare după putință. Nu mi-e rușine.
- Hai să facem pace, să bem în cinstea doamnelor din garderoba mea, ce fug în garderoba ta goală.
- Să vină haimanalele la mine!

Managerul Maria Dohotaru,...

(continuare din pag. 19)

Cu doamna Maria Dohotaru „la cărmă”, *Magic Print* a devenit o familie, caracterizată printr-un efort exemplar de autoperfecționare profesională și o preocupare permanentă de introducere a noului în producție. Prestigiul firmei a fost câștigat prin modul ireproșabil de satisfacere a cerințelor cantitative și calitative ale beneficiarilor, prin stabilirea unor parteneriate statornice, prin tipărirea unor cărți de patrimoniu, opere de referință pentru cultura românească.

În întreg volumul sunt prezentate peste 50 de mesaje, mărturii, urări de bine și de sănătate adresate doamnei Maria Dohotaru și specialiștilor care formează colecțiul Editurii și Tipografiei „Magic Print”. În capitolul intitulat „Profesionalism și pasiune puse în slujba lucrului bine făcut” sunt prezentate toate cărțile tipărite la „Magic Print” și, distinct, cărțile apărute la editurile „Eurocarpatica” și „Grai Românesc” tipărite tot la „Magic Print”.

Numai citirea titlurilor celor peste 8.000 de cărți tipărite la această editură impresionează prin diversitate, format, tehnoredactare, ținută și calitatea imaginilor. Aceste volume se regăsesc în rețeaua bibliotecilor publice din țară, în instituțiile care dispun de valori bibliofile de o mare bogăție și diversitate și de fonduri valoroase de carte și de publicații din domeniul științelor, între care lucrări de referință (dicționare, tratate, enciclopedii).

Vădit emoționată de aprecierile și cuvintele rostite de invitații la eveniment, Maria Dohotaru a spus: „Cu reverență, aduc sincer mulțumiri tuturor celor aflați astăzi aici, la sărbătorirea mea și a colectivului pe care îl coordonez și, totodată, îmi exprim și pe această cale recunoștința mea veșnică inițiatorilor volumului lansat astăzi, angajaților Editurii și Tipografiei *Magic Print*, tuturor colaboratorilor noștri!”. Pe lângă frumoasele buchete de flori pe care le-a primit în dar, în semn de recunoștință și prețuire, Maria Dohotaru a mai fost distinsă și cu o plachetă aniversară oferită de Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria” - Filială „Col. Corneliu Chiries” a județului Bacău, prin persoana lui Dănuț Voicu, directorul filialei, a cărei revistă, „Bacăul Eroic” este tipărită la „Magic Print”. Din programul evenimentului nu au lipsit momentele artistice, susținute într-o manieră de mare sensibilitate artistică, de profesoara, publicista și pianista Corina Vlad Diaconescu, soția regretatului prof. univ. dr. Mihail Diaconescu, romancier, eseist, critic și istoric literar, critic de artă și estetician, unul dintre autorii cu numeroase volume publicate la Editura „Magic Print”. La final, toți cei prezenți în sală s-au ridicat în picioare, au aplaudat-o pe **Maria Dohotaru** și i-au cântat „La Mulți Ani”, urare pe care i-o adresăm cu toții, întru cele bune și pentru cele bune și de-acum încolo!

Revista conține, așa cum spuneam, secțiuni substanțiale de poeme ale elevilor cât și ale autorilor consacrați, SHC desfășurând de mai mulți ani un program de educație creativ- artistică prin haiku în

școlile din județ, inițiativă, cred, unică în România. **De altfel**, președinta SHC a lansat anul acesta în luna iulie, volumul „Caiet de exerciții haiku”, un manual extrem de util pentru cei care vor să ghideze elevii interesați să se apropie de fascinantul micro-poem japonez.

MIHAELA BĂBUȘANU

revistă de cultură

ANA OPRAN

Taormina

O călătorie pe coasta estică a Siciliei este, într-un anume fel, una inițiativă: te afli la începuturi, urmând să-ți măsoți devenirea. Aici e creuzetel în care s'au topit un sumum de culturi orientale și occidentale din care s-a creat, într-un proces îndelung o Sicilie cu o fascinantă identitate, cu o aură de originalitate de o extraordinară intensitate. Dacă a fost, pe rând, feniciană, greacă, romană, arabă, normandă, șvabă, spaniolă, italiană, astăzi este Sicilia unică, cea mai frumoasă insulă a Mediteranei, o atracție magnetică pentru pasionații de arheologie, călătorul însetat de cultură și artă, turistul dornic de peisaje sălbatice sau, dimpotrivă, solar-odihnitoare, pentru amatorii de tradiții folclorice sau culinare diverse.

Taormina e numai unul din aceste locuri în care șarmul luminii și spectaculosul privesc, muntele, marea și cerul și, mai ales, diversele straturi ale timpului își dau mâna, coabitează într-o armonie stranie. O adevărată floare a Siciliei, cuibărită în căușul larg al muntelui, cățărându-și casele pe coastele abrupte, ca niște liane crescute din piatră, primind sărutul soarelui din plin pe chipul său, respirând cu deliciu briza depărtărilor marine. Dacă, privită de departe, așezarea în trepte pe coastele munților după arcuirea golfului de la picioarele sale cheamă în memorie imaginea Coastei de Azur sau pe cea a Coastei de Argint- cum a fost supranumit Balcicul românesc interbelic- comorile de arhitectură locală cu amestecul ei de stiluri, bogăția arheologică, panorama fascinantă pe care o oferă de sus sub tutela totemică a vulcanului Etna în fundal, restabilesc identitatea inconfundabilă a locului.

De departe cea mai fascinantă priveliște panoramică, o adevărată întâlnire cu *Începutul* și *Veșnicia*, este cea oferită de la înălțimea Teatrului Grec. Rămâi fără cuvinte, chiar fără dorințe! Ai simultan sentimentul fragilității și nimicniciei omului dar și pe cel al măreției și a dăinuiri sale prin creația artistică.

Revista „Albatros” vol. 37

De curând a apărut la editura *Ex Ponto* numărul 37 al revistei **Albatros** a *Societății de Haiku* din Constanța, înființată în 1992 de conf. univ. dr. Ion Codrescu. Aniversând de curând 32 de ani de existență, SHC a fost a doua societate de profil creată, după cea de la București. În noul număr al revistei regăsim un număr de 51 de autori, inclusiv elevi ai Liceului „Lucian Blaga” din Constanța, Colegiului Național „George Coșbuc” din Cluj-Napoca și un autor japonez. După editorialul semnat de Laura Văceanu, președinta SHC, sunt redată ședintele de lucru ale societății din ianuarie până în iulie 2024, inserate informații și imagini de la câteva lansări de carte și alte evenimente la care membrii societății au fost implicați sau participanți. Urmează apoi rubrica „Debut în haiku”, și mai multe creații haiku sau de tip haiku, traduceri de haiku din limba franceză, haijini consacrați cu poeme haiku cu prilejul *Zilei Internaționale Haiku* din 17 aprilie, traduceri din engleză și o listă consistentă de creații semnate de poeți din România. Apoi rubrica „Haiku-ul în școli” semnată de Anastasia Dumitru, și pagini haiku semnate de elevi ai Colegiului Național „George Coșbuc” Cluj în cadrul cenaclului „Poesis”. Menționăm aici și alte titluri interesante: Haikuul pe facebook, Cum să scrii *gunsaka*, *Haiku comentat*, *Despre tanka și haiku*, *asemănări și deosebiri*, *Secvențe Tanka*, *Secvențe Senryu*, *Inițiere în haibun* (creații ale elevilor de la Liceul „Lucian Blaga” din Constanța coordonați de prof. Anastasia Dumitru), apoi poeme haiku sau în stil haiku ale unor haijini cunoscuți, creații ale elevilor Colegiului Național „George Coșbuc” Cluj-Napoca, din cadrul cenaclului *Poesis*, *Secvență Haiga*, *Fotohaiku*, *portrete de autori străini* și mai multe pagini cu recenzii, cronici, eseuri, cărți comentate. Nu sunt omise nici premiile obținute de membrii societății (și așa trece în revistă și numele lor: Argentina Stanciu cu cele mai multe premii, Dan Norea, Mihaela Cojocaru și Maria Tirenescu), sunt trecute în revistă și cărțile primite la redacție și volumul se încheie într-o notă mai tristă, cu două pagini „In memoriam”, una semnată Nicolae Dumitru și alta Liliana Stoica. În finalul volumului câteva anunțuri din partea conducerii *Societății de Haiku* Constanța.

ADRIAN SIMEANU

Muzica zilelor noastre

Finete franco-română

Etalată-n iulie canicular de Ziua Națională a Hexagonului. La Filarmonica Pitești. Ce a programat, onorant, un recital cameral cu DUO CATHARSIS. Format inspirat din doi muzicieni bucureșteni de calitate. Soprana Laura Chera, din corul Filarmonicii "George Enescu". Acompaniată nici că se poate mai nimerit de pianistul Tudor Scripcariu. Amândoi, în cântec, o pereche de apreciat. Universul sonor de dansii creat înfățișându-se chiar minunat...

Finetea liedului francez s-a vădit pregnant și cuceritor

peste poate în prestația lor. Recitalul în cauză dovedindu-se nu o cântare de circumstanță. Banală. Festivă. Ci o lecție clară de muzică. De frumusețe nemuritoare a unor creații de gen. leșite benefic de sub pana creatoare a unui Faure, Debussy, Massenet, Saint-Saëns, de exemplu. După cum o cerea timpul, firește...

Talentu` acestora le-a rodit peren. Certamente. Ajungând, în cazul de față, și la noi, benefic. Ca un balsam pentru suflet. Ca o stare cathartică, plină de spiritualitate și rafinată plăcere. Pe care n-o mai întâlnești azi decât arareori...

Laura și Tudor au prilejuit celor nu puțini din sala gazdă o stare de grație. Cinstindu-i deplin cu talentu` lor evident. Pe francezi, de asemeni. Pe autorii înaintași deopotrivă. Într-un cuvânt, muzică de preț și nepieritoare. Ea e o soprană cu voce bună, cultivată, sigură. Cu un tremolo excelent. El, un pianist foarte sigur și nuanțat. Cu vizibilă trăire. Știut de la "Serile Lipatti". Împreună meritându-și, categoric, numele sub care apar în recitaluri. Mă voi strădui să-i mai ascult pe viu și-altădat.

Ei o merită, eu voi fi în câștig, neîndoios...

EVENIMENT CULTURAL

Flonta, iară la Pitești

Da, profu` bucureștean a revenit cu știința-i și vorba potrivită printre piteșteni, în cadrul unei manifestări de profil a Bibliotecii Județene Argeș. De ce-a "recidivat" și ne-a onorat cu prezența? Pentru că a scos recent o carte de dialoguri cu Leonid Dragomir, redactor șef al mensualului ARGES. E un op de "impresii, experiențe, reflecții" în domeniu. Purtând titlul inspirat "FILOSOFIA într-o lume pragmatică". Evident, în cea actuală. În care trăiesc oameni diverși. Unii dintre ei nu doar să-și umple burta. Ci și spre a gândi asupra rostului lor ființial. Asupra statutului dihotomic cu care i-a lăsat, bine sau rău, Creatoru`. Ce presupune și conștiință. De sine-n primu` rând. Rațiunea, judecata adecvată cu privire la ce-ntâmpini clipă de clipă. La spiritualitatea ce-ar trebui să-nvăluie necesar și binevenit pe toți bipezii umani ai planetei. Oriunde s-ar afla aceștia... Ei bine, interviurile în cauză, șase la număr, pun în discuție varii teme fundamentale ale acestei discipline intelectuale (de vârf să-i spunem totuși). N-o să le trec în revistă ca să nu tai plăcerea lecturii cuiva interesat a le desluși cu mintea proprie. Am să spun altceva însă: *venerabilul invitat atrage publicu` și la peste nouăzeci de ani*. Mi-a făcut deci mare plăcere să-l urmăresc atent și să bag la cap cât mai multe dintre informațiile furnizate. Mai cu seamă că distinsul interlocutor a avut răbdare din belșug să

răspundă și să lămurească atâtea și-atâtea. Pentru mine, fapt util la maximum în sfera condeiului gazetăresc în care zăbovesc și mă străduiesc de niște decenii...

Din păcate, nu același lucru pot a spune despre prezentatorii gazde. Expunerile lor fiind, în opinia mea, puțin atrăgătoare. Monotone preponderent. Trenante, cu osebire.

E posibil chiar ca unora dintre elevii aduși în sală să nu

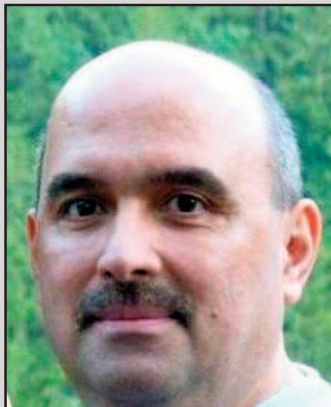
le fi stârnit niciun interes în interior. Adică să nu le fie, la rândul-le, prilej ad-hoc de reflecție profundă pe marginea celor ascultate civilizat, nimic de zis. Dar, ca să închei, inevitabil, conspectu` de față asupra evenimentului (expus succint desigur, că nu-i posibil altfel într-o tabletă cum e asta), socot dezbateră binevenită și de continuat neapărat.

Căci mereu avem de învățat de la cei mai deștepti ca noi. Academicianu` *Flonta* dovedindu-se categoric unu` de soiul ăsta rarefiat neferice de la o zi la alta. Cu precădere în populația autohtonă ce tinde, vădit, spre aculturalism dăunător. Condamnabil, nu mai spun.

Trist îndeosebi...

Managerul Maria Dohotaru, printre profesioniștii editurilor din România

ROMULUS-DAN BUSNEA

Motto: „Cărțile sunt avuția teaurizată a lumii și moștenirea potrivită pentru generații și nații” (Henry David Thoreau); „Cărțile reprezintă umanitatea dată la tipar” (Barbara W. Tuchman)

În Aula Bibliotecii Municipale „Radu Rosetti” din Onești a avut loc, sâmbătă, 19 octombrie, omagierea managerului și editorului Editurii și Tipografiei „Magic Print” din Onești, doamna **Maria Dohotaru**, eveniment coordonat și moderat de către Ionuț Tenie, directorul prestigioasei biblioteci oneștene. Cu această ocazie a fost lansat volumul intitulat „Profesioniștii noștri: Nr. 45 - Maria Dohotaru la 65 de ani - Cu sufletul la carte”, publicat de Editura „Eurocarpatica” din Sfântu-Gheorghe, sub egida Centrului European de Studii Covasna-Harghita, centru al Secției de științe economice, juridice și sociologie a Academiei Române. Această nouă ediție aniversară, îngrijită de dr. Ioan Lăcătușu și Erich-Mihail Broanăr este dedicată unui profesionist de excepție din domeniul editării și tipăririi de carte, doamna Maria Dohotaru, un partener statornic al editurilor „Eurocarpatica” și „Grai Românesc”, precum și al instituțiilor și asociațiilor cultural-științifice românești din județele Covasna și Harghita.

Evenimentul de la Onești a fost unul plin de emoții sincere și trăiri intense, care a marcat celebrarea cărții tipărite și a făuritorilor ei, cu o notă distinctă pentru **Maria Dohotaru**, cea de-a 45-a personalitate din ciclul „Profesioniștii noștri”, la cei 65 de ani de viață împliniți și la aproape 30 de ani de când s-a pus în slujba cărții. Bineînțeles, totul fiind posibil, așa cum îi place să recunoască mereu, doar alături de colectivul editurii și tipografiei sale, pe care îl conduce cu profesionalism și paternalism, iar rezultatele și distincțiile obținute de-a lungul anilor demonstrează calitățile excepționale cu care a fost înzestrată, printre care, curajul și puterea de a răzbate în viață, multă dăruire, înțelegere, credință și dragoste față de semeni, o înaltă conștiință românească.

Despre personalitatea **Mariei Dohotaru** și volumul dedicat domniei sale, care însumează nu mai puțin de 624 de pagini, au vorbit, pe rând, personalități din domeniul istoriei și culturii românești, invitate și prezente la acest atractiv, special și inedit eveniment, colaboratori statornici ai editurii și tipografiei oneștene: dr. Ioan Lăcătușu, director onorific al Centrului European de Studii Covasna-Harghita; dr. Narcis Dorin Ion, directorul Muzeului Național „Peleş”; dr. Cornel Constantin Ilie, directorul adjunct al Muzeului Național de Istorie a României; prof. dr. Narcis Zărnescu, redactor-șef la revista „Academica”; prof. Corneliu Stoica, istoric și scriitor; prof. Vilică Munteanu, arhivist, istoric și publicist; prof. Violeta Bufta, membră a Ligii Creștine „Andrei

Șaguna” din Sfântu Gheorghe, care a transmis un Cuvânt de Laudatio pentru Maria Dohotaru, din partea distinsului prof. univ. dr. Ioan Mușcutariu (Cleveland, Ohio, SUA), care nu a putut fi prezent la această sărbătoare.

În sală au mai fost prezenți cercetători istorici, arhiviști, muzeografi, profesori, jurnaliști, publiciști, scriitori, poeți, artiști plastici, care au ovaționat-o în repetate rânduri pe Maria Dohotaru pentru cariera sa de excepție și pentru calitatea de a fi OM, înainte de toate...

Spre edificare, iată câteva repere care definesc realizările și succesele managerului și întregului colectiv al Editurii și Tipografiei „Magic Print” din Onești, așa cum le-a prezentat la eveniment dr. Ioan Lăcătușu: „Doamna Maria Dohotaru, în calitate de fondator al societății **Magic Print** (tipografie, editură, librărie), a reușit ca prin profesionalism și dăruire să construiască un brand, performanță apreciată de numeroși beneficiari din întreaga țară și nu numai: Academia Română, Patriarhia Română și mai multe mitropolii și episcopii din cadrul acesteia, importante instituții de cultură (muzee, biblioteci, teatre, centre culturale etc.). Editorul și managerul Maria Dohotaru și-a găsit răgazul necesar să redacteze lucrări literare, studii și articole de istorie locală și publicistică, fiind membră a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România. Dintre numeroasele inițiative civice menționăm înălțarea, în Basarabia, a Crucii Mântuirii Neamului Românesc. Toate aceste performanțe au fost obținute ca urmare a unei munci susținute și a unei implicări benefice a doamnei Maria Dohotaru, iar prin întreaga sa comportare prețuită noastră doamnă constituie un model din care nu

lipsește bunul simț învățat în „cei șapte ani de-acasă”, temeinicia lucrului bine făcut și generozitatea omului care și-a clădit aspirațiile prin forțele proprii și cu sprijinul de echipă al angajaților săi. Toate acestea și multe altele sunt tot atâtea argumente convingătoare care justifică prezența Omului „cu gândul și sufletul la carte” în Galeria personalităților din colecția „Profesioniștii noștri”.

Manager „născut și nu făcut”, doamna director general Maria Dohotaru are un comportament de „neamț”: odată stabilit termenul de finalizare a tipăririi unei cărți, atunci acea promisiune se transformă în faptă, trecând peste orice greutate. Ospitalitatea, generozitatea, omenia, empatia, spiritul de înțelegere au potențat exemplar capacitatea de relaționare a **Mariei Dohotaru** cu cele mai diverse categorii de public: de la oamenii simpli, la academicieni. Prezentul volum aniversar constituie o mărturie peste timp despre vrednicia, profesionalismul, dăruirea, omenia și ospitalitatea colectivului de la **Magic Print** și despre „sufletul” firmei, intrat deja în „legendă”.

→ p. 18

Aniversări

N. 22 noiembrie 1949, în Târgu Neamț, județul Neamț. Profesoară, plasticiană, poetă. Fiica lui Vasile Bocăneț, ofițer, și a Veronei (n. Lupu), croitoreasă de lux. Și-a început studiile la Școala Medie Mixtă nr. 2 Piatra Neamț (1956- 1960), continuându-le apoi la Școala de Fete nr. 1 din același oraș (1960-1967), seria sa fiind ultima cu 3 ani de liceu. Reușește apoi la Facultatea de Desen a Institutului Pedagogic Iași (1967-1970), la absolvire fiind repartizată ca profesoară de desen la Școala nr. 1 Faraoni și la Valea Mare, județul Bacău, beneficiind de o jumătate de normă și la Școala nr. 7 Bacău, instituție de învățământ la care va fi detașată începând de la 1 septembrie 1971 și unde va lucra 15 ani, predând desenul la clasele V-IX. În toată această perioadă și-a completat cealaltă jumătate de normă la Cercul de metaloplastie al Casei Pionierilor din Bacău, unde s-a transferat definitiv în 1986, obținându-și definitivatul în învățământ și toate gradele didactice.

Fascinată de frumusețea gesturilor care devin semne vizibile pe pânză, a participat încă din primul an de învățământ la expozițiile de grup organizate la Bacău, precum și în taberele de creație plastică de la Letea,

cursul republican de pictură și grafică „Vronețiana” de la Suceava, iar în 1983, cu prilejul susținerii examenului pentru obținerea gradului I, își deschide prima expoziție personală, cele 27 de lucrări expuse în foaierea Teatrului Bacovia fiind prezentate de Grigore V. Coban și Vasile Crăiță-Mândră și notate de profesorii ieșeni Adrian Podoleanu și Dan Hatmanu. În același an e prezentă pe șimeze alături de alte plasticiene băcăuane în Expoziția omagială de 8 Martie, pentru ca în 1984 să verniseze a doua personală, la Galerile Alfa din Bacău și să fie prezentă cu lucrări în expoziția de grup inaugurată la Galeria Dalles din București. Remarcată e și participarea în expoziția colectivă „Scriitura în imaginea plastică” (Galeriile Arta, Bacău, 1985), în celelalte manifestări de grup, dar o nouă personală o va vernisa abia în 1990, la Târgu Neamț, însă cu design vestimentar.

Primul deceniu postdecem-

brist avea să fie, de altfel, cel mai prolific sub semnul creației și din punct de vedere expozițional, artista figurând cu lucrări în edițiile Saloanelor Moldovei (1993-2024), la Anualele Filialei U.A.P. Bacău, precum și cu nși personale în țară și străinătate. În 1995 a vernisat, astfel, o amplă expoziție jubiliară la Galerile „Arta”, dedicată celor 25 de ani de activitate artistică, apoi, an de an, expozițiile s-au succedat, cu preponderență la Galerile Ad-hoc, dar și la galeriile „Geneza” din Moinești, „Transart-Velea”, „Nouă” și „Ion Frunzetti” ori cele ale Complexului Muzeal „Iulian Antonescu”, Universității „George Bacovia” și Bibliotecii Județene „C. Sturdza” din Bacău. Fiind mereu „în căutarea sinelui”, cum își intitula personala din ianuarie 2009, artista și-a diversificat preocupările, având câteva reușite expoziții de tapiserie, vernisate la „Casa Matei” (Berca, județul Buzău, 2009), Ga-

lăria Nouă a UAP Bacău („Semele creștine”, martie 2014), Galerile de Artă ale Centrului Cultural „Lira” din Moinești (martie

2019), Complexul Național „Curtea Domnească” din Târgoviște (iulie 2019), Casa Memorială „George Bacovia” Bacău (august 2022) și Casa de Cultură „Ion Creangă” din Târgu Neamț (septembrie 2024). La acestea se adaugă expozițiile personale de la Galeria Regală de Artă din cadrul Bibliotecii „Mihai Eminescu” din Iași (septembrie 2016), Galeria „Lascăr Vorel” din Piatra Neamț (august 2019), precum și expozițiile deschise peste hotare, plasticiana având două „Traiecte de suflet” la Marquilles (Franța, 1997) și Taranto (Italia, 2000). Cele 28 de personale sunt întregite de participarea la numeroase expoziții de grup vernisate atât la Bacău, cât și la Alba Iulia, București, Bârlad, Brăila, Buzău, Chișinău, Iași, Moinești, Piatra Neamț, Slobozia ori în cadrul Saloanelor Moldovei, Bienalelor „Lascăr Vorel” și „Ion Andreescu”, Concursului Național de Artă Neomodernistă „N.N. Tonitza” și Triennalei Internaționale de Arte Textile, dar și prezența, prin ucenicii săi, la Concursul internațional „Floresyuventutis” din Belgia (1999), care i-a și adus o diplomă și o medalie pentru rezultate remarcabile în munca cu elevii participanți la concurs. Intre talentele descoperite și cultivate de ea de-a lungul anilor se numără nume deja impuse – Roxana Donisanu, o altă micuță Picasso, Anca Perjă, Camelia Antoch, premiata de Consiliul Britanic, Mădălina Avram, cu o frumoasă carieră în America, Irina Mohoghidnei, Larisa și Lidia Rățoi

ș.a. –, prezente cu expoziții personale, distinse cu premii la diverse concursuri și manifestări ori intrate în topul vânzărilor pe Internet. Iar profesoara nu s-a lăsat nici ea mai prejos, primind Gradația de merit în învățământ (1998), Premiul special al juriului la Concursul național de artă neo-modernistă de la Bârlad (1999), diplome de excelență și de recunoștință la taberele de creație plastică de la Agaton și Vorona (2000) și Premiul special al revistei „Examine” la Concursul de artă plastică „Vacanțe la Pontul Euxin”, unde elevii săi au obținut nu mai puțin de șase premii. Nu s-a mulțumit însă doar cu satisfacție că o parte dintre lucrările sale figurează în colecții particulare din România, Franța, Olanda, Anglia și Germania și, în anul 2000, a publicat volumul poemato-eseistic „Interferențe” (Bacău, Editura Corgal Press), acestui debut editorial adăugându-i apoi cărțile de poezie „Confesiuni” (Bacău, Editura Egal, 2006), „Itinerarii lirice” (Bacău, Editura Studion, 2017) și „Starea de grație a cuvântului” (Bacău, Editura Aabel, 2024), ghidul metodic „Azi pitici, mâine artiști” (Bacău, Editura Casei Corpului Didactic, 2007), albumul „Painting-Tapestry” (Iași, Editura Tipo Moldova, 2012), precum și o serie de coperte și ilustrații de carte la volumele semnate de scriitorii G. Mosari, Adrian Botez, Ioan Petru Viziteu, Victor Munteanu, Anton Achitei, Sorin Nicolae Ionescu, Corina Dimitriu și Daniel Nicolescu. Inclusă în dicționare ale artiștilor și scriitorilor contemporani, a fost răsplătită în această perioadă cu noi distincții pentru activitatea pe tărâm didactic, începând cu salariile de merit, Distincția „Gheorghe Lazăr” (2007), diplomele de excelență pentru serviciile de excepție oferite mediului educațional românesc (2004, 2008, 2009) și pentru cariera închinată actului artistic și

educativ (2004, 2008), diplome de onoare obținute pentru îndrumarea copiilor în arta plastică ș.a.

CORNEL SIMION GALBEN

Biblioteca PLUMB * Biblioteca PLUMB * Biblioteca PLUMB * Biblioteca PLUMB * Biblioteca PLUMB

